

การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545

ปริญญานิพนธ์
ของ
อัจฉรา ด้านพิทักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
เมษายน 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545

บทคัดย่อ
ของ
อัจฉรา ด้านพิทักษ์

2512-2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
เมษายน 2547

2512-2545

อัจฉรา ด้านพิทักษ์. (2547). การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา, อาจารย์บุญยืน จันทร์สว่าง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่แล้วเสร็จในปีการศึกษา 2512-2545 ในด้านปีการศึกษาที่จบ ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เล่มแรกในปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งสิ้น 393 ชื่อเรื่อง เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือแบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ

ผลการวิจัยมีดังนี้ ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ (กศ.ม.) เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2512-2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 298 ชื่อเรื่อง จำนวนปริญญานิพนธ์มีมากที่สุดในปีการศึกษา 2527 คือ 20 ชื่อเรื่อง ปริญญานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (ศศ.ม.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2531-2545 มีจำนวนทั้งสิ้น 94 ชื่อเรื่อง จำนวนปริญญานิพนธ์มีมากที่สุดในปีการศึกษา 2545 จำนวน 11 ชื่อเรื่อง ส่วนในช่วงปีการศึกษาที่เปิดสอนทั้งสองหลักสูตร คือ ช่วงปีการศึกษา 2531-2538 ซึ่งมีจำนวนปริญญานิพนธ์ทั้งสิ้น 135 ชื่อเรื่อง พบว่า จำนวนปริญญานิพนธ์มีมากที่สุดในปีการศึกษา 2533 จำนวน 26 ชื่อเรื่อง ปริญญานิพนธ์ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ วิธีการวิจัยเป็นแบบวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด หน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาสูงสุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด เครื่องมือการวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประเภทสถิติบรรยาย มีการใช้ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด ส่วนสถิติอ้างอิง ส่วนใหญ่ใช้การทดสอบค่า t-test/Z-test

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของปริญญานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 พบความเปลี่ยนแปลงของปริญญานิพนธ์ในช่วงปีหลัง ดังนี้ ในด้านขอบเขตเนื้อหา พบว่า เนื้อหาที่มีผู้วิจัยมากขึ้นได้แก่ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ ประเภทการวิจัยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น คือ การพัฒนาระบบสารสนเทศ หน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลัง คือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต วิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ส่วนปริญญานิพนธ์ที่ใช้แบบบันทึกและแบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีจำนวนลดลง สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้วิจัยใช้มากขึ้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่มีผู้วิจัยใช้มากขึ้น ได้แก่ การทดสอบค่า F-test และการทดสอบค่า Chi-square

A CONTENT ANALYSIS OF MASTER'S THESES ON LIBRARY AND INFORMATION
SCIENCE OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, ACADEMIC YEAR 1969-2002.

AN ABSTRACT
BY
ATCHARA DANPITAK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Library and Information Science
at Srinakharinwirot University
April 2004

Atchara Danpitak. (2004). *A Content Analysis of Master's Theses on Library and Information Science of Srinakharinwirot University, Academic Year 1969-2002*. Master thesis, M.A. (Library and Information Science). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Pawa Panmekha, Mrs. Boonyuen Chansawang.

The purpose of this study was to analyze theses required for the Master of Education degree (M.Ed.) in Library Science and for the Master of Arts degree (M.A.) in Library and Information Science that were finished in academic year of 1969-2002. The analysis covered year of publication, scope of content, type of research, research unit, method of sampling, tools for data collection, and statistics for data analysis.

The sample were 393 theses of M.Ed. (Library Science) and M.A. (Library and Information Science) distributed from academic year of 1969 to 2002. A thesis recording form created by researcher was used to collect data. The Data were analyzed by percentage.

The research revealed that the most number of 298 titles of master's theses (M.Ed.), 20 titles, was done in the academic year of 1984. For 94 titles of master's theses (M.A.) academic year of 1988-2002, they were distributed the most, 11 titles, in the academic year of 2002. During academic years of 1988-1995 that both of curricula were opened, the highest number of 135 titles of theses, 26 titles, was done in the academic year of 1990. Most of them studied about information collection and resources using survey. Research unit that were mostly examined were undergraduate students, bachelors, and graduate students by using Multi-stage Sampling. The main used tool for data collection was a questionnaire. In term of used statistics, the most used descriptive statistics was mean and standard deviation while the most used inferential one was t-test or Z-test.

The finding was also found that there were some different aspects of theses done in academic year between 1969 to 1987 and 1988-2002. There were many aspects latterly changed increasing way. In the term of scope of content about information technology and applied use was studied increasingly. While the type of research studied increasingly was development of information system. Undergraduate students, bachelors, and graduate students as research units were also increased. In addition, multi-stage sampling was more used. The use of recording form and analyzing form as data collection tool were decreased. Descriptive statistics increased in using were mean, standard deviation, and variance, while inferential statistics were F-test and Chi-square.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545

ของ
นางสาวอัจฉรา ด้านพิทักษ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

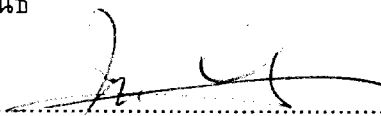

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

วันที่ 24 เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ พว พันธ์เมฆา)

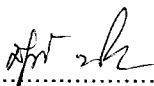
.....กรรมการ

(อาจารย์ บุญยืน จันทร์สว่าง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ศศิพิมล ประพินพงศกร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์พวา พันธุ์เมฆา ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์อรรถัย วารีสอาด และอาจารย์บุญยืน จันทร์สว่าง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำและแนวคิดในการวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์ และอาจารย์ศศิพิมล ประพินพงศกร ที่กรุณาสละเวลาเป็นกรรมการในการสอบเพิ่มเติมและตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเอกสารอ้างอิงซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์สมชาย วรญาณุไกร คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีสมร คุณากรบดินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณปภาดา เจียวกิก และคุณสมฤดี หัตถาพงษ์ ที่กรุณาสละเวลาทดสอบเครื่องมือในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ คุณอัญชลี ตุ่มทอง คุณสนทยา สาลี คุณสุตารัตน์ มุสิกชาติ คุณวาริ ยอดครุฑ คุณพัชรินทร์ แซ่เจียง และคุณเอกพจน์ สิงห์อุไร ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้โอกาสในการศึกษา คอยเอาใจใส่ ห่วงใยผู้วิจัยเสมอ ขอขอบคุณน้องชายทั้งสองของผู้วิจัยที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี บุรพจารย์ และกัลยาณมิตรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จครั้งนี้

อัจฉรา ด้านพิทักษ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
	ความสำคัญของการวิจัย.....	2
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
	การวิเคราะห์เนื้อหา	5
	ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา	6
	จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา	6
	ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา	7
	ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา	7
	วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา	8
	การวิเคราะห์เนื้อหากับการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์	9
	ขอบเขตเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	10
	การแบ่งเนื้อหาอย่างกว้าง	10
	การแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียดตามระบบการจัดหมู่หนังสือ	10
	การแบ่งเนื้อหาตามลักษณะการเขียน	13
	การแบ่งเนื้อหาตามขอบเขตการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์	14
	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	21
	ประวัติ	21
	พัฒนาการด้านหลักสูตร	21
	ประเด็นวิเคราะห์งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	23
	ประเภทของการวิจัย	23
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
	วิธีการสุ่มตัวอย่าง	33
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	37
	งานวิจัยในประเทศ.....	39
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
	การกำหนดประชากร	44
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	73
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
	สรุปผลการวิจัย.....	74
	อภิปรายผล.....	76
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	82
	บรรณานุกรม.....	83
	ภาคผนวก.....	88
	ภาคผนวก ก แบบบันทึกปริญญานิพนธ์.....	89
	ภาคผนวก ข รายชื่อผู้วิจัยตามปีการศึกษา.....	92
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	114

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์.....	48
2	ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามปีการศึกษาที่จบ.....	51
3	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา	53
4	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเภทของการวิจัย	55
5	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามหน่วยวิจัย.....	56
6	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง....	58
7	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย.....	59
8	ปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิจัย	60
9	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม ขอบเขตเนื้อหา	61
10	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม ประเภทของการวิจัย.....	65
11	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม หน่วยวิจัย.....	66
12	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	69
13	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
14	เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จำแนกตาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือชื่อเดิมคือ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดสอนวิชา LSc 101 Know Your Library (วิชาการใช้ห้องสมุด) เป็นวิชาบังคับสำหรับบัณฑิตระดับปริญญาตรี ในปีพ.ศ. 2500 โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด มีทักษะการใช้ห้องสมุด สามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างถูกวิธีและเขียนบทนิพนธ์ได้ ในปีเดียวกันนี้ได้จัดสอนหลักสูตร Library Under Studies สำหรับบัณฑิตชั้นปีที่ 4 ที่ตั้งใจจะประกอบอาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน และครูประจำการที่ทำงานห้องสมุดโรงเรียน ใช้เวลาเรียนและฝึกงานในห้องสมุด 1 ภาคเรียน วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ งานเทคนิคในห้องสมุด บริการตอบคำถาม บรรณานุกรมและการบริหารงานห้องสมุด ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง และฝึกงานห้องสมุดสัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง (ชุดิมา สัจจานันท์. 2535 : 30) หลักสูตรนี้เปิดสอนโดยมี ดร.มาเรีย เหล่าสุนทร เป็นกำลังสำคัญในการจัดหลักสูตรและการสอน ต่อมาในปี 2517 จึงได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาโท สำหรับบัณฑิตระดับปริญญาตรี ซึ่งในปีนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ก็ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย โดยใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2506 โดยเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ (บรรณารักษศาสตร์) ซึ่งเป็นระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี เปิดสอนตามข้อเสนอแนะของ มอริส เอ. เกลแพนด์ ผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโกซึ่งสำรวจสภาพการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยและเห็นว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเหมาะสมที่จะเปิดสอนทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เพราะมีความพร้อมทุกด้าน และเพื่อให้มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาไปสอนระดับปริญญาตรีในสถาบันอื่นที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยเฉพาะวิทยาลัยครู เมื่อมหาวิทยาลัยเห็นชอบด้วย จึงจัดทำร่างหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ขึ้น คือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ บรรณารักษศาสตร์ ศึกษาต่อจากปริญญาตรีอีก 1 ปี เริ่มเปิดสอนอย่างเป็นทางการปีพ.ศ. 2508 จนถึงปีพ.ศ. 2515 ก็ประสบปัญหาการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับผู้มีวุฒิในระดับปริญญาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จึงยุบหลักสูตรนี้ และเปิดเป็นหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์แทน (สิริพันธุ์ เดชพลกรัง และวินศิริ ทองคำ. 2537 : 14-26)

การศึกษาระดับปริญญาโทนี้ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ รับผิดชอบการสอน 2 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้คณะศึกษาศาสตร์ เปิดสอนตั้งแต่ พ.ศ. 2510 มีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรอย่างน้อย 48 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาบังคับไม่น้อยกว่า 13 หน่วยกิต วิชาเลือกไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต (รวมแล้ววิชาเอก ไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต) วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต วิชาพื้นฐานการศึกษา 12 หน่วยกิต ปริญญานิพนธ์ 6 หน่วยกิต

2. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัย เห็นชอบเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2529 และเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นหลักสูตรของคณะมนุษยศาสตร์ มีหน่วยกิตรวม 40 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาบังคับ 19 หน่วยกิต วิชาเลือก 10 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต และปริญญานิพนธ์ 6 หน่วยกิต

หลักสูตรระดับปริญญาโทกำหนดให้ผู้เรียนเรียบเรียงงานวิจัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้ใช้คำว่า ปริญญานิพนธ์ แทนคำว่า วิทยานิพนธ์ นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพราะมีการศึกษาวิจัยอย่างหลากหลายในแง่มุมต่าง ๆ กัน ทำให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการ และผลการศึกษาวิจัยยังสามารถใช้แก้ปัญหา ปรับปรุงงานในวิชาชีพให้ดีขึ้นด้วย

จากการค้นคว้าพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยใดที่รวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์เฉพาะของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์เนื้อหาปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่มีปริญญานิพนธ์เล่มแรกออกเผยแพร่ในปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 จำนวนทั้งสิ้น 393 ชื่อเรื่อง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัย ทำให้เห็นพัฒนาการและสภาพการณ์ของปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ อันเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาในการเลือกปัญหาและหัวข้อที่จะวิจัย รวมทั้งเป็นการควบคุมบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในขอบข่ายต่อไปนี้ คือ ปีการศึกษาที่จบ ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย
2. เพื่อศึกษาขอบข่ายเนื้อหาของปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามช่วงปีพิมพ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบขอบเขตเนื้อหาของปริญญานิพนธ์ ปีการศึกษาที่จบ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทราบว่ามีงานวิจัยใดที่มีผู้ศึกษาแล้ว เรื่องใดที่ยังไม่มีการศึกษาและปริญญานิพนธ์ที่มีการศึกษาไปแล้วนั้น มีเนื้อหาไปในแนวทางใด เรื่องใดควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติม

นอกจากนี้ยังเป็นการรวบรวมและควบคุมบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอ้างอิง ทำให้เห็นภาพรวมของการทำปริญญานิพนธ์ ตั้งแต่หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ จนถึงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ว่าประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง แสดงให้เห็นถึงสภาพการณ์ของปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางต่อนิสิตนักศึกษาในการเลือกศึกษาปัญหาหรือหัวข้อการวิจัยให้มีขอบเขตกว้างขวางและเป็นประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งยังอาจเป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปริญญาโทหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เล่มแรกในปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 ประกอบด้วย
ปริญญาโททั้งสิ้น 393 ชื่อเรื่อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ หมายถึง งานวิจัยของนิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความหมายครอบคลุมถึง สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
(หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต) และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (หลักสูตรศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต)

2. ขอบข่ายการวิเคราะห์ปริญญาโท หมายถึง ประเด็นต่าง ๆ ที่นำมาเป็นแนวในการวิเคราะห์
ประกอบด้วย

2.1 ปีการศึกษาที่จบ หมายถึง ปีการศึกษาที่ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาและส่งตัวเล่มปริญญาโท
ฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย

2.2 ขอบเขตเนื้อหาปริญญาโท หมายถึง ประเด็นของเนื้อหาปริญญาโทที่ผู้วิจัย
มุ่งศึกษาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 7 หัวข้อ ได้แก่ การบริหารและจัดการห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด บริการและ
กิจกรรมของห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่ง
สารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ และเบ็ดเตล็ด

2.3 ประเภทของการวิจัย หมายถึง การจำแนกการวิจัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น การวิจัย
เชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการ
พัฒนาระบบสารสนเทศ

2.4 หน่วยวิจัย หมายถึง ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาหรือเลือกเป็นตัวแทนศึกษา
ในการทำปริญญาโท เช่น ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ บรรณารักษ์ คุรุบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงาน
ระบบสารสนเทศ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต นักเรียน บุคคลเฉพาะกลุ่ม ประชาชนและเอกสาร

2.5 วิธีการสุ่มตัวอย่าง หมายถึง การเลือกตัวอย่างขึ้นมาเป็นตัวแทนศึกษาในการทำ
ปริญญาโท ซึ่งมีวิธีการสุ่ม 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นและการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้
ความน่าจะเป็น การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น เช่น การสุ่มอย่างง่าย การสุ่มอย่างมีระบบ การสุ่มแบบ
แบ่งชั้น การสุ่มแบบแยกกลุ่ม และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น เช่น
การสุ่มแบบบังเอิญ การสุ่มแบบกำหนดโควตา การสุ่มแบบเจาะจง และการสุ่มตามความเหมาะสม

2.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบวิเคราะห์
แบบสังเกต และแบบทดสอบ

2.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น

2.7.1 สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา หมายถึง สถิติที่ใช้บรรยายคุณลักษณะของข้อมูลที่
เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มที่นำมาศึกษา เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัธยฐาน ฐานนิยม
ความแปรปรวน และส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์

2.7.2 สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน หมายถึง สถิติที่ใช้ผลที่ศึกษาได้จากกลุ่มตัวอย่างสรุปอ้างอิงไปสู่ประชากรหรือสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน เช่น การทดสอบค่า t -test/ Z -test การทดสอบค่า F -test การหาค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอย และการทดสอบค่า Chi-square

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.1 ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.3 ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.4 ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.5 วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
 - 1.6 การวิเคราะห์เนื้อหากับการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
2. ขอบเขตเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
 - 2.1 การแบ่งเนื้อหาอย่างกว้าง
 - 2.2 การแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียดตามระบบการจัดหมู่หนังสือ
 - 2.3 การแบ่งเนื้อหาตามลักษณะการเขียน
 - 2.4 การแบ่งเนื้อหาตามขอบเขตการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
3. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 3.1 ประวัติ
 - 3.2 พัฒนาการด้านหลักสูตร
4. ประเด็นวิเคราะห์งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
 - 4.1 ประเภทของการวิจัย
 - 4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 4.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง
 - 4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ปรากฏครั้งแรกตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ในสาขาสื่อสารมวลชน เริ่มจากการวิเคราะห์ความสำคัญของข่าวในหนังสือพิมพ์ และการวิเคราะห์บทความทางวรรณคดี ต่อมาราว ค.ศ. 1938 นักสังคมศาสตร์จึงได้นำวิธีการวิเคราะห์เนื้อหามาใช้ (วรรณา โดพิบูลย์พงศ์ และยุพิน คล้ายมนต์. 2540 : 5) ซึ่งเบอร์นาร์ด เบอเรลสัน (Bernard Berelson) เป็นผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้การวิเคราะห์เนื้อหาแพร่หลาย มาจนกระทั่งในปัจจุบัน ด้วยการรวบรวมบทความที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาตีพิมพ์ในปี 1952 นับตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา การวิเคราะห์เนื้อหาจึงได้ขยายขอบเขตจากที่วิเคราะห์เนื้อหาหรือตัวสารอย่างเดียวโดยตรง เป็นการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสาร และผลการสื่อสาร นอกจากนี้การวิเคราะห์เนื้อหายังมีการศึกษากันในหลายกรณี

เช่น ศึกษาเนื้อหาของข่าวสาร เพื่อให้ทราบทัศนคติ ความคิดเห็น บุคลิกภาพ ความเชื่อ แรงจูงใจ เป้าหมายของผู้ส่งสารหรือศึกษาเนื้อหาของสารว่ามีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของผู้อ่าน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากจะเป็นการศึกษาที่บรรยายถึงลักษณะตัวสารแล้วยังสามารถวิเคราะห์ไปถึงผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตลอดจนผลและปฏิกิริยาตอบกลับของผู้รับสารด้วย

ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิคที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ บันทึก เอกสาร ข่าวสารอย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงปริมาณการเน้นหรือความถี่ในการสื่อความหมาย เช่น การโน้มแนวโน้ม สื่การเขียน การเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา โดยผู้วิจัยจะแยกเนื้อหาออกเป็นกลุ่มและประเมินเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น (ประภาวดี สืบสนธิ์. 2530 : 111)

เบอร์ลสัน (Berelson. 1971 : 18) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า เป็นเทคนิคการวิจัยที่บรรยายเนื้อหาของเอกสารหรือข้อความ โดยใช้วิธีเชิงปริมาณ (Quantitative) อย่างเป็นระบบ (Systematic) เน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objective) และเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏชัด (Manifest) ในข้อความ

จากความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องประกอบไปด้วยคำสำคัญ 4 คำ ได้แก่ วัตถุวิสัย เป็นระบบ เป็นปริมาณ และที่ปรากฏชัด ซึ่ง ไชแสง พุฒชูชื่น (2544 : 28-29) ได้อธิบายคำสำคัญทั้ง 4 ไว้ดังนี้

1. วัตถุวิสัย หมายถึง กลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่อธิบายอย่างกระชับ ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถวิเคราะห์เนื้อหาประเภทเดียวกันได้ โดยใช้คำจำกัดความเหล่านั้นและได้ผลออกมาเหมือนกัน
2. เป็นระบบ หมายถึง การคัดเลือกเนื้อหาที่จะวิเคราะห์ต้องไม่มีอคติ ไม่มีมีการเกเกณฑ์ล่วงหน้า หรือหมายถึงผู้วิเคราะห์ไม่สามารถเลือกตรวจสอบเฉพาะบางประการในเนื้อหาที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสมมติฐานโดยไม่สนใจประเด็นอื่นๆ
3. เป็นปริมาณ หมายถึง การเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตัวเลขเป็นการกระจายความถี่ ตารางแบบสองคูณสอง สหสัมพันธ์ อัตราร้อย และจำนวนร้อยละ ในรูปแบบต่างๆ
4. ที่ปรากฏชัด หมายถึง การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงปกติและธรรมดา เนื้อหาจะต้องได้รับการลงรหัสในขณะปรากฏ

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปจากงานของเวเบอร์ (Weber. 1985 : 9) ได้ดังนี้

1. เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของเนื้อหาการสื่อสารในประเทศต่างๆ
2. เพื่อเปรียบเทียบสื่อและระดับของการสื่อสารประเภทต่างๆ
3. เพื่อตรวจสอบเนื้อหาการสื่อสารโดยเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. เพื่อให้รหัสคำถามปลายเปิดในการสำรวจ
5. เพื่อระบุจุดมุ่งหมายและลักษณะเฉพาะอื่นๆ ของผู้ส่งสาร
6. เพื่อศึกษาสภาพทางจิตวิทยาของผู้ส่งสาร
7. เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของโฆษณาชวนเชื่อ
8. เพื่ออธิบายทัศนคติและพฤติกรรมการตอบสนองของผู้รับสารที่มีต่อการสื่อสาร
9. เพื่อสะท้อนรูปแบบทางวัฒนธรรมของกลุ่มคน สถาบัน และสังคม
10. เพื่อแสดงให้เห็นจุดสนใจของบุคคล กลุ่มคน สถาบันและสังคม

11. เพื่ออธิบายแนวโน้มของเนื้อหาการสื่อสาร

สำหรับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาปริิฏญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2512-2545 ครั้งนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อที่ 3 และข้อที่ 10 คือเพื่อตรวจสอบเนื้อหาของปริิฏญานิพนธ์ และเพื่อแสดงให้เห็นจุดสนใจของผู้วิจัยในการเลือกหัวข้อปริิฏญานิพนธ์

ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

ข้อได้เปรียบของวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเมื่อเทียบกับการวิจัยประเภทอื่นๆ คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา ไม่จำเป็นต้องใช้คณะนักวิจัยหลายคน ไม่ต้องใช้เครื่องมือมากมาย การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นระเบียบวิธีที่มีความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัย จะเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงทดลองนั้น หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น นักวิจัยจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ เช่นเดียวกับการวิจัยสนาม ซึ่งนอกจากจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแล้ว เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ศึกษาอาจจะไม่เกิดขึ้นซ้ำให้ผู้วิจัยได้สังเกตอีก การวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหานั้น หากต้องมีการกลับมาเริ่มต้นศึกษาใหม่ก็ยิ่งทำได้ง่ายกว่าการวิจัยแบบอื่นเพราะสิ่งที่ศึกษา ยังคงอยู่ เพียงแต่อาจจะมีการเปลี่ยนแนวทางการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเท่านั้น (จรรยาภรณ์ ทัพโยธา. 2538 : 28)

นอกจากนี้ การวิเคราะห์เนื้อหายังสามารถใช้ประโยชน์ในการศึกษาแนวโน้มและพัฒนาการของเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นขอบเขตและลักษณะของเนื้อหาในแต่ละช่วงเวลา และสามารถช่วยปรับปรุงเนื้อหาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (เรวดี เรื่องประพันธ์. 2529 : 12)

โดยสรุปแล้ว ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา คือ ทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ปัจจุบันของสิ่งที่ศึกษา ทราบแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถใช้เป็นเทคนิคในการศึกษาพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงได้ สำหรับการวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้วิจัยประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา และเป็นวิธีที่สะดวกต่อการดำเนินการวิจัยเพราะสิ่งที่ศึกษาเป็นตัวเอกสาร ผู้วิจัยจึงสามารถศึกษาซ้ำได้ง่ายกว่าการวิจัยวิธีอื่น

ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล. 2545 : 341 ; อ้างอิงจาก "Content Analysis" Available <http://wriing.colostate.edu/references/research/content/contents.htm>)

1. วิเคราะห์แนวคิด หรือการวิเคราะห์แนวเรื่อง

เป็นการศึกษาความถี่ของแนวคิดที่ปรากฏจากคำหรือวลีที่ใช้แทนแนวคิดนั้น บางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์แนวเรื่อง มุ่งเน้นการปรากฏของคำที่คัดสรรไว้ใช้แทนแนวคิด ซึ่งอาจเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนหรือเป็นคำที่มีนัยแอบแฝง ต้องใช้วิจารณญาณในการตีความอย่างเที่ยงตรง และต้องมีวิธีการกำหนดรหัสเพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการแปลความ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หรือการวิเคราะห์เชิงความหมาย

เป็นการวิเคราะห์ต่อจากการวิเคราะห์แนวคิดโดยการศึกษาสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ บางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์เชิงความหมาย มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างแนวคิดต่าง ๆ และเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์แนวคิด และเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ

วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล (2545 : 353) กล่าวว่า วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาต้องกระทำอย่างรอบคอบและอย่างเที่ยงตรงมากที่สุด ตามหลักการของการวิเคราะห์เนื้อหาคือ การมีระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์เนื้อหา

วัตถุประสงค์ของการกำหนดกรอบแนวคิดคือ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแนวคิดและออกแบบการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับแต่ละสถานการณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถตรวจสอบผลการวิเคราะห์ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบต่อไป ซึ่งกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์เนื้อหาเบื้องต้นประกอบ ดังนี้

1.1 ข้อมูล เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ต้องมีความชัดเจน เพราะการสื่อสารระหว่างผู้วิเคราะห์ข้อมูลกับข้อมูลเป็นการสื่อสารทางเดียว และผู้วิเคราะห์จะได้ความจริงจากข้อมูลเพียงอย่างเดียว ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เนื้อหาเป็นได้ทั้งข้อมูลในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.2 บริบทของข้อมูล ต้องมีความชัดเจน ผู้วิเคราะห์ต้องสร้างบริบทของข้อมูลซึ่งครอบคลุมสภาพการณ์แวดล้อมทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรือผลกระทบของข้อมูล และต้องกำหนดนิยามขอบเขตข้อมูลที่จะวิเคราะห์เพื่อทำให้เกิดเอกลักษณ์ที่มีโครงสร้าง มีการแบ่งแยกระหว่างประเด็นที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

1.3 ความรู้ของผู้วิเคราะห์ ความสนใจและความรู้ของผู้วิเคราะห์มีส่วนกำหนดการสร้างบริบทซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุป ผู้วิเคราะห์เนื้อหาจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูล และอภิปรายสมมติฐานที่กำหนดไว้ได้โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับสภาพแวดล้อม

1.4 เป้าหมาย ต้องเขียนอย่างชัดเจน ผู้วิเคราะห์ต้องตระหนักถึงประเด็นที่ต้องการทราบ เพราะการวิเคราะห์เนื้อหาจะให้สารสนเทศที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวจะอยู่ในบริบทของข้อมูล ดังนั้นเป้าหมายที่ชัดเจนจะนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหาที่สมบูรณ์ และได้หลักฐานที่ต้องการเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความเป็นเหตุเป็นผล

1.5 การหาข้อสรุป เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เพื่อให้สารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้วิเคราะห์สนใจ การได้มาซึ่งข้อสรุปนั้น ผู้วิจัยต้องมีหรือต้องสร้างทฤษฎีดำเนินการของความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและบริบท ซึ่งครอบคลุมปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นที่ผู้วิเคราะห์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของข้อมูลและบริบท

1.6 ความตรง การวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีการระบุกลุ่มประเภทของข้อมูลให้ชัดเจนเพื่อให้ได้รับผลที่มีความตรง ซึ่งการระบุต้องกระทำล่วงหน้าและมีความชัดเจนพอที่จะทำให้เกิดผลที่เที่ยงตรง กล่าวคือ เกณฑ์ที่สร้างขึ้นต้องชัดเจนเพื่อให้ผู้อื่นสามารถรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม และนำไปสู่ข้อสรุปที่ถูกต้อง

2. การกำหนดรหัส

เป็นกระบวนการอย่างมีระบบในการกำหนดรหัสข้อมูล และจัดกลุ่มข้อมูลออกเป็นหน่วยต่างๆ ซึ่งสามารถบรรยายลักษณะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง การกำหนดรหัสต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างข้อมูลของผู้วิจัย และทฤษฎีหรือสมมติฐาน กฎเกณฑ์การกำหนดรหัสข้อมูลจึงเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบวิจัย ซึ่งประเด็นที่ผู้วิเคราะห์ต้องตัดสินใจในการจัดทำกฎเกณฑ์ คือจะกำหนดนิยามกลุ่มประเภทอย่างไร จะจำแนกข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์อย่างไร และจะใช้การกำหนดรายละเอียดเนื้อหาแบบใดดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การกำหนดนิยามกลุ่มประเภท เป็นการคัดเลือกและกำหนดนิยามขอบเขตของกลุ่มประเภท

โดยมีหลักทั่วไปคือ กลุ่มประเภทต้องสะท้อนจุดมุ่งหมายของการวิจัยหรือสะท้อนปัญหาวิจัย ดังนั้นผู้วิเคราะห์ต้องให้ความหมายแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และต้องระบุตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวกำหนดว่าเนื้อหาดังกล่าวจะจัดอยู่ในกลุ่มประเภทใด กล่าวคือเป็นการนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งลักษณะของนิยามเชิงปฏิบัติการที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะ 2 ประการคือ เป็นตัวแทนที่มีความตรงของแนวคิดของผู้วิเคราะห์และต้องมีความสั้นกระชับ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้กำหนดรหัสผู้อื่นสามารถพิจารณาตัดสินอย่างถูกต้องใกล้เคียงกัน เพื่อทำให้เกิดความเชื่อถือได้ การกำหนดนิยามกลุ่มประเภทเนื้อหาที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ มีข้อพิจารณา คือ กลุ่มประเภทต้องครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของการวิจัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ และต้องมีหลักการจัดหมวดหมู่แบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น

2.2 หน่วยวิเคราะห์ แบ่งเป็น หน่วยบันทึกและหน่วยบริบท ซึ่งหน่วยบันทึกจะเป็นการระบุหน่วยที่จะบันทึกคือ ส่วนเฉพาะของเนื้อหาที่จะถูกนำไปจำแนกในกลุ่มประเภทที่กำหนด ประกอบด้วย คำเดี่ยวหรือสัญลักษณ์ แนวเรื่อง ลักษณะบุคคล ประโยคหรือข้อความในย่อหน้าและรายการ ส่วนหน่วยบริบทนั้น ในการบันทึกเนื้อหา ผู้วิเคราะห์จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของข้อมูลที่ปรากฏด้วย เพราะเนื้อหาบางเรื่องไม่สามารถสรุปผลได้จากความถี่ของคำ ผู้วิเคราะห์ต้องค้นหาเนื้อหาจากข้อมูลในบริบท

2.3 การกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการวัดเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดว่าจะใช้วิธีการใด เช่น ความถี่ เนื้อที่ หรือเวลา เป็นต้น

การวิเคราะห์เนื้อหากับการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

การวิเคราะห์เนื้อหานับได้ว่าเป็นวิธีการแสวงหาข้อมูลเช่นเดียวกับวิธีการสำรวจโดยการสัมภาษณ์หรือการตอบแบบสอบถาม แต่แตกต่างกันตรงที่ผู้วิจัยจะนำผลงานสื่อสารที่มีผู้ผลิตขึ้นมาวิเคราะห์แทนที่จะสังเกตพฤติกรรมโดยตรงหรือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตอบคำถาม สำหรับบรรณารักษ์สามารถนำวิธีนี้มาวิเคราะห์สาระของสิ่งพิมพ์และวัสดุห้องสมุดเพื่อจุดประสงค์ในการจัดหาและการจัดบริการที่เหมาะสมได้ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2530 : 111) ในส่วนของงานวิจัย สามารถนำวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพที่ไม่ปรากฏเป็นตัวเลข เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น การสังเกตหรือจากคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้หลายแนว ผู้วิจัยจะต้องจัดข้อมูลที่กระจัดกระจายเหล่านั้นให้เป็นกลุ่ม ประเภท หรือเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ผลเพื่อหาข้อสรุป จากผลการวิจัยเรื่องสถานะงานวิจัยบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยประภาวดี สืบสนธิ์ (2530 : 115) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหา แสดงให้เห็นว่ามีงานวิจัยร้อยละ 13.24 ที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และมีแนวโน้มว่าเทคนิคการวิจัยนี้จะเป็นวิธีที่แพร่หลายในงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหา อาจสรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์เอกสารตำรา จะเป็นการศึกษาเอกสาร ตำรานั้นๆ ในด้านองค์ประกอบของเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาแต่ละบท แต่ละตอนหรือแต่ละประเด็นนั้นกล่าวถึงสิ่งใดบ้าง เป็นปริมาณเท่าใด เช่นเดียวกับการวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหาจะสามารถทำให้ทราบว่าการวิจัยที่นำมาวิเคราะห์นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง บอกความถี่ของเนื้อหาที่ปรากฏ จำนวนงานวิจัยที่เผยแพร่ในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ที่ได้ยังสามารถบอกถึงพัฒนาการ สภาพการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มของการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการวิจัยครั้งต่อไปได้

ขอบเขตเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

วิชาบรรณารักษศาสตร์มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมถึงการศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หน้าที่ หลักการ และการปฏิบัติงานในห้องสมุด นับตั้งแต่การบริหาร การจัดเก็บ การสงวนรักษา ตลอดจนการนำทรัพยากรห้องสมุดมาให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิชาบรรณารักษศาสตร์ มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งสามารถผสมผสานกับหนังสือเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมและให้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนคำว่าวรรณกรรม หมายถึง บันทึกรูปที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งบันทึกที่เป็นคำพูด นอกจากนี้ วรรณกรรมยังเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกความรู้และกิจกรรมของสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งมีสาระควรแก่การเก็บรักษาและนำมาใช้ประโยชน์ (ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล. 2521 : 12; เรืองศรี จุลละจินดา. 2524 : 18)

ดังนั้น ขอบเขตเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์จึงมีขอบเขตกว้างมาก คือ มีทั้งเนื้อหาซึ่งเป็นความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเนื้อหาของแขนงวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา ทฤษฎีการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การถ่ายทอดข้อมูล ทฤษฎีการศึกษา การศึกษาชุมชน และการทำดัชนีและสาระสังเขปสิ่งพิมพ์ทางวิทยาศาสตร์

จากการรวบรวมเอกสารเรื่องขอบเขตเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ พบว่า มีการแบ่งเนื้อหาหลายวิธี โดยสรุปแล้ว อาจแบ่งได้ 4 วิธี คือ การแบ่งเนื้อหาอย่างกว้าง การแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียดตามระบบการจัดหมู่หนังสือ การแบ่งตามลักษณะการเขียน และการแบ่งเนื้อหาตามขอบเขตการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

การแบ่งเนื้อหาอย่างกว้าง

เกตส์ (Gates. 1976 : 158) กล่าวถึงการแบ่งเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์อย่างกว้างไว้ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์ ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับประวัติ พัฒนาการห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม หลักการทฤษฎีและปรัชญาของบรรณารักษศาสตร์ ประวัติของหนังสือและการพิมพ์ ลิขสิทธิ์ และการเผยแพร่ข่าวสาร บุคคลสำคัญในวงการห้องสมุด
2. หน้าที่ เทคนิค หลักการและกิจกรรมของห้องสมุด ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงาน การเลือกและจัดหาวัสดุห้องสมุด การทำเครื่องมือช่วยค้น บริการผู้อ่าน เช่น บริการจ่ายรับหนังสือ บริการช่วยการค้นคว้า บริการแนะแนวการอ่านและช่วยในการวิจัย การสอนการใช้ห้องสมุด เป็นต้น
3. อาชีพบรรณารักษ์ ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับจุดประสงค์ กิจกรรมและบริการของสมาคมวิชาชีพ การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพบรรณารักษ์ การขยายบริการห้องสมุด ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และด้านกฎหมาย

โดยสรุป การแบ่งเนื้อหาวรรณกรรมทางสาขามรรณารักษศาสตร์อย่างกว้าง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มความรู้พื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์ กลุ่มงานห้องสมุดในประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ เทคนิค หลักการและกิจกรรมของห้องสมุด และกลุ่มอาชีพบรรณารักษ์

การแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียดตามระบบการจัดหมู่หนังสือ

การจัดหมู่หนังสือ หมายถึง การจัดหนังสือที่มีเนื้อเรื่องอย่างเดียวกันหรือประเภทเดียวกันหรือแบบอย่างการประพันธ์อย่างเดียวกันมาไว้ด้วยกัน (ปราณี เชียงทอง. 2523 : 8) ส่วนระบบการจัดหมู่ หมายถึง ระบบที่คิดขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือในการวิเคราะห์และกำหนดเลขหมู่หนังสือ เนื้อหาของระบบประกอบด้วยความรู้ในสาขาวิชา

ต่างๆ ซึ่งจะถูกจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งกำหนดสัญลักษณ์ให้กับแต่ละหมวดหมู่ เพื่อให้บรรณารักษ์ใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวมากำหนดเป็นเลขหมู่ของหนังสือที่ต้องการจัดหมู่ได้ (กุลธิดา ท้วมสุข. 2533 : 5-6) ระบบการจัดหมู่หนังสือ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ระบบการจัดหมู่หนังสือทั่วไปและระบบการจัดหมู่หนังสือเฉพาะ ระบบการจัดหมู่หนังสือทั่วไป หมายถึง ระบบการจัดหมู่ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมความรู้ในทุกสาขาวิชาสามารถนำไปใช้ในการจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดได้ทุกประเภท ได้แก่ ระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification-DDC) ระบบเอ็กแพนซีฟ (Expansive Classification-EC) ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification-LC) ระบบทศนิยมสากล (Universal Decimal Classification-UDC) ระบบซัพเจ็ค (Subject Classification-SC) ระบบโคลอน (Colon Classification-CC) ระบบบิบลิโอกราฟิก (Bibliographic Classification-BC) ระบบการจัดหมู่หนังสือเฉพาะวิชา หมายถึง ระบบการจัดหมู่ที่มีขอบเขตครอบคลุมเฉพาะความรู้ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้นเท่านั้น ได้แก่ ระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (National Library of Medicine-NLM) และระบบกลิดเดน (Glidden Classification-GC) (ปราณี เขียวทอง. 2523 : 13-15)

สำหรับระบบการจัดหมู่หนังสือทั่วไปได้มีการจัดแบ่งเนื้อหาวรรณกรรมสาขามรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ไว้ทุกระบบ ในที่นี้จะกล่าวถึงการแบ่งเนื้อหาตามระบบจัดหมู่หนังสือ 2 ระบบคือ ระบบทศนิยมของดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เพราะเป็นระบบการจัดหมู่หนังสือซึ่งเป็นที่นิยมใช้และรู้จักกันแพร่หลายในปัจจุบัน

1. การแบ่งเนื้อหาวรรณกรรมบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ตามการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey. 1996)

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นเพียงหมู่ย่อย 020 ในหมวดใหญ่ 000 ซึ่งรายละเอียดในหมู่ย่อย 020 ในที่นี้จะกล่าวอ้างอิงตามฉบับพิมพ์ครั้งที่ 21 ค.ศ. 1996 ดังนี้

020 บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

กล่าวถึงวิชาที่เป็นศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวกับการเลือก การรวบรวม การจัดระบบ การเผยแพร่ การใช้หนังสือและวัสดุตีพิมพ์ วัสดุจดบันทึกอื่นๆ ตลอดจนหนังสือโสทัดณ์ วัสดุบันทึกสารสนเทศที่ต้องใช้เครื่องอ่าน และเรื่องเกี่ยวกับสารสนเทศ รวมถึงเรื่ององค์กรและการจัดการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

021 ความสัมพันธ์ของห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ

กล่าวถึงบทบาทในการเป็นคลังข้อมูลและเป็นแรงผลักดันสังคม รวมถึงเรื่องความสัมพันธ์ของห้องสมุดกับชุมชน สถาบันอื่นและรัฐบาล ความร่วมมือและเครือข่าย การส่งเสริมกิจกรรม การประชาสัมพันธ์งานของห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ

022 การบริหารอาคารห้องสมุด

รวมถึงห้องอ่านหนังสือ ห้องเฉพาะต่างๆ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ทั้งในเรื่องทำเลที่ตั้ง ตัวอาคาร ตู้และชั้นหนังสือ ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ระบบความร้อน การระบายอากาศ การปรับอากาศ อุปกรณ์ และเครื่องตกแต่งภายในห้องสมุด

023 การบริหารงานบุคคล

กล่าวถึง ตำแหน่งทางวิชาชีพ งานเทคนิค งานบริหาร การกำหนดหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง การฝึกอบรมบุคลากรภายในเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และองค์ประกอบในการบริหารงานบุคคล เช่น การคัดเลือก การควบคุมดูแล การวัดผลการทำงาน การบริหารค่าจ้างแรงงาน คู่มือปฏิบัติงานห้องสมุด

024 ไม่ได้กำหนดใช้

025 การดำเนินงานห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ

กล่าวถึงการบริหาร การพัฒนาทรัพยากรและการจัดหาวัสดุห้องสมุด การวิเคราะห์และควบคุม บรรณานุกรม การทำรายการสิ่งพิมพ์ การกำหนดเลขหนังสือมาตรฐานระหว่างประเทศ การวิเคราะห์และการ ควบคุมเนื้อเรื่อง การบริการแก่ผู้ใช้ บริการยืม-คืน การเตรียมหนังสือให้พร้อมออกบริการ การบำรุงรักษาและการ อนุรักษ์ทรัพยากรห้องสมุด

026 ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ

โดยการจำแนกตามสาขาวิชา เช่น ห้องสมุดแพทย์ เป็นต้น

027 ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ

กล่าวโดยทั่วไป เช่น ห้องสมุดส่วนตัวและห้องสมุดประจำตระกูล ห้องสมุดกึ่งส่วนตัว ห้องสมุด ให้เช่าสิ่งพิมพ์ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดของรัฐบาล ห้องสมุดสำหรับชนเฉพาะกลุ่มหรือองค์กรเฉพาะกิจ ห้องสมุดวิทยาลัย มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ห้องสมุดโรงเรียน

028 การอ่าน และการใช้วัสดุสารสนเทศต่างๆ

กล่าวถึงการศึกษา การวิจารณ์หนังสือ การอ่านและการใช้สารสนเทศของเด็กหรือวัยรุ่น การใช้สารสนเทศเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ และความสนใจในการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

029 ไม่ได้กำหนดใช้

2. การแบ่งเนื้อหาวรรณกรรมบรรณารักษศาสตร์และสารบรรณศาสตร์ตามการจัดหมู่หนังสือระบบ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

วรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์จัดอยู่ในหมวด Z เป็นหมวดที่เกี่ยวกับเรื่องบรรณานุกรมและ บรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเป็นหมวดที่ได้เริ่มจัดทำเป็นหมวดแรก และเป็นหมวดเดียวที่ไม่มีการแบ่งเป็นหมวดย่อย และคงใช้ตัวอักษร Z ตัวเดียวเป็นสัญลักษณ์ในการแบ่งย่อยเลขหมู่ (กมลารุ่งอุทัย. 2530 : 205; กมลารุ่งอุทัย และคณะ. 2533 : 535-542) มีขอบเขตการแบ่งย่อยโดยสังเขป ดังนี้

Z4-115.5 หนังสือทั่วไป วิธีการเขียน วิชาว่าด้วยหนังสือโบราณ

ได้แก่ ประวัติหนังสือและการทำหนังสือ วิธีการเขียน ลายมือ ลายเซ็น การประดิษฐ์ตัวอักษร กระบวนการทำสำเนา รวมทั้งเครื่องทำสำเนาเอกสาร เครื่องพิมพ์ดีด การพิมพ์ดีด ชวเลข สัญลักษณ์ที่ใช้ในการ เขียนชวเลข การใช้สัญลักษณ์แทนเสียง หนังสือที่เขียนด้วยอักษรลับ รหัส การเขียนที่แลไม่เห็น และวิชาว่าด้วย หนังสือโบราณ ดัชนีฉบับตัวเขียน

Z116.A2-659 อุตสาหกรรมการผลิตและการค้าหนังสือ

ได้แก่ ตำราการพิมพ์หนังสือใหม่ การออกแบบหนังสือ การพิมพ์ กระดาษ หนังสือ ตัวอย่างของ การพิมพ์ที่ประณีตสวยงามที่มีคุณค่า อินคูนานุลา หนังสือที่พิมพ์ด้วยตัวแกะไม้ การพิมพ์ในด้านการปฏิบัติ รวมทั้งธุรกิจการพิมพ์ การจำลองหนังสือ เอกสาร ฯลฯ โดยการถ่ายรูป การเย็บเล่มหนังสือ การประดับตกแต่งหนังสือ การขายหนังสือและการพิมพ์ ลิขสิทธิ์ เสรีภาพในการพิมพ์

Z662-1000.5 ห้องสมุด

ได้แก่ งานรวมบรรณารักษศาสตร์ สารบรรณศาสตร์ ความร่วมมือและประสานงานระหว่าง ห้องสมุด การบริการสารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศ ข่ายงานสารสนเทศห้องสมุด ประเภทของห้องสมุด องค์การ และการบริหารห้องสมุด หน่วยงานที่ให้บริการงานห้องสมุด ระบบอัตโนมัติ สถาปัตยกรรม ระบบการสื่อสารของ ห้องสมุด โทรศัพท์ การถ่ายภาพและวิธีการจำลองภาพทางบรรณารักษศาสตร์ กรรมการ คณะกรรมการห้องสมุด บุคลากร การเงิน การประกันภัย พัสตูล์ ชั้นหนังสือ ที่เก็บหนังสือ ห้องสมุดสาขา ศูนย์ส่งหนังสือ ห้องสมุดเคลื่อนที่

ทรัพยากรห้องสมุด หนังสือ สิ่งพิมพ์เฉพาะ งานเทคนิค งานจัดหา ประเภทเฉพาะของวัสดุ การทำบัตรรายการ งานดัชนี งานสารบัญ การเรียงบัตร การจัดหมู่หนังสือและสัญลักษณ์ วิธีการค้นขอสนเทศและการควบคุม บรรณานุกรมด้วยเครื่องจักรกล การเย็บเล่มหนังสือ การขโมยและการสูญหายของหนังสือ การเคลื่อนย้ายหนังสือ บนชั้น การคัดหนังสือออก งานบริการตอบคำถาม การจ่ายรับหนังสือ การขยายกิจการของห้องสมุด ความสัมพันธ์ของห้องสมุดกับสาขาวิชาเฉพาะ ห้องสมุดในแง่ทั่วไป รายงานห้องสมุด รายการหนังสือและวารสารของ ห้องสมุด ห้องสมุดส่วนบุคคล การสะสมหนังสือ รายการหนังสือของร้านขายหนังสือ ราคาหนังสือ

Z1001-8999 บรรณานุกรม

ได้แก่ บรรณานุกรมทั่วไป หนังสือเฉพาะด้าน หนังสือดี รายชื่อหนังสือใหม่ของร้านขายหนังสือ หนังสือเฉพาะบุคคล สถาบัน ชลช นามแฝง บรรณานุกรมแห่งชาติของชาติในทวีปต่างๆ เช่น ทวีปอเมริกา ทวีปยุโรป ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย บรรณานุกรมเฉพาะสาขาวิชา บรรณานุกรมเฉพาะบุคคล

การแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียดตามระบบการจัดหมู่หนังสือทั้ง 2 ระบบ กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ ได้จำแนกเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ออกเป็นหมู่ย่อย ได้แก่ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ความสัมพันธ์ของห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ การบริหารอาคารห้องสมุด การบริหารงานบุคคล ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ การอ่าน และการใช้วัสดุสารสนเทศต่างๆ ส่วนการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน จำแนกเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ หนังสือทั่วไป วิธีการเขียน อุตสาหกรรมการผลิตและการค้า หนังสือ ห้องสมุดและบรรณานุกรม ในเรื่องบรรณานุกรมนั้นจะมีลักษณะพิเศษ คือ จะรวมบรรณานุกรมทุกสาขาวิชาและทุกประเภทเข้าไว้ด้วยกัน ยกเว้น บรรณานุกรมเรื่องดนตรี และกฎหมาย จะไม่รวมอยู่ในหมวด Z เพราะทั้ง 2 สาขาวิชามีลักษณะเฉพาะ (กมลารุ่งอุทัย. 2533 : 205) ซึ่งนับเป็นข้อดีสำหรับผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

การแบ่งเนื้อหาตามลักษณะการเขียน

ชลทิชา สุทธิรัตนันต์กุล (2521 : 19) แบ่งเนื้อหาวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ตามลักษณะการเขียน ไว้ดังนี้

1. การศึกษาเชิงสืบประวัติ
2. บทความ
3. เอกสาร
4. หนังสือชีวประวัติ
5. รายงาน
6. การศึกษาเฉพาะกรณี
7. วิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์
8. กฎหมาย
9. มาตรฐานและคู่มือ
10. วัสดุเพื่อการสอน
11. รายงานการประชุม
12. ข้อมูลทางสถิติ
13. หนังสืออ้างอิง ได้แก่ บรรณานุกรม นามานุกรม สารานุกรม คู่มือ ดัชนี และหนังสือรายปี
14. วารสาร

การแบ่งเนื้อหาตามขอบเขตการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

การศึกษาเรื่องขอบเขตเนื้อหาการวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์นั้น มีปรากฏต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นต้นแบบของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของประเทศไทย ดังนั้นในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้รวบรวมงานวิจัยในสหรัฐอเมริกาที่มีผู้วิจัยไว้แล้ว รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมากแล้ว ณ ที่นี้

การกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ปรากฏในงานวิจัยมีขึ้นครั้งแรกใน ค.ศ. 1959 โดยแดนตัน (Danton. 1959 : 435-453) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาสารสนเทศศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา มีเนื้อหาตอนหนึ่งเป็นการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกสาขาสารสนเทศศาสตร์ โดยวิธีวิเคราะห์ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ และแบ่งขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็น 8 หัวข้อ ซึ่งแต่ละหัวข้อได้แยกเป็นเรื่องย่อย ดังนี้

1. ภูมิหลัง
 - 1.1 ปรัชญา
 - 1.2 ประวัติห้องสมุดและประวัติบรรณารักษ์ (ชีวประวัติ)
 - 1.2.1 เรื่องทั่วไปและเรื่องของประเทศอื่น
 - 1.2.2 สหรัฐอเมริกา
 - 1.3 ประวัติหนังสือและการพิมพ์
 - 1.3.1 เรื่องทั่วไปและเรื่องของประเทศอื่น
 - 1.3.2 สหรัฐอเมริกา
 - 1.4 ภูมิหลังร่วมสมัย : หนังสือและการพิมพ์ สื่อต่าง ๆ ในการติดต่อในสังคม
2. การจัดองค์กรและบริหารงาน
 - 2.1 กฎหมายภายนอก นโยบาย การควบคุม และการสนับสนุนทางด้านการเมืองและด้านการเงิน
 - 2.2 การจัดองค์กรภายใน การบริหาร และการวิเคราะห์การจัดการ
3. ทรัพยากรห้องสมุด (หนังสือและวัสดุการอ่าน)
 - 3.1 นโยบายและการปฏิบัติในการจัดหาและการเลือกซื้อ
 - 3.2 การสำรวจหนังสือและวัสดุการอ่าน
 - 3.3 การประเมินค่าหนังสือและวัสดุการอ่าน
 - 3.4 ศูนย์บรรณานุกรมและการเก็บรวบรวมข่าวสาร
 - 3.5 การยืมระหว่างห้องสมุด และการถ่ายสำเนาเอกสาร
4. บริการผู้อ่าน
 - 4.1 บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และบริการข่าวสาร
 - 4.2 บริการแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่ผู้อ่าน
 - 4.3 กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่
 - 4.4 การวิเคราะห์การจ่ายรับ
5. งานเทคนิค และสารสนเทศ
 - 5.1 การทำบัตรรายการหนังสือ
 - 5.2 การจัดหมู่หนังสือ
 - 5.3 การกำหนดหัวเรื่อง

- 5.4 งานเทคนิคแบบที่มีศูนย์รวม
- 5.5 การทำดัชนี สารสังเขป
- 5.6 วิธีใช้เครื่องจักรกลในการจำแนก การเก็บและการเรียกใช้ข้อมูล
- 5.7 เอกสารสนเทศ
6. บุคลากรและการศึกษา
 - 6.1 การจัดและบริหารงานบุคลากร
 - 6.2 การฝึกอบรมงานห้องสมุด
 - 6.3 การศึกษาของบรรณารักษ์
7. บรรณารักษศาสตร์ระหว่างประเทศ บรรณารักษศาสตร์เปรียบเทียบ และบรรณารักษศาสตร์ต่างประเทศ
8. วิจัยและประเมินค่า มาตรฐานและการสำรวจ

การจำแนกเนื้อหาวิทยานิพนธ์ของแดนตันทั้ง 8 หัวข้อนี้ ได้มีผู้วิจัยนำไปปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์งานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์มาโดยตลอด สำหรับงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ของไทยที่ใช้แนวทางการจำแนกเนื้อหาวิทยานิพนธ์ของแดนตัน ได้แก่ งานของ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ (2518) และงานของ ภรณ์ ศิริโชติ (2521) ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

ต่อมาในปี 1962 เดนนิสัน (Dennison. 1962 : 93-105) ได้วิเคราะห์งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ที่ปรากฏในวารสาร LRIP (Library Research in Progress) โดยแบ่งขอบเขตเนื้อหาตามแนวทางที่แดนตันเสนอไว้คือ 8 หัวข้อเช่นเดียวกัน

ค.ศ. 1963 ชิค (Schick. 1963 : 280-291) ศึกษาเรื่อง Library Science Research โดยอ้างอิงการแบ่งขอบเขตงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ตามวารสาร LRIP เล่มที่ 1-6 ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 หัวข้อ ดังนี้คือ เรื่องทั่วไป งานเทคนิค บุคลากรห้องสมุดและอัตราค่าจ้าง การศึกษามหาวิทยาลัยและการฝึกอบรม ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเฉพาะ

ในปีเดียวกัน วอล์กเกอร์ (Walker. 1963 : 264-279) ได้จำแนกวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโท โดยใช้แนวคิดของแดนตันในการแบ่งขอบเขตเนื้อหา แต่วอล์กเกอร์ได้ปรับปรุงเรื่องย่อยในบางหัวข้อและได้เพิ่มเติมอีก 3 หัวข้อ คือ วัสดุการอ่านและบริการสำหรับเด็กและเยาวชน อาคารและครุภัณฑ์ของห้องสมุด และหัวข้อบรรณานุกรม รวมเป็น 11 หัวข้อ

นิวเบอรี (Newberry. 1978 : 203-206) วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ต่อจากแดนตัน เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในแต่ละช่วงปี โดยศึกษาย้อนหลังตั้งแต่ต้น ค.ศ. 1930 จนถึง ค.ศ. 1978 และได้แบ่งเนื้อหาวิทยานิพนธ์เป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. สถาบันทางวิชาชีพ
 - 1.1 บทบาทหรือผลกระทบของห้องสมุดในชุมชนหรือสถาบันที่สังกัด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดกับหน่วยงานเหล่านั้น
 - 1.2 ปรัชญาของบริการห้องสมุด
 - 1.3 ประวัติ พัฒนาการ หน้าที่ห้องสมุดในการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ
 - 1.4 การศึกษาพฤติกรรมของผู้ไม่ใช้ห้องสมุด
 - 1.5 การบริหาร การจัดการ การเงินและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานห้องสมุด

2. หน้าที่งานสารสนเทศของห้องสมุด
 - 2.1 การจัดความรู้ สารสนเทศ
 - 2.1.1 ทฤษฎี เทคนิค วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมทางบรรณานุกรม การวิเคราะห์โครงสร้างความรู้ เพื่อช่วยให้ผู้หาสารสนเทศเข้าถึงได้ง่าย
 - 2.1.2 การจัดหมู่ การทำบัตรรายการ ดัชนี นโยบายและการดำเนินงาน
 - 2.1.3 คุณภาพและประสิทธิภาพในการเข้าถึงสารสนเทศ
 - 2.1.4 การรวบรวมบรรณานุกรม
 - 2.2 การเข้าถึงสารสนเทศ การวัดประสิทธิภาพการทำงานในด้านอื่นๆ
3. วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์
 - 3.1 สถานภาพของบรรณารักษ์และการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีผลต่อบทบาทของบรรณารักษ์ การศึกษาและการอบรมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์
 - 3.2 ประวัติและการพัฒนาทางบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งประวัติของบรรณารักษ์
4. เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพิมพ์ วรรณกรรม
 - 4.1 ประวัติการพิมพ์ ประวัติวรรณกรรม
 - 4.2 การวิเคราะห์วรรณกรรมเฉพาะด้าน รวมถึงแนวโน้มของวรรณกรรมและนักเขียน

จากนั้นในปีค.ศ. 1986 สุบรามานีเยม (Subramanyam. 1986 : 166-167) ได้จำแนกขอบเขตเนื้อหา แยกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ และกลุ่มวิชาทางสารสนเทศศาสตร์ การแบ่งขอบเขตเนื้อหาของกลุ่มวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ สุบรามานีเยมได้จัดกลุ่มย่อยเป็น 8 หมวดวิชา ตามลักษณะของการปฏิบัติงานห้องสมุด ดังนี้คือ บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น ระบบของห้องสมุด การบริหารและการจัดการห้องสมุด การจัดการทรัพยากรห้องสมุด การศึกษาผู้อ่าน/ผู้ใช้ การบริการ แหล่งของห้องสมุด และเครื่องมือที่ช่วยในการค้นคว้า เครื่องมือทางบรรณานุกรม ส่วนกลุ่มวิชาทางสารสนเทศศาสตร์ สุบรามานีเยมได้จำแนกขอบเขตเนื้อหาตามรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ดังนี้คือ ความรู้เบื้องต้นทางคอมพิวเตอร์ การสืบค้นข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ การออกแบบและจัดการฐานข้อมูล การออกแบบ/การวิเคราะห์และการประเมินผลระบบ เทคโนโลยีประยุกต์ในห้องสมุด โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข่ายงานและการจัดข่ายงาน สารสนเทศศาสตร์ ปรัชญา และสังคมวิทยาของสารสนเทศศาสตร์ รวมทั้งเศรษฐศาสตร์ของสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และคณิตศาสตร์และสถิติสำหรับสารสนเทศศาสตร์

ค.ศ. 1994 คณะกรรมการบริหารของสมาคมสารสนเทศศาสตร์อเมริกัน (The American Society for Information Science) มอบหมายให้คณะกรรมการการวิจัย เตรียมหัวข้อความต้องการการวิจัยด้านสารสนเทศศาสตร์ขึ้น 45 หัวข้อ ซึ่งจัดกลุ่มได้ 8 กลุ่ม คือ ความสนใจของประชาชน/สังคม เทคโนโลยีฐานข้อมูล การทำดัชนี การค้นคืนสารสนเทศ ผู้ใช้ (คน) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคอมพิวเตอร์ และมาตรฐานการวิจัย การประเมินผล

โดยสรุป การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศนั้น ในช่วงแรกจะเน้นศึกษากลุ่มวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ก่อน ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทกับงานห้องสมุดมากขึ้นจึงเริ่มมีผู้วิจัยหันมาศึกษาด้านสารสนเทศศาสตร์ จะเห็นได้จากงานของสุบรามานีเยม (Subramanyam. 1986) ที่ได้จำแนกขอบเขตเนื้อหาทางงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน คือกลุ่มวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ และกลุ่มวิชาทางสารสนเทศศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่า คณะกรรมการบริหารของสมาคมสารสนเทศศาสตร์อเมริกัน ค.ศ. 1994 ได้จัดกลุ่มหัวข้องานวิจัย ซึ่งมีหัวข้อทางด้านสารสนเทศศาสตร์

ไว้ด้วยเช่นกัน กลุ่มวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ จำแนกเนื้อหางานวิจัยได้ตามหัวข้อหลักๆ ดังนี้คือ เรื่องการบริหาร ได้แก่ การจัดการห้องสมุด การจัดองค์กรและบริหารงานบุคลากร อาคารและครุภัณฑ์ของห้องสมุดและระบบของห้องสมุด เรื่องการบริการ ได้แก่ บริการสำหรับเด็กและเยาวชน เรื่องงานเทคนิค ได้แก่ การจัดการทรัพยากรห้องสมุด หน้าที่งานสารสนเทศของห้องสมุด วัสดุการอ่าน การทำดัชนี ส่วนเรื่องอื่นๆ ได้แก่ ห้องสมุดประเภทต่างๆ บรรณานุกรม ภูมิหลัง วิธีวิจัยและประเมินค่า มาตรฐานและการสำรวจ ผู้ใช้ การศึกษาผู้ใช้ ความสนใจของประชาชนและสังคม และแหล่งของห้องสมุด ส่วนกลุ่มวิชาทางสารสนเทศศาสตร์ จำแนกเนื้อหางานวิจัยได้ดังนี้คือ เรื่องคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี ฐานข้อมูล โปรแกรม การสืบค้นและการค้นคืน สารสนเทศศาสตร์ (ปรัชญา สังคมวิทยา และเศรษฐศาสตร์ของสารสนเทศ คณิตศาสตร์และสถิติสำหรับสารสนเทศ) ข่ายงาน การออกแบบ การวิเคราะห์ การประเมินผลระบบ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคอมพิวเตอร์

สำหรับการแบ่งขอบเขตเนื้อหาการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 โดย สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ (2518 : 152-160) ซึ่งนำแนวคิดของแดนตันมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการวิจัยในประเทศไทย แบ่งได้ทั้งหมด 7 หัวข้อ โดยรวมหัวข้อวิจัย วิธีวิจัยและประเมินค่า ผสมไว้กับหัวข้อ บรรณารักษศาสตร์สากล บรรณารักษศาสตร์เปรียบเทียบ บรรณารักษศาสตร์ในประเทศอื่น

ในปี 2521 ภรณ์ ศิริโชติ (2521 : 35-39) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508-2519 โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 10 สาขา ตามแนวคิดของแดนตัน แต่แยกเนื้อหาเรื่องการศึกษาบรรณารักษศาสตร์เป็นอีกหัวข้อหนึ่งและเพิ่มหัวข้อเรื่องอื่นๆ เช่น สมาคม ห้องสมุด งานจดหมายเหตุ ศูนย์วิชาการ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ (2529 : 16) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508-2528 (นับถึงเดือนธันวาคม 2528) จำนวน 243 ชื่อเรื่อง และอยู่ระหว่างการเรียบเรียงอีก 53 ชื่อเรื่อง ซึ่งจำแนกเนื้อหาตามสาขาวิชาย่อยหรือรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 สาขา ได้แก่ พื้นฐานวิชาชีพและเรื่องที่เกี่ยวของ งานเทคนิค งานบริการ ทรัพยากรสารสนเทศ การบริหาร การวิจัย ประสพการณ์ห้องสมุด สื่อทัศนวัสดุและการสื่อสาร และสารสนเทศศาสตร์

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2533) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509-2532 ของมหาวิทยาลัย 4 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแบ่งขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์เป็น 12 หัวข้อ ดังนี้คือ ห้องสมุดและบรรณารักษ์ งานเทคนิค ชีวิตประวัติและผลงาน การศึกษาบรรณารักษศาสตร์ การอ่านและความสนใจในการอ่าน การใช้ห้องสมุดและทรัพยากรประเภทต่างๆ การศึกษาผู้ใช้ บริการ ทรัพยากร เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารงาน และเบ็ดเตล็ด นอกจากนี้ ประภาวดี สืบสนธิ์ ยังได้วิเคราะห์งานวิจัยโดยแยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ตามโครงสร้างที่ว่าห้องสมุดเป็นตัวกลางระหว่างทรัพยากรสารสนเทศและผู้ใช้ ดังนี้คือ สารสนเทศและผู้ผลิต ห้องสมุด การปฏิบัติงานและบรรณารักษ์ และผู้ใช้

จรรยาลักษณ์ หัพโยธา (2538 : 40-45) ศึกษาการกระจายเนื้อหาปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งจัดพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2536 ของมหาวิทยาลัย 4 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแบ่งเป็นเนื้อหาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และเนื้อหาทางด้านสารสนเทศศาสตร์ เนื้อหาแต่ละด้านแยกเป็นเนื้อหาหลักและเนื้อหารอง ด้านบรรณารักษศาสตร์มีเนื้อหาหลักดังนี้คือ การบริหารและ

การจัดการห้องสมุด งานบริการและกิจกรรมของห้องสมุด งานเทคนิคหรือกระบวนการทางเทคนิค ทรัพยากรห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และเบ็ดเตล็ด ด้านสารสนเทศศาสตร์มีเนื้อหาหลักดังนี้คือ ความรู้และการสื่อสารความรู้ แหล่งสารสนเทศ สถาบันบริการสารสนเทศ การจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ การบริการสารสนเทศ การกระจายสารสนเทศ การบริหารและประเมินผลระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ทักษะอื่นๆ ที่ใช้ในงานสารสนเทศ และเรื่องอื่นๆ

เพ็ญสุภา นาทอง (2543 : 41-51) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่างปีพุทธศักราช 2537-2541 โดยแยกการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 3 ประเด็น คือ การวิเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การวิเคราะห์ตามประเภทของห้องสมุดของเรื่องที่ศึกษา และการวิเคราะห์ตามเขตภูมิศาสตร์ของเรื่องที่ศึกษา

1. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ตามขอบเขตเนื้อหาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำแนกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1.1 การบริหาร

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด ระบบสารสนเทศ ระบบห้องสมุด การบริหารด้านอาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ งานธุรการ งบประมาณ การบริหารงานบุคลากร ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด กลยุทธ์การตลาด มาตรฐานห้องสมุด และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 กระบวนการทางเทคนิค

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการคัดเลือก การจัดหา การแลกเปลี่ยน การรับบริจาค การทวงถาม การวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ การกำหนดรหัส การทำดัชนีและสาระสังเขป หัวเรื่อง บรรณานุกรม การคัดออกและทำลาย การซ่อมและการบำรุงรักษา งานเทคนิคทั่วไป เครื่องมือช่วยค้น และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การบริการ

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมและงานบริการทั่วไปของห้องสมุด การดำเนินงานบริการต่างๆ ทั้งการบริการในระบบมือและระบบเครื่องจักร เช่น บริการทรัพยากรห้องสมุด ได้แก่ บริการสิ่งตีพิมพ์ บริการโสตทัศนวัสดุ บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น บริการชุมชน บริการจำรับ (ยืมคืน) บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการตอบคำถาม/สารสนเทศ บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการถ่ายเอกสาร บริการข่าวสารทันสมัย บริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ บริการสารสนเทศระบบออนไลน์ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน บรรณานำบด และบริการอื่นๆ รวมถึงเทคนิคหรือวิธีการให้บริการ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ การผลิต การเลือกซื้อ การสำรวจทรัพยากร การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากร การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์การอ้างถึง บรรณมิติ ทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ แหล่งสารสนเทศ การเผยแพร่ ข่ายงานและการจัดข่ายงานสารสนเทศ รวมทั้งที่เป็นองค์กรหรือสถาบัน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5 เทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุด ทั้งคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปในงานห้องสมุด คอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต การวิเคราะห์ ออกแบบ ประเมินผล และการจัดการฐานข้อมูล การวิเคราะห์ ออกแบบและประเมินผลระบบ การสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีและเรื่องอื่นๆ

1.6 ผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ ทรัพยากรและบริการ

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใช้ ทักษะคติ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการใช้ ความ

ต้องการ การรับและการแสวงหาสารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การใช้เครื่องมือช่วยค้น การใช้ห้องสมุด บริการและแหล่งสารสนเทศ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.7 การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ วิธีการสอน หลักสูตร การวัดและประเมินผล การปรับปรุงหลักสูตร/รายวิชา การฝึกงาน ผู้เรียนและผู้สอนทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิต และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.8 เรื่องอื่นๆ

ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่าน จรรยาบรรณ สมาคมวิชาชีพ ประวัติ พัฒนาการของ ห้องสมุด ชีวิตประวัติและผลงานของบรรณารักษ์ นักสารสนเทศและนักประพันธ์ สำนักพิมพ์ การพิมพ์ กฎหมาย การพิมพ์ ลิขสิทธิ์และการละเมิด กฎหมายห้องสมุด และเรื่องอื่นๆ

2. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ตามประเภทของห้องสมุดของเรื่องที่ศึกษา แบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

2.1 ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

2.2 ห้องสมุดโรงเรียน

2.3 ห้องสมุดประชาชน

2.4 ห้องสมุดเฉพาะ

2.5 ห้องสมุดแห่งชาติ

2.6 ห้องสมุดมากกว่า 1 ประเภท

2.7 ไม่ระบุประเภทของห้องสมุด

3. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ตามเขตภูมิศาสตร์ของเรื่องที่ศึกษา แบ่งได้ดังนี้

3.1 ภาคเหนือ

3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 ภาคกลาง

3.4 ภาคตะวันออก

3.5 ภาคใต้

3.6 ครอบคลุมทั่วประเทศ

ภรณ์ ศิริโชติ (2544 : 86-98) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขามหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2544 โดยมีขอบเขตการวิจัยคือ วิเคราะห์วิทยานิพนธ์และรายงาน การศึกษาอิสระ และใช้แนวทางการแบ่งขอบเขตเนื้อหาตามที่เพ็ญสุภา นาทอง ได้จัดไว้โดยปรับเรื่องย่อยที่อยู่ ภายใต้หัวข้อใหญ่ทั้ง 8 หัวข้อให้ชัดเจนขึ้น เช่น ในหัวข้อการบริหาร ได้อธิบายเรื่องย่อยเรื่องระบบสารสนเทศ ว่าหมายรวมถึงการจัดระบบสารสนเทศ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และความต้องการระบบสารสนเทศ หัวข้อการบริหาร เพิ่มเรื่องการให้บริการอินเทอร์เน็ตของห้องสมุด หัวข้อเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ เพิ่ม เรื่องการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต และเรื่องผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนหัวข้อเรื่องอื่นๆ เพิ่มเรื่องความต้องการการพัฒนาความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน

โดยสรุป การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยสาขามหาวิทยาลัยขอนแก่นและสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยนั้น มีพัฒนาการเช่นเดียวกันกับต่างประเทศ คือเริ่มจากการศึกษากลุ่มวิชาบรรณารักษศาสตร์ก่อน แล้วจึงเริ่มมีการศึกษาทางด้านสารนิเทศศาสตร์ในลำดับต่อมา การจำแนกขอบเขตเนื้อหาการวิจัยกลุ่มวิชา บรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่จำแนกได้ตามหัวข้อหลักๆ ดังนี้คือ เรื่องภูมิหลัง การบริหาร (การจัดองค์กร)

ทรัพยากร งานเทคนิค งานบริการ การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ส่วนเรื่องอื่นๆ ได้แก่ พื้นฐานวิชาชีพ การวิจัย โสตทัศนวัสดุ ผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ ห้องสมุดและบรรณารักษ์ ชีวประวัติและผลงาน การอ่านและความสนใจในการอ่าน การศึกษาผู้ใช้ กลุ่มเนื้อหาการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์เริ่มมีปรากฏในงานวิจัยของนางลักษณ์ ไม่นายกิจ (2529) ในหัวข้อสารสนเทศศาสตร์ งานวิจัยต่อมาจึงได้มีหัวข้อทางด้านสารสนเทศศาสตร์เพิ่มขึ้น ได้แก่ หัวข้อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2533) และหัวข้อเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ (เพ็ญสุภา นาทอง, 2543) สำหรับงานวิจัยของจุญญลักษณ์ ทัพโยธา (2538) ได้แบ่งเนื้อหางานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ออกจากกันอย่างชัดเจน โดยในกลุ่มวิชาทางสารสนเทศศาสตร์มีหัวข้อดังนี้คือ เรื่องความรู้และการสื่อสารความรู้ แหล่งสารสนเทศ สถาบันบริการสารสนเทศ การจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ การบริการสารสนเทศ การกระจายสารสนเทศ การบริหารและประเมินผลระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี และการประยุกต์ใช้ และหัวข้อทักษะอื่นๆ ที่ใช้ในงานสารสนเทศ

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ แบ่งขอบเขตเนื้อหาโดยยึดแนวคิดของ เพ็ญสุภา นาทอง (2543) และประมวลจากแนวคิดของผู้วิจัยทั้งหมดที่ได้ศึกษามาข้างต้น รวมทั้งศึกษาจากสภาพความเป็นจริงของปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงแบ่งขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ได้ ดังนี้

1. การบริหารและการจัดการห้องสมุด
 - 1.1 การบริหารงานทั่วไป
 - 1.2 การบริหารด้านอาคาร สถานที่
 - 1.3 การบริหารงานบุคคล
 - 1.4 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
 - 1.5 มาตรฐานห้องสมุดและการประเมินผล
 - 1.6 การวิเคราะห์งานห้องสมุด
2. งานเทคนิคห้องสมุด
 - 2.1 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.2 การซ่อมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.3 การวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.4 บัตรรายการและการทำบัตรรายการทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.5 หัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2.6 การทำดัชนีและสาระสังเขปทรัพยากรสารสนเทศ
3. บริการและกิจกรรมของห้องสมุด
 - 3.1 บริการยืม-คืน
 - 3.2 บริการสารสนเทศ
 - 3.3 บริการสอนการใช้ห้องสมุด
 - 3.4 การบริการด้านการสอน
 - 3.5 บริการยืมระหว่างห้องสมุด
 - 3.6 บริการสืบค้น
 - 3.7 กิจกรรมของห้องสมุด
4. การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
 - 4.1 สภาพการจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
 - 4.2 หลักสูตร/การเรียนการสอนทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

- 4.3 การฝึกงาน
- 4.4 การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับบัณฑิตและมหาบัณฑิต
5. ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ
 - 5.1 การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ
 - 5.2 การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ
 - 5.3 การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ
6. เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้
 - 6.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศ
 - 6.2 การพัฒนาฐานข้อมูล
 - 6.3 การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
 - 6.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด
7. เบ็ดเตล็ด เช่น การอ่าน สำนักพิมพ์ การบำบัดด้วยหนังสือ และกฎหมาย เป็นต้น

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติ

ภาควิชาเป็นหน่วยงานบริหารทางวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การผลิตบัณฑิต การทำวิจัย และการให้บริการแก่สังคม ตามสาขาวิชาของตน ภาควิชา นับว่าเป็นหน่วยงานบริหารที่เล็กที่สุดของมหาวิทยาลัย แต่มีความสำคัญทางด้านวิชาการสูงสุด (เจลีเยว พันธ์สุธิดา. 2529 : 60) สำหรับ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น ได้ก่อตั้งพร้อมกับการสถาปนามหาวิทยาลัย ซึ่งแต่เดิมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีฐานะเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ต่อมาในปี 2497 ได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตครู โดยมีคณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะหลัก ในขณะนั้นยังไม่มีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ แต่มีการเรียนการสอนทางบรรณารักษศาสตร์ จนถึงปี 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย จึงได้จัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ มาจนถึงปัจจุบัน (ประวัติภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 1)

พัฒนาการด้านหลักสูตร

1. ระยะเริ่มแรก

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระยะเริ่มแรก ได้เริ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2500 โดยเปิดสอนวิชา การใช้ห้องสมุด (Know Your Library) แบบไม่เป็นทางการให้กับนิสิตที่ต้องการเรียนรู้วิธีค้นหาหนังสือในห้องสมุด ซึ่งต่อมาได้เปิดเป็นวิชาบังคับพื้นฐานสำหรับนิสิตทุกคณะ โดยใช้ชื่อวิชาว่า บรร 101 การใช้ห้องสมุด ต่อมาจึงได้เปลี่ยนเป็น บรร 101 สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า และ บรร 101 สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า ในปัจจุบัน เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ดังนั้นผู้สอนจึงเป็นบรรณารักษ์ของห้องสมุด (ประวัติภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2546 : 1-2)

ขณะเดียวกันได้มีการเปิดโปรแกรม Library Under Studies ขึ้น โดยมี ดร.มาเรีย เหล่าสุนทร เป็นกำลังสำคัญในการสอนและการจัดหลักสูตร ผู้เรียนจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 4 ซึ่งตั้งใจจะออกไปทำงานห้องสมุดโรงเรียน และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ครูประจำการ ซึ่งทำงานห้องสมุดอยู่แล้ว สำหรับผู้เรียนกลุ่ม

แรก คือนิสิต วิทยาลัยจะเปิดให้เรียนในภาคเรียนสุดท้ายและจะต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้ คือ งานเทคนิคห้องสมุด บริการอ้างอิงและบรรณานุกรม และรายวิชาการจัดการและบริหารงานห้องสมุด โดยกำหนดให้เรียนสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง และฝึกงานอีกสัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง ส่วนการสอนสำหรับครูนั้น แผนกห้องสมุดจะกำหนดให้ฝึกงานและเรียนตามความเหมาะสม คือแล้วแต่ว่าโรงเรียนจะอนุญาตให้มาฝึกได้วันละกี่ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม การสอน Library Under Studies ก็ปิดลงในปี 2506 และได้เปลี่ยนไปเปิดเป็น หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ บรรณารักษศาสตร์แทน (อุมาวดี โกศล. 2534 : 99)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ เป็นหลักสูตรที่ศึกษาต่อจากระดับปริญญาตรี เริ่มสอนอย่างเป็นทางการในปี 2508 รั้งผู้มีวุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรี โดยต้องผ่านการสอบคัดเลือกและใช้เวลาในการศึกษา 1 ปี โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อผลิตครูในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี เพื่อไปทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน และเพื่อผลิตครูสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู หลักสูตรนี้เปิดสอนจนถึงปี 2515 เพราะประสบปัญหาการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับผู้วุฒิในระดับปริญญาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จึงยุบหลักสูตรนี้ และเปิดเป็นหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์แทน (สิริพันธุ์ เดชพลกรัง และรินศิริ ทองคำ. 2537 : 14-26)

2. หลักสูตรระดับปริญญาโท

หลักสูตรระดับปริญญาโทที่เปิดสอนเป็นหลักสูตรแรก เป็นหลักสูตรในระดับปริญญาโทคือ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มเปิดสอนในปี 2510 โดยเน้นการผลิตผู้สอนทางบรรณารักษศาสตร์เพื่อไปสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตรนี้จะเน้นหนักไปในทางวิชาการศึกษาเท่าๆ กับวิชาบรรณารักษศาสตร์ คือ วิชาการศึกษา จำนวน 45 หน่วยกิต วิชาบรรณารักษศาสตร์ 45 หน่วยกิต รวมทั้งหมด 90 หน่วยกิต รั้งผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีผลการเรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 หรือผู้ที่ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ โดยต้องผ่านการสอบคัดเลือก และกำหนดเวลาในการศึกษาอย่างน้อย 2 ปี สำหรับผู้มีวุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์แล้ว เวลาการศึกษาลดลงเหลือ 1 ปี และให้เวลาในการศึกษาอย่างมากไม่เกิน 4 ปี และไม่เกิน 3 ปี สำหรับผู้มีวุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ ในปีการศึกษา 2517 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หมวดวิชาพื้นฐานทางการศึกษา 12 หน่วยกิต หมวดวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต ปริญญาโท 6 หน่วยกิต และการฝึกงานซึ่งไม่มีหน่วยกิต ซึ่งต่อมา เมื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อห้องสมุดและสังคม ส่งผลให้หลักสูตรนี้ไม่เป็นที่นิยมและประสบปัญหาเรื่องจำนวนผู้เรียน จึงได้งดการเปิดสอนหลักสูตรนี้ ตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา

ใน พ.ศ. 2529 ได้เปิดหลักสูตรระดับปริญญาโทอีก 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2529 หลักสูตรนี้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 40 หน่วยกิต และวิชาพื้นฐานสำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์อีก จำนวน 6-9 หน่วยกิต (เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผู้นำในด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และเพื่อสร้างผู้ชำนาญด้านพัฒนาเทคนิคในทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ซึ่งหลักสูตรนี้ยังคงเปิดสอนอยู่จนถึงปัจจุบัน

ใน พ.ศ. 2543 ภาควิชาได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อปรับโครงสร้างหลักสูตรตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง "เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542" และเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสาระในหลักสูตรทั้งหมด ตั้งแต่ปรัชญาหลักสูตร วัตถุประสงค์ รายวิชาแกน รายวิชาเลือก แผนการสอนที่มีทั้งแผน ก และแผน ข ทั้งนี้เพื่อความทันสมัยทั้งในแง่โครงสร้าง และวิทยาการเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนแนวคิดของศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ ได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 5/2546 วันที่ 6 มิถุนายน 2546 และจะเปิดสอนในปีการศึกษา 2547

3. หลักสูตรปริญญาตรี

เริ่มเปิดสอนเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2519 โดยเปิดสอนเป็นวิชาโท จนถึงปีพ.ศ. 2526 จึงได้ปรับขยายขึ้นเป็นวิชาเอก ในหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ สอนให้แก่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ ในหลักสูตร 4 ปี จำนวน 38 หน่วยกิต และสอนวิชาโท จำนวน 18 หน่วยกิต และสอนให้แก่บัณฑิตในระดับปริญญาตรีทุกคณะที่สนใจมาเลือกเรียนวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ระดับสูง ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปให้ความสนใจต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานในห้องสมุด ผู้เรียนจึงมุ่งให้ความสนใจต่อวิชาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าวิชาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาจึงได้งดการเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 และได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่เน้นวิชาทั้งในด้านบรรณารักษศาสตร์ และวิชาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในปีพ.ศ. 2527 คณะมนุษยศาสตร์เปิดสอนหลักสูตร ศศ.บ. วิชาเอก ภาษาเพื่ออาชีพ จนถึงปัจจุบัน โดยบูรณาการวิชาต่าง ๆ จากภาควิชาของคณะมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ภาควิชายังได้ให้ความสนใจในด้านการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กด้วย ในปี 2536 จึงได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก มาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี 2540 ภาควิชาได้เปิดสอนวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นวิชาโทด้วย

โดยสรุปแล้ว ปัจจุบันภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เปิดสอนหลักสูตรการศึกษา 3 หลักสูตร ใน 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาโท เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับปริญญาตรี เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ประเด็นวิเคราะห์งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญาานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ครั้งนี้ ได้แก่ ปีการศึกษาที่จบ ขอบเขตเนื้อหาปริญญาานิพนธ์ ประเภทของการวิจัย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย สำหรับปีการศึกษาที่จบ และขอบเขตเนื้อหาปริญญาานิพนธ์ ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายไว้แล้วในนิยามศัพท์เฉพาะ ในบทนี้จึงอธิบายความหมายของประเด็นที่เหลืออีก 5 ประเด็นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ประเภทของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ แบ่งประเภทของการวิจัยออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการพัฒนาระบบสารสนเทศ

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

1.1 ความหมาย

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีที่ผู้วิจัยหาข้อสรุปโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริง เหตุการณ์ในอดีต โดยวิเคราะห์เหตุการณ์ตามข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ทั้งจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ บันทึก สิ่งของ สถานที่ และตัวบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นการเสาะหาข้อมูลที่มีอยู่แต่ยังไม่เป็นที่รู้จัก และศึกษาข้อมูลที่มีอยู่ในสาขานั้น ซึ่งจะชี้ให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างอดีต ปัจจุบัน ข้อเท็จจริง และข้อสรุปใหม่ ๆ (สุพรรณิ วราพร. 2545 : 211)

1.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์นั้น เป็นการวิจัยที่เน้นการศึกษาจากหนังสือและเอกสาร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่เกิดขึ้นในอดีตและมีอยู่แล้วโดยผู้วิจัยไม่สามารถจัดกระทำขึ้นได้ เอกสาร หลักฐานที่รวบรวมได้ต้องผ่านการพิจารณา ประเมินค่า ทั้งในด้านความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ส่วนเครื่องมือในการบันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูลก็ต้องครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย งานวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่จะไม่มีการกำหนดสมมติฐาน แต่มีแนวเหตุผลและความสำคัญของปัญหา ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจใช้สถิติอย่างง่าย และการนำเสนอข้อมูลจะใช้การบรรยายและอภิปรายเป็นหลัก

1.3 รูปแบบของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มีรูปแบบที่หลากหลาย ครอบคลุมหัวข้องานวิจัยต่างๆ ซึ่งอาจแยกได้ดังนี้คือ การศึกษาประวัติบุคคลหรือชีวประวัติ การศึกษาประวัติของสถาบันหรือองค์การ การวิจัยแหล่งกำเนิดและอิทธิพลของสิ่งต่างๆ ว่าอะไรมีอิทธิพลต่อความคิด ข้อเขียน ความสำเร็จของบุคคล กลุ่มชน หรือหน่วยงาน การศึกษาทางบรรณานุกรม ซึ่งหมายถึง การศึกษาหนังสือในฐานะที่เป็นสิ่งสัมผัสได้ เช่น ศึกษาวัสดุ การจัดทำลักษณะกำเนิด สถานที่จัดพิมพ์ และสภาพต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา การศึกษาความเป็นมาของความคิด เช่น ศึกษาปรัชญา หลักการทางวิทยาศาสตร์ หรือการค้นคว้าถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติ

1.4 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ มีความสำคัญสำหรับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพราะในการสร้างหลักการและทฤษฎีการปฏิบัติงานห้องสมุดได้นั้น บรรณารักษจะต้องเข้าใจรากฐานของวิชาบรรณารักษศาสตร์ ก่อน โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับการที่บุคคลในอาชีพจะเข้าใจแนวโน้มของอดีต ความสำเร็จของอาชีพ เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับทิศทางในปัจจุบันและอนาคตโดยการศึกษาเรื่องราวในอดีตเช่นกัน และสิ่งจำเป็นสำหรับการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์คือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เป็นการวิจัยที่มีระเบียบแบบแผน ไม่ใช้การเล่าลำดับเหตุการณ์ข้อเท็จจริงในอดีต (ประภาวดี สืบสนธิ์. 2530 : 79)

2. การวิจัยเชิงสำรวจ

2.1 ความหมาย

การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลส่วนใหญ่จากกลุ่มคนส่วนน้อยที่เลือกสรรแล้วจะสามารถที่จะให้คำตอบ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ได้ และหมายถึง การศึกษาคณกลุ่มใหญ่ในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อให้ได้รายละเอียดหรือข้อมูลที่ต้องการ

2.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงสำรวจ

การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการใช้เครื่องมือวิจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว และคำถามในแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นคำตอบปลายปิด ถ้าเป็นการถามข้อเท็จจริงจะให้ตอบเป็นแบบตัวเลือก แต่ถ้าเป็นการถามความคิดเห็นจะให้ตอบเป็นมาตราประมาณค่า ส่วนคำตอบของผู้ตอบจะนำมาแปลงค่าเป็นตัวเลขเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2.3 รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ

การวิจัยเชิงสำรวจสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การสำรวจการปฏิบัติ ความเชื่อ ทัศนคติ ความคิดเห็น กระบวนการ แนวโน้มที่กำลังพัฒนา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และหาข้อมูลมาสนับสนุนสมมติฐาน และการสำรวจเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานหรือโครงการดำเนินงาน

2.4 การวิจัยเชิงสำรวจและบรรณารักษศาสตร์

การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นวิธีวิจัยที่นิยมในการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ปรากฏ ใช้วิธีการสำรวจเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานและการใช้ห้องสมุด ผลจากการสำรวจชี้ให้เห็นสภาพการดำเนิน

งานของห้องสมุดซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการปฏิบัติงานต่อไป ส่วนประเด็นเรื่องที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจทางบรรณารักษศาสตร์จะครอบคลุมเรื่องเจตคติ ความคิดเห็น การใช้ การรับรู้ ความพึงพอใจ ความต้องการ ความเข้าใจ ความรู้ความสามารถ ความพอเพียง โดยศึกษากับบุคลากรผู้ให้บริการหรือผู้ใช้บริการสารสนเทศ นักศึกษาในสาขามรรณารักษศาสตร์ วัสดุสารสนเทศ

3. การวิจัยเชิงทดลอง

3.1 ความหมาย

การวิจัยเชิงทดลอง เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ ความจริง โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และสถิติ เพื่อพิสูจน์ผลของตัวแปรที่ศึกษา ด้วยวิธีการทดลองภายใต้การควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างมีแบบแผนรัดกุม

3.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงทดลอง

การใช้การทดลองเพื่อเก็บข้อมูลนำมาทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยจะสร้างสภาพการณ์ที่มีตัวแปรหรือสิ่งที่ต้องการทดสอบขึ้นและควบคุมสภาพการณ์นั้นให้มีเฉพาะตัวแปรที่ต้องการทดสอบและวัดดูผลอาจทดสอบซ้ำ โดยการเปลี่ยน ลด หรือเพิ่มตัวแปรเหตุ และวัดดูผลว่ามีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร การทดสอบจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่งในการศึกษาถึงสาเหตุว่าก่อให้เกิดผลอะไร จากเหตุและผลที่พบผู้วิจัยจะนำมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์และทฤษฎีต่อไปเมื่อมีการทดสอบหลายๆ ครั้ง การทดลองเป็นการกระตุ้นให้มีการค้นพบสิ่งใหม่ๆ เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้ประเมินผลสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ หรืออาจเป็นการทดสอบแนวความคิดที่มีอยู่แล้วก็ได้

3.3 รูปแบบของการวิจัยเชิงทดลอง

การวิจัยเชิงทดลองโดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามระดับการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรแทรกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ แบบการทดลองขั้นต้น แบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง และแบบการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง

3.3.1 แบบการทดลองขั้นต้น

เป็นการวิจัยเชิงทดลองอย่างง่ายที่ไม่มีการควบคุมตัวแปรอย่างเข้มงวด ควบคุมอิทธิพลแทรกได้น้อยกว่าแบบอื่น ขาดน้ำหนักในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แต่ด้านความเที่ยงตรงภายนอกจะไม่มีข้อจำกัดมาก เพราะมีความเป็นธรรมชาติมากกว่าแบบอื่น ไม่มีการสุ่มเข้ากลุ่มในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบการวิจัยนี้มีแผนในการวิจัยแบบต่างๆ ดังนี้

3.3.1.1 แบบการวิจัยชนิดศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง

เป็นการวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ไม่มีกลุ่มควบคุม โดยการวัดผลการทดลองเพียงครั้งเดียวหลังจากให้สิ่งทดลอง มีข้อดีคือใช้ง่าย แต่มีปัญหาเรื่องความเที่ยงตรงภายในหลายประเด็น การนำแบบทดลองนี้ไปใช้ค่อนข้างมีข้อจำกัด เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับส่วนใหญ่จะใช้เป็นข้อมูลประกอบในการให้ข้อสรุปเท่านั้น แบบทดลองนี้มีใช้ใน 2 ลักษณะ คือ ใช้ในขั้นตอนหนึ่งของการประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน และใช้ในการวิจัยเชิงประเมิน มีข้อควรระวังในเรื่องการสรุปผลเพื่อการตัดสินใจเนื่องจากจุดอ่อนในเรื่องความเที่ยงตรงภายใน ผู้วิจัยจึงต้องหาข้อมูลจากแหล่งอื่นประกอบด้วย

3.3.1.2 แบบการวิจัยชนิดศึกษากลุ่มเดียวและวัดก่อน-หลังการทดลอง

เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ไม่มีกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลองเปรียบเทียบ แต่มีการวัดซ้ำโดยการทดสอบก่อนและหลัง ซึ่งจะดีกว่าแบบการวิจัยชนิดศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง คือมีข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทำให้ความเที่ยงตรงภายในดีขึ้น เพราะสามารถควบคุมปัญหาเรื่องการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่า เนื่องจากมีข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการทดลองเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบาย อย่างไรก็ตาม การทดสอบก่อนอาจทำให้เกิดปัญหาอิทธิพลของการทดสอบทั้งในแง่ของความ

เที่ยงตรงภายในและความเที่ยงตรงภายนอก การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการให้สิ่งทดลอง การนำไปใช้และข้อจำกัดมีลักษณะเดียวกับแบบการวิจัยชนิดศึกษากลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง

3.3.1.3 แบบการทดลองชนิดศึกษาหลายกลุ่มวัดหลังการทดลอง

เป็นแบบการทดลองที่ศึกษาเปรียบเทียบ 2 กลุ่มหรือมากกว่า ซึ่งอาจเป็นกลุ่มทดลองทั้งหมด โดยเปรียบเทียบสิ่งทดลองต่าง ๆ หรือมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ให้กลุ่มทดลองได้รับสิ่งทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับหรือได้รับสิ่งควบคุมต่างชนิดกัน กลุ่มที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบกันเป็นกลุ่มที่มีอยู่แล้ว และแบบที่มีการวัดค่าสังเกตเพียงครั้งเดียวคือ การทดสอบหลังการให้สิ่งทดลอง แบบทดลองนี้มีข้อดีในเรื่องที่มีข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ทำให้เกิดความเที่ยงตรงภายในดีขึ้น เหมาะกับการวิจัยเชิงทดลองที่ไม่ต้องมีการทดสอบก่อน ต้องมีการศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมหรือตัวแปรแทรก เพื่อช่วยอธิบายผลการทดลองให้ดียิ่งขึ้น ข้อจำกัดของแบบการวิจัยนี้คือ ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จึงอาจทำให้เกิดความลำเอียงในการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ อาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงบุคลิกภาพที่ต่างกัน ทำให้มีผลต่อค่าสังเกตหลังการทดลองและการสูญเสียกลุ่มตัวอย่างอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเปรียบเทียบข้อมูล

3.3.2 แบบการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง

เป็นการทดลองเชิงประยุกต์ เพื่อแก้ข้อจำกัดของแบบการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริงในเรื่องวิธีการควบคุมตัวแปรแทรกโดยการสุ่มเข้ากลุ่มแบบสมบูรณ์ ซึ่งยากในการปฏิบัติจริง แบบการวิจัยกึ่งทดลองเป็นทางเลือกในการสร้างองค์ความรู้และตรวจสอบเชิงสาเหตุในสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีการควบคุมสิ่งคุกคามต่อความตรงของการวิจัยเท่าที่จะทำได้ (ชลธิชา สุทธิรินทร์กุล, 2545 : 26) การวิจัยแบบนี้ อาจไม่มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มควบคุมอาจมาจากการคัดเลือกโดยไม่ได้สุ่ม อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีลักษณะแตกต่างกันตั้งแต่แรก ในที่นี้จะกล่าวถึงการวิจัยกึ่งทดลอง 3 แบบ คือ

3.3.2.1 แบบการวิจัยที่ศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดก่อน-หลังการทดลอง

เป็นแบบการวิจัยที่แบบแผนการทดลองคล้ายแบบการวิจัยชนิดที่ศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มและการวัดก่อน-หลังการทดลอง ต่างกันตรงที่ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้ากลุ่มนิยมใช้ในทางปฏิบัติมาก การวัดทั้งก่อนและหลังช่วยให้เกิดความเที่ยงตรงภายใน และการทดสอบก่อนจะช่วยให้ผู้วิจัยนำวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติมาช่วยในการควบคุมตัวแปรแทรก แบบการวิจัยนี้มีข้อดีคือ มีลักษณะค่อนข้างเป็นธรรมชาติ มีการจัดกระทำตัวแปรอิสระที่เป็นสิ่งทดลอง ซึ่งทำให้เกิดความเที่ยงตรงภายนอกด้วย ส่วนข้อจำกัดคือ ปัญหาอิทธิพลร่วมของการเลือกกับความสมบูรณ์

3.3.2.2 แบบการวิจัยที่ศึกษากลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา

เป็นแบบการทดลองที่ขยายมาจากแบบการทดลองที่ศึกษากลุ่มเดียวและวัดก่อนหลังการทดลอง เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนโดยการวัดหลายๆ ครั้ง แล้วจึงนำผลการทดลองที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลัง เหมาะกับการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของพัฒนาการเมื่อเวลาเปลี่ยนไปและอัตราการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากสิ่งทดลอง ข้อดีคือ การทดสอบหลายครั้งทำให้สามารถตรวจสอบแหล่งของความเที่ยงตรงภายในได้ดีกว่าแบบการทดลองที่ศึกษากลุ่มเดียวและวัดก่อน-หลังการทดลอง ส่วนข้อจำกัดของการทดลองแบบนี้คือ ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์แทรกได้จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าผลที่ได้เป็นผลมาจากสิ่งทดลองและการทดสอบหลายๆ ครั้งอาจทำให้เกิดปฏิกริยาร่วมระหว่างการทดสอบ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดหากนำผลจากการทดลองไปใช้ในการสรุปอ้างอิง

3.3.2.3 แบบการวิจัยแบบศึกษาสองกลุ่มวัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา

เป็นแบบการทดลองที่ขยายมาจากแบบศึกษากลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยเพิ่มกลุ่มควบคุมเข้ามาอีก 1 กลุ่มทดสอบก่อนโดยการวัดหลาย ๆ ครั้ง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วให้สิ่งทดลองกับกลุ่มทดลอง แต่ไม่ให้กับกลุ่มควบคุม ทดลองหลาย ๆ ครั้ง กับทั้งสองกลุ่ม ข้อดีคือ ผู้วิจัยสามารถควบคุมผลการทดลองอันเนื่องมาจากเหตุการณ์แทรกได้ และการมีกลุ่มควบคุมทำให้สามารถเปรียบเทียบผลที่ได้จากการทดลองได้ ส่วนข้อจำกัดจะเหมือนกับการทดลองแบบกลุ่มเดียว คือการทดสอบหลายครั้งอาจทำให้เกิดปฏิกริยาร่วมระหว่างการวัดซ้ำกัน ซึ่งมีผลต่อการสรุปอ้างอิงผลการวิจัย

3.3.3 แบบการวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง

เป็นแบบการวิจัยที่มีการควบคุมตัวแปรแทรกทั้งหมดที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม เพื่อสามารถสรุปผลได้อย่างมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวแปรตามนั้นเป็นผลมาจากตัวแปรอิสระอย่างแท้จริง แบบวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องใช้การสุ่มเข้ากลุ่มแบบสมบูรณ์ในการสุ่มหาตัวอย่าง เพื่อให้ได้รับการจัดกระทำตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยสนใจ เรียกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ว่า กลุ่มทดลอง หรือสุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการจัดกระทำตัวแปรอิสระ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการจัดกระทำนี้เรียกว่า กลุ่มเปรียบเทียบหรือกลุ่มควบคุม แบบการวิจัยเชิงทดลองมีหลายรูปแบบ ดังนี้

3.3.3.1 แบบทดลองที่มีกลุ่มควบคุมโดยรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

เป็นแบบการวิจัยที่นิยมใช้กันมาก มีลักษณะสำคัญคือ มีการศึกษาเปรียบเทียบ 2 กลุ่มหรือมากกว่า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการรวบรวมข้อมูลตัวแปรตามที่น่าสนใจศึกษาก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แบบการวิจัยนี้ให้ผลการทดลองที่มีความเที่ยงตรงภายในมากเนื่องจากการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมช่วยควบคุมอิทธิพลแทรกที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลจากการทดสอบก่อนและหลังการทดลองสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทั้งระหว่างกลุ่ม และเปรียบเทียบภายในกลุ่มของทั้งสองกลุ่ม แต่การทดสอบก่อนการทดลองอาจมีอิทธิพลต่อผลการทดลอง ทำให้มีผลต่อความเที่ยงตรงภายนอกได้

3.3.3.2 แบบทดลองที่มีกลุ่มควบคุมโดยรวบรวมข้อมูลเฉพาะหลังการทดลอง

แบบการทดลองนี้คล้ายกับแบบทดลองที่มีกลุ่มควบคุมโดยรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองคือ มีการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุมให้ได้รับสิ่งทดลอง แต่ไม่มีการทดสอบก่อนการทดลองมีข้อดีคือ ไม่มีปัญหาเรื่องอิทธิพลของการทดสอบก่อนการทดลอง แต่มีข้อจำกัดคือไม่มีข้อมูลที่จะเปรียบเทียบพัฒนาการของแต่ละกลุ่ม

3.3.3.3 การวิจัยแบบสี่กลุ่มของโซโลมอน

แบบการทดลองนี้เป็นผลการผสมผสานระหว่างแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุมโดยรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง และแบบทดลองที่มีกลุ่มควบคุมโดยรวบรวมข้อมูลเฉพาะหลังการทดลอง โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มออกมาเป็น 4 กลุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม โดยทดสอบก่อนการทดลองเฉพาะกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มเท่านั้น

3.4 การวิจัยเชิงทดลองและบรรณารักษศาสตร์

การวิจัยเชิงทดลองสามารถนำมาใช้ในการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ได้ แต่อาจเป็นเรื่องไม่ง่ายนัก โดยเฉพาะรูปแบบการทดลองที่แท้จริง เพราะการที่จะหากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีลักษณะเหมือนกันหรือเท่าเทียมกันนั้นทำได้ยาก โดยเฉพาะถ้ากลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุมนั้นคือห้องสมุด 2 แห่ง และยากที่จะควบคุมตัวแปรภายนอกให้คงที่ เพราะห้องสมุดนั้นถือได้ว่าเป็นองค์การที่ประกอบด้วยหน่วยย่อยๆ และในขณะเดียวกันห้องสมุดก็ถือได้ว่าเป็นหน่วยย่อยของสถาบันที่สังกัด ซึ่งหน่วยต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องและพึ่งพาซึ่งกันและ

กัน ดังนั้นองค์ประกอบตลอดจนสภาพแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเรื่องการวัดผลให้ถูกต้อง โดยผู้วัดผลไม่เข้าไปมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสภาพที่กำลังศึกษา การทดลองมักเน้นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นการศึกษาสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่ในการทดลองที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดมีสาเหตุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และในการใช้รูปแบบการทดลองที่แท้จริงนั้น ผู้วิจัยต้องอยู่ในสภาพที่สามารถควบคุมการดำเนินงานได้ เหล่านี้จึงเป็นเหตุให้การนำการวิจัยเชิงทดลองไปใช้ในการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์นั้น เป็นเรื่องยาก (ประภาวดี สืบสนธิ์. 2530 : 106)

4. การวิเคราะห์เนื้อหา

4.1 ความหมาย

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิคการวิจัยซึ่งสำรวจ วิเคราะห์คำ วลี หรือแนวคิด บรรยายลักษณะ จัดหมวดหมู่สัญลักษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด และหาข้อสรุปจากเนื้อหาจากการบันทึกอย่างละเอียดเป็นระบบ และอย่างเที่ยงตรง โดยใช้การพิจารณาตัดสินของผู้วิเคราะห์แต่เพียงอย่างเดียว

4.2 ลักษณะสำคัญของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหามีลักษณะสำคัญดังนี้คือ ใช้การจัดหมวดหมู่สัญลักษณ์ มีพื้นฐานอยู่บนกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ใช้เป็นรายงานการสังเกตอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และใช้การพิจารณาตัดสินของผู้วิเคราะห์เพียงอย่างเดียวว่า สัญลักษณ์นั้นจัดอยู่ในกลุ่มประเภทใด

4.3 ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ (ชลทิชา สุทธิรัตนกุล. 2545 : 341)

4.3.1 การวิเคราะห์แนวคิดหรือการวิเคราะห์แนวเรื่อง เป็นการศึกษาคำหรือวลีที่แทนแนวคิดนั้น บางครั้งเรียกว่าการวิเคราะห์แนวเรื่อง มุ่งเน้นการปรากฏคำที่คัดสรรไว้ซึ่งใช้แทนแนวคิด คำดังกล่าวอาจเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนหรือเป็นคำที่มโนแอบแฝงซึ่งต้องใช้วิจารณ์ญาณในการตีความอย่างเที่ยงตรง จึงต้องมีวิธีการกำหนดรหัสเพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการแปลความ

4.3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือการวิเคราะห์เชิงความหมาย เป็นการวิเคราะห์ต่อจากการวิเคราะห์แนวคิด โดยการศึกษาสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่างๆ บางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์เชิงความหมาย มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างแนวคิดต่างๆ และเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

4.4 การวิเคราะห์เนื้อหาและบรรณารักษศาสตร์

การวิเคราะห์เนื้อหาได้รับการนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ จำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ด้านเนื้อหาของสาร ด้านผู้ส่งสาร และด้านผู้รับสาร ซึ่งจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เมื่อนำมาใช้กับงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.4.1 ด้านผู้ส่งสาร การวิเคราะห์ในประเด็นนี้เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ส่งสารกับลักษณะของงานสื่อสารที่ปรากฏออกมา บรรณารักษ์จะวิเคราะห์ว่าผู้ผลิตต้องการรักษาข้อเท็จจริงเพียงใด การที่ผู้เขียนมุ่งเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีผลทำให้เนื้อหาขาดความสมดุล

4.4.2 ด้านเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเปรียบเทียบเนื้อหาในสื่อประเภทเดียวกัน เช่น หนังสือหรือนิตยสาร เพราะหน้าที่ของบรรณารักษ์ข้อหนึ่งคือการจัดสรรหนังสือที่อ่านง่าย มีเนื้อเรื่องเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้อ่าน การวิเคราะห์จะช่วยบรรณารักษ์ในการเลือกซื้อ จัดสรร และให้คำแนะนำแก่ผู้อ่าน ให้ผู้อ่านได้อ่านสิ่งที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการ นอกจากนี้ในการเลือกซื้อนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาโดยเปรียบเทียบเนื้อหาของสารกับสื่ออื่นๆ ทำให้บรรณารักษ์สามารถพัฒนาวัสดุของห้องสมุด และจัดบริการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4.3 ด้านผู้รับสาร บรรณารักษ์สามารถศึกษาผู้อ่าน ผู้รับสาร เช่น การศึกษาอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ต่อการอ่าน นอกจากนี้ บรรณารักษ์อาจศึกษาตัวผู้อ่านหรือผู้รับสารคือใคร มีลักษณะอย่างไร ทำไมจึงชอบอ่านหนังสือ เป็นต้น

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

5.1 ความหมาย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการค้นคว้าหาคำตอบอย่างมีระบบ โดยมีจุดเน้นที่การแก้ปัญหา เป็นการวิจัยที่นำไปสู่การปฏิบัติโดยผู้ปฏิบัติงานเอง คือเป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานทำการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาจนถึงการคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหา ผลที่ได้จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที การวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงมีความสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานหลายด้าน

5.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการวิจัยที่เกิดจากปัญหา มีลักษณะการวิจัยเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการกำหนดปัญหา การวางแผน การดำเนินการวิจัย การสรุปผล และนำไปสู่การแก้ไขหรือพัฒนางาน มุ่งนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ผู้วิจัยมักเป็นคนในหน่วยงาน มีจุดเริ่มต้นของการวิจัยมาจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน และจะทำการวิจัยควบคู่ไปกับการทำงาน และนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาและทำการเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป

5.3 รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการดังนี้คือ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาหรือการวิเคราะห์เอกสาร (บุญศรี พรหมมาพันธุ์, 2545 : 9)

5.3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ

วิธีนี้คล้ายกับการวิจัยเชิงสำรวจโดยทั่วไป แต่แตกต่างกันที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีจุดเริ่มในการวิจัยจากผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานเองเป็นผู้ที่ตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นจึงวางแผนหรือออกแบบการวิจัยเพื่อนำไปสู่การนำผลมาใช้แก้ปัญหาการปฏิบัติงาน สำหรับวิธีการวิจัยมีความต่างจากงานวิจัยเชิงสำรวจทั่วไป คือวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหามากกว่าเป็นการสำรวจปัญหาทั่วไปเท่านั้น

5.3.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

การวิจัยประเภทนี้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานนำมาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งวิธีนี้มีวิธีการวิจัยเหมือนกับการวิจัยประเภทอื่นๆ โดยเริ่มต้นจากปัญหาในใจของผู้ปฏิบัติงาน และต้องการนำผลมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

5.3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร

การวิจัยประเภทนี้ ผู้ปฏิบัติงานอาจมีความต้องการแก้ไขปัญหาหรือต้องการปรับปรุงพัฒนางาน แต่อาจไม่มีเวลาหรือมีข้อจำกัดในการสัมภาษณ์ หรือส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ ผู้วิจัยอาจวิเคราะห์โดยใช้แบบบันทึกความถี่หรือแบบบันทึกข้อมูลในการสำรวจเอกสารตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ สถิติที่ใช้ไม่ซับซ้อน แต่เน้นความถี่และการบรรยายข้อมูลหรือการวิเคราะห์เอกสารเท่านั้น

5.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการและบรรณารักษศาสตร์

การวิจัยเชิงปฏิบัติการทางบรรณารักษศาสตร์นั้นมีข้อแตกต่างกับการวิจัยโดยทั่วไป นับแต่จุดเริ่มต้นของการวิจัยไปจนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ จุดเริ่มต้นของการวิจัยจะเริ่มจากบรรณารักษ์ประสบปัญหาจากการปฏิบัติงาน หรือมีความสนใจในปัญหาและต้องการปรับปรุงแก้ไขงาน เช่น ห้องสมุดมีปัญหาเรื่องหนังสือหาย หรือวารสารถูกฉีกขาด หรือมีผู้มาใช้บริการจำนวนไม่มาก ดังนั้น บรรณารักษ์จึงจำเป็นต้องทำ

วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การใช้กลุ่มตัวอย่างจะมีขนาดไม่มากเกินไป และไม่เน้นวิธีการสุ่มที่ซับซ้อน เช่น การสำรวจเพื่อพัฒนาการให้บริการของห้องสมุด อาจสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการโดยวิธีการเจาะจงจำนวนเป้าหมาย การวิจัยจะเน้นการพัฒนางานทางบรรณารักษศาสตร์ และข้อค้นพบที่ได้ไม่ได้นำไปสู่ทฤษฎีหรือความรู้ใหม่ แต่มีประโยชน์ในด้านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้มารับบริการ การวิจัยวิธีนี้ ผู้ดำเนินการวิจัยจะเป็นผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น สำหรับห้องสมุด ผู้ดำเนินการวิจัยคือบรรณารักษ์ที่ทำงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับห้องสมุดเพราะถือว่าเป็นผู้ที่รู้ปัญหาโดยตรง วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะมุ่งหวังผลในการปรับปรุงและพัฒนางานในองค์กรนั้นๆ โดยตรง เน้นการได้ความรู้และวิธีปฏิบัติที่ใช้ได้จริงสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เป้าหมายสุดท้ายของการวิจัยประเภทนี้คือ ปรับปรุงและพัฒนางาน หรือเรียกว่าเน้นการวิจัยประยุกต์ ระเบียบวิธีวิจัย อาจไม่เน้นการวิเคราะห์คุณภาพข้อคำถามหรือเครื่องมือ ไม่เน้นการหาค่าสถิติของความเที่ยง ความตรงของเครื่องมือ จึงอาจทำให้ขาดความเที่ยงตรงของเครื่องมือ แบบแผนการวิจัยอาจปรับได้โดยเฉพาะเรื่องกลุ่มตัวอย่าง สถิติ เน้นการใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย การใช้สถิติอ้างอิง ไม่ซับซ้อน แม้ว่าจะมีการทดสอบสมมติฐาน เช่น การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ สถิติที่ใช้อาจเป็น t-test หรือ F-test เป็นต้น และสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น ผลการวิจัยไม่เน้นการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรทั้งหมด เช่น การวิจัยแก้ปัญหาระบบงานห้องสมุดแห่งใดแห่งหนึ่ง ผลที่ได้จึงอาจไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหางานห้องสมุดแห่งอื่นได้

6. การพัฒนาระบบสารสนเทศ

6.1 ความหมาย

ความหมายของการพัฒนาระบบสารสนเทศในแง่ของการวิจัย หมายถึง กระบวนการวิจัยที่นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่สะดวกในการจัดเก็บและการใช้งาน (พวา พันธุ์เมฆา, สัมภาษณ์, 2546)

6.2 ลักษณะสำคัญ

การพัฒนาระบบสารสนเทศมีลักษณะสำคัญคือ อาจมีการใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การออกแบบการวิจัยจะเป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาระบบ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ การพัฒนาระบบ (การสร้าง การทดสอบ การติดตั้งและการปรับเปลี่ยนระบบสารสนเทศ) และขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินผลระบบ

6.3 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศ

การวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ การพัฒนาระบบ (การสร้าง การทดสอบ การติดตั้งและการปรับเปลี่ยนระบบสารสนเทศ) และการประเมินผลระบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

6.3.1 การวิเคราะห์ระบบ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ในองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบทั้งหมด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริง แล้วนำผลการวิเคราะห์มาทบทวนซ้ำโดยให้ผู้ในระบบร่วมพิจารณาด้วย

6.3.2 การออกแบบระบบ หมายถึง การจัดลำดับการทำงานของระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อให้ระบบทำงานตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ไม่ซับซ้อน มีความยืดหยุ่นทำงานได้ผลลัพธ์ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือสูง โดยเฉพาะการออกแบบระบบส่วนหน้า ซึ่งเป็นส่วนที่ติดต่อกับผู้ใช้

6.3.3 การพัฒนาระบบ ประกอบด้วยการสร้าง การทดสอบ การติดตั้งและการปรับเปลี่ยนระบบสารสนเทศ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

6.3.3.1 การสร้างระบบ เป็นการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานให้เห็นขอบเขตของเครื่องมืออุปกรณ์ส่วนฮาร์ดแวร์ที่ใช้ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกระบบ จากนั้นจะเป็นขั้นตอนการ

เขียนโปรแกรมเพื่อสั่งให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานตามความต้องการ

6.3.3.2 การทดสอบระบบ เป็นการทดสอบการทำงานของระบบเป็นระยะๆ เพื่อตรวจหาความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ทราบข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้ก่อนที่จะพัฒนาต่อไป

6.3.3.3 การติดตั้งระบบ เป็นการติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และการติดตั้งโปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้น หลังการติดตั้งต้องการตรวจสอบระบบอีกครั้ง ทั้งส่วนฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และการสื่อสาร เพื่อให้มั่นใจว่าระบบปฏิบัติงานได้จริง

6.3.3.4 การปรับเปลี่ยนระบบ เป็นการนำระบบที่พัฒนาและติดตั้งเสร็จแล้วมาใช้งานจริง ขั้นนี้ต้องดำเนินการพร้อมกันทุกด้าน ตั้งแต่การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ การสาธิตวิธีการใช้ระบบ การฝึกอบรมผู้ใช้ระบบและผู้ควบคุมการปฏิบัติการของระบบ การจัดทำคู่มือการใช้และการบำรุงรักษาระบบ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

6.3.4 การประเมินผลการใช้ระบบที่พัฒนาแล้ว ขั้นตอนนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการวิจัยการประเมินอาจใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามหลังการใช้งาน หรืออาจใช้วิธีการทดลองคือหลังฝึกใช้แล้วมีการทดสอบประเมินผลด้วยแบบทดสอบเพื่อดูว่าผู้ใช้ได้ใช้ประโยชน์จากระบบและมีความเข้าใจในระบบมากน้อยเพียงใด

6.4 การพัฒนาระบบสารสนเทศและบรรณารักษศาสตร์

ปัจจุบันการวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ นิสิต นักศึกษาและผู้วิจัยได้ให้ความสนใจการวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างปริญญานิพนธ์การพัฒนาระบบสารสนเทศได้แก่

สุกัญญา มกฏอรุณี. (2531). การใช้ระบบจัดฐานข้อมูลในการผลิตวรรณคดีสารนิเทศทางกฎหมาย.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ชูศรี วงศ์านุวัตร. (2533). การพัฒนาระบบงานเทคนิคห้องสมุดแบบบูรณาการโดยใช้ชุดคำสั่งสำเร็จรูป

เชิงพาณิชย์สำหรับไมโครคอมพิวเตอร์. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สมพิศ บุญเรือง. (2535). การพัฒนาระบบบริการข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์สำหรับชุมชนมหาวิทยาลัย.

ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สมชาย วรญาณุไกร. (2539). การพัฒนาโปรแกรม dBASE III PLUS เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทางบรรณานุกรม

ในห้องสมุดโรงเรียน. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

รุ่งนภา ตรีเสนห์จิต. (2542). การพัฒนาโปรแกรมการจัดการฐานข้อมูล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทางด้าน

โบราณวัตถุสถานของไทย. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

จิตชิน จิตติสุขพงษ์. (2545). การสร้างฐานข้อมูลปริญญานิพนธ์สาขามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม.

(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สุชาติ ผลผล. (2546). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อประสม เรื่องการสืบค้นข้อมูลจากเว็บเพจของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินต์นิตยสาร ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัย ผู้วิจัยต้องกำหนดประชากรหรือกรอบของหน่วยที่จะศึกษาให้ชัดเจนว่า จะศึกษาครอบคลุมถึงอะไรบ้าง กรณีที่ผู้วิจัยไม่อาจศึกษาจากประชากรทั้งหมดได้ ก็อาจเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรมาศึกษา แล้วนำผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างไปสรุปอ้างอิงถึงประชากร

1. ความหมาย

ประชากร หมายถึง หน่วยที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งหมด ซึ่งอาจหมายถึงคน สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ส่วนหนึ่งของประชากรที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นตัวแทนประชากรเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำผลการศึกษาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างไปสรุปอ้างอิงถึงประชากร

2. การกำหนดประชากร

ในการวิจัย มีแนวทางการกำหนดประชากร คือ พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย พิจารณาจากปัญหาเฉพาะที่ต้องการศึกษา และพิจารณาจากขอบเขตของการวิจัย

2.1 พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้วิจัยต้องการศึกษาประชากรเป้าหมายกลุ่มใด

2.2 พิจารณาจากปัญหาเฉพาะที่ต้องการศึกษา ปัญหาเฉพาะเรื่องหรือปัญหาพิเศษที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาก็เป็นตัวกำหนดประชากรให้แตกต่างจากประชากรในการวิจัยทั่วไป

2.3 พิจารณาจากขอบเขตของการวิจัย ขอบเขตการวิจัยเป็นสิ่งที่ระบุขอบเขตให้ชี้เฉพาะชัดเจนลงไปว่าจะศึกษาประชากรใด

3. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการกำหนดขนาดที่น้อยเกินไป กลุ่มตัวอย่างที่ได้ อาจไม่เหมาะสม ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ซึ่งมีผลทำให้ผลการวิจัยไม่ถูกต้อง ขาดความน่าเชื่อถือ และไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ แต่หากกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างมากเกินไป ก็จะทำให้ผู้วิจัยเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังนี้

3.1 ทรัพยากรและเวลาที่ใช้ในการวิจัย ทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่าย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ถ้าโครงการวิจัยนั้นมีทรัพยากรและเวลามาก ควรกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มาก เพราะจะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรมากขึ้น และทำให้ผลการวิจัยถูกต้องและน่าเชื่อถือ แต่ถ้าโครงการมีทรัพยากรและเวลาจำกัด การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมากอาจเป็นไปได้ยากเพราะมีทรัพยากรไม่เพียงพอ และการวิจัยอาจเสร็จไม่ทันตามเวลาที่กำหนด

3.2 ระดับความคลาดเคลื่อนของค่าประมาณ การวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ค่าสถิติที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างต้องมีความคลาดเคลื่อนไปจากค่าของประชากรทั้งหมด ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับประชากร ค่าสถิติที่ประมาณได้จากกลุ่มตัวอย่างก็จะมีค่าใกล้เคียงกับค่าของประชากร ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กลง ค่าสถิติที่ประมาณได้ก็จะมีค่าแตกต่างจากประชากรยิ่งขึ้น ดังนั้นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย

จึงควรกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนของค่าประมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถยอมรับได้ เช่น ไม่เกิน 5% หรือ 1% หรือคิดเป็นสัดส่วน .05 หรือ .01

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เวลามาก ต้องใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และใช้เวลามาก แต่ผู้วิจัยก็จะได้ข้อมูลที่ละเอียด จึงควรใช้กลุ่มตัวอย่างน้อย แต่ถ้าผู้วิจัยเลือกการเก็บข้อมูลที่ไม่ต้องใช้เวลามาก และไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูลมากนัก อาจใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากได้

3.4 ลักษณะของประชากร ลักษณะของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าประชากรมีความแตกต่างกันมาก จะใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าประชากรที่มีความใกล้เคียงกัน

การวิจัยครั้งนี้ ประชากร คือ ปริญญาโทสาขารัฐศาสตร์ และสาขารัฐประศาสนศาสตร์ และสาขารัฐศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512-2545 สำหรับการวิเคราะห์ปัญหานี้ในประเด็นประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ บรรณารักษ์ ครู บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต นักเรียนบุคคล เฉพาะกลุ่ม (พระ ศิษยานิเทศก์ เกษตรกร เด็กพิการ คนตาบอด ข้าราชการ ฯลฯ) ประชาชน เอกสาร และอื่นๆ (กลุ่มประชากรที่ไม่สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นได้ เช่น ผู้ปกครองนักเรียนบุคคลากรฝ่ายข่าว สำนักพิมพ์ ศูนย์สารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญ บริษัทที่ให้บริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ ฯลฯ)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างมีวิธีการในการสุ่ม 2 วิธีใหญ่ๆ คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น และการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น

1. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็นว่า สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของประชากรเท่าเทียมกัน จึงเป็นการสุ่มตัวอย่างที่เชื่อถือได้ว่าจะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร วิธีที่สำคัญ ได้แก่

1.1 การสุ่มอย่างง่ายหรือการสุ่มแบบธรรมดา เป็นการสุ่มโดยยึดหลักว่าสมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการง่ายๆ คือ การจับสลากหรือการใช้ตารางเลขสุ่ม

1.2 การสุ่มอย่างมีระบบ เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่นิยมใช้ในกรณีที่ประชากรเรียงลำดับกันอยู่ เช่น บ้านเลขที่ เลขประจำตัวนักศึกษา รายชื่อสมาชิกห้องสมุดเรียงตามลำดับตัวอักษร การสุ่มจะเป็นระบบ เช่น เลือกคนวันคน เลือกคนวัน 10 คน

1.3 การสุ่มแบบแบ่งชั้น เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยจัดประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันไว้รวมกันเป็นชั้นหรือเป็นพวก เช่น ตามวุฒิการศึกษา รายได้ อาชีพ แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้จะเป็นตัวแทนของทุกชั้น คือมีลักษณะที่สนใจครบทุกลักษณะ

1.4 การสุ่มแบบแยกกลุ่ม เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มย่อยมีลักษณะคล้ายกัน แต่ลักษณะของสมาชิกภายในกลุ่มย่อยเดียวกันมีความต่างกัน แล้วใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มย่อยขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.5 การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้กรณีที่ประชากรมีจำนวนมาก ไม่สามารถจัดทำบัญชีรายชื่อประชากรได้ทั้งหมด เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยนำวิธีการสุ่มหลายวิธีมาผสมกัน

2. การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักของความ

น่าจะเป็น สมาชิกแต่ละหน่วยของประชากรมีโอกาสที่จะได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของประชากรไม่เท่าเทียมกัน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น มีลักษณะเป็นการเลือกด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ตามความสะดวก ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ เพื่อความประหยัดหรือเพื่อความปลอดภัยของผู้เก็บรวบรวมข้อมูล วิธีนี้จึงเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้น้อย

2.1 การสุ่มแบบบังเอิญ เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการง่ายๆ ไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่บังเอิญพบหรือตามแต่สะดวกจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

2.2 การสุ่มแบบกำหนดโควตา เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนมากกว่าการสุ่มตามสะดวก จึงเชื่อถือได้มากกว่า เป็นวิธีการสุ่มตามสัดส่วนของประชากรแต่ละลักษณะ โดยผู้วิจัยต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของประชากรแล้วแบ่งกลุ่มประชากรตามลักษณะที่สนใจ

2.3 การสุ่มแบบเจาะจง เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์หรือตามความต้องการของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยใช้วิจารณญาณในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจกำหนดหลักเกณฑ์การเลือกขึ้นมา แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์จนครบตามที่ต้องการ

2.4 การสุ่มตามความเหมาะสม เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตามความเหมาะสมหรือความจำเป็นที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ปัญญานิพนธ์ในประเด็นการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แบ่งการสุ่มตัวอย่างตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในการวิจัย ถ้าผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยได้เหมาะสมกับวิธีวิจัย สิ่งที่จะวิจัย และวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ตรง ครบคลุม เครื่องมือนั้นจะมีคุณภาพ ผลการวิจัยก็จะมีคุณค่า เชื่อถือ เครื่องมือวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์มีหลายประเภท ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

1. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้ถามความคิดเห็น ความสนใจ ความพึงพอใจ ปัญหา อุปสรรคในการใช้สารสนเทศ ฯลฯ หรือใช้วัดเจตคติ การวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์ที่ผ่านมาได้ใช้เครื่องมือนี้มากที่สุด เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความคิดเห็น การศึกษาการใช้สารสนเทศ การศึกษาความพึงพอใจ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ การศึกษาเจตคติ

2. แบบสัมภาษณ์ มี 2 แบบคือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง มีลักษณะคล้ายแบบสอบถาม ใช้เป็นคู่มือให้กับผู้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ได้ใช้ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วน วิธีนี้ใช้มากในการวิจัยเชิงสำรวจ หรือการวิจัยภาคสนาม และใช้กับผู้ตอบที่ด้อยความสามารถในการอ่าน เมื่อผู้ตอบฯ แล้ว ผู้สัมภาษณ์ต้องบันทึกลงในแบบสอบถามเอง ส่วนแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่บันทึกข้อความที่ต้องการถามไว้เพื่อกันลืมคำถามในแบบสอบถามเปิดโอกาสให้ผู้ตอบฯ อย่างอิสระ การบันทึกคำตอบ อาจเป็นผู้สัมภาษณ์บันทึกเอง แต่มีโอกาสคลาดเคลื่อนได้ หากคำตอบนั้นยาว จึงควรใช้การบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำไปเปิดฟังภายหลังเพื่อสรุปคำตอบให้ได้ชัดเจน ถูกต้องตรงตามความคิดเห็นของผู้ตอบ

3. แบบบันทึก คือ แบบที่สร้างขึ้นเพื่อกรอกข้อมูลของสิ่งที่ต้องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ และเมื่อบันทึกในแบบบันทึกแล้ว บางกรณีต้องสร้างแบบวิเคราะห์อีก 1 ฉบับ เพื่อนำข้อมูลจากแบบบันทึกมากรอกลงเพื่อแจกแจงความถี่อีกต่อหนึ่ง แล้วนำไปคำนวณค่าสถิติที่ต้องการต่อไป แบบบันทึกมีใช้มากในการวิจัยเชิงประวัติ การวิจัย

เชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดรายการในแบบบันทึก ผู้วิจัยต้องพิจารณาจากความมุ่งหมายของการวิจัย

4. แบบวิเคราะห์ คือ แบบที่นำข้อมูลจากแบบบันทึกแต่ละแผ่นมากรอกลงอีกครั้งหนึ่งเพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพต่อไป วิธีการคือ นำแบบบันทึกมาออกแบบ แบบวิเคราะห์ โดยจัดลำดับข้อความให้เหมาะสม ถ้าต้องมีการขีดรอยคะแนนเพื่อแจกแจงความถี่ ต้องตีเส้นและเว้นที่หลังข้อความให้เพียงพอ

5. แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อนำไปสังเกตสิ่งที่กำหนดในการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์มักใช้แบบสังเกตที่มีรูปแบบแน่นอน การสังเกตนั้น ถ้าเป็นการสังเกตพฤติกรรมผู้สังเกตควรรายงานนอกเขตของผู้ถูกสังเกต และไม่ควรให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว ส่วนการสังเกตสิ่งที่ปรากฏเกี่ยวกับตัวบุคคล การสังเกตนี้อาจจะทำให้ผู้ถูกสังเกตเห็นผู้สังเกตได้ และต้องระวังอย่าให้การสังเกตเป็นเหมือนการจับผิด

6. แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ วัดผลสัมฤทธิ์ที่แสดงถึงความสามารถต่างๆ แบ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบที่จัดทำขึ้นเพื่อวัดความรู้เฉพาะอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ

นอกจากนี้ เครื่องมือในการวิจัยยังประกอบด้วยเครื่องมือที่มีลักษณะแตกต่างออกไปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น แบบสำรวจ แบบประเมิน และแบบวัดเจตคติ/ค่านิยม และยังมีเครื่องมืออื่นๆ ที่ใช้ประกอบในการวิจัย เช่น หนังสือ/คู่มือ แถบบันทึกเสียง แผนการจัดกิจกรรม แผน/บันทึก/ชุดการสอน และบทเรียนโปรแกรม ซึ่งจัดว่าเป็นเครื่องมือในการวิจัยด้วยเช่นกัน และในการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ปริปัญญานิพนธ์ในประเด็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมืออื่นๆ เหล่านี้ให้อยู่ในหัวข้อ “อื่นๆ”

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเป็นศาสตร์และวิธีการจัดกระทำข้อมูล เริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สรุปผล การนำเสนอผล และแปลผลผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ที่ได้ สถิติจะช่วยให้แนวทางในการจัดระเบียบ จัดประเภทของข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมโดยใช้เทคนิคการเปรียบเทียบ การประมาณค่า การทดสอบสมมติฐาน และการสรุปอ้างอิงที่ถูกต้อง สถิติจะมีบทบาทในการสรุปผลและนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในงานวิจัยขึ้นอยู่กับชนิดของตัวแปร วัตถุประสงค์สมมติฐานของการวิจัย และรูปแบบของการศึกษา

สถิติที่ใช้ในงานวิจัยจะมี 2 ประเภท คือ สถิติพรรณนา และสถิติอ้างอิง

1. สถิติพรรณนา เป็นสถิติที่มุ่งศึกษาเพื่อบรรยายสรุปคุณลักษณะของตัวแปรของกลุ่มประชากรเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยของกลุ่มประชากรเป้าหมาย สรุปและแปลความหมายเฉพาะกลุ่มประชากรเป้าหมายเท่านั้น จะไม่นำไปสรุปถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายอื่น สถิติที่ใช้บรรยายลักษณะข้อมูลคือ

- 1.1 การนำเสนอข้อมูลในลักษณะบทความ ตาราง ร้อยละ แผนภูมิ รูปภาพและกราฟต่างๆ
- 1.2 การแจกแจงความถี่
- 1.3 การวัดการกระจายของข้อมูล เช่น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
- 1.4 การวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เช่น สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ค่าที่ใช้อธิบายลักษณะของข้อมูลประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรียกว่า ค่าพารามิเตอร์ ตัวเลขที่คิดคำนวณได้จากข้อมูลตัวอย่างเรียกว่า ค่าสถิติ

2. สถิติอ้างอิง เป็นสถิติที่ใช้เพื่อนำผลสรุปของข้อมูลที่คำนวณได้จากข้อมูลตัวอย่าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มประชากร แล้วนำค่าที่ได้ไปอธิบายหรือสรุปผลลักษณะของประชากรทั้งกลุ่ม การสรุปผลดังกล่าวจะใช้

หลักของความน่าจะเป็นมาทดสอบสมมติฐาน สถิติอ้างอิงจะถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการเลือกข้อมูลที่เรียกว่า การสุ่มตัวอย่าง ถ้าวิธีการสุ่มตัวอย่างดีก็สามารถสรุปผลลักษณะของประชากรได้ถูกต้องและได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากร สถิติอ้างอิงจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

2.1 สถิติอ้างอิงแบบอิงพารามิเตอร์หรือสถิติพาราเมตริก เป็นวิธีการสรุปอ้างอิงค่าสถิติที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ค่าพารามิเตอร์ของประชากร โดยมีการกำหนดลักษณะเฉพาะของพารามิเตอร์ คือ ค่าที่ได้จากตัวอย่าง ซึ่งเรียกว่าค่าสถิติ ไปอธิบายคุณลักษณะประชากร ซึ่งเรียกว่า ค่าพารามิเตอร์ กลุ่มประชากรของข้อมูลที่ได้สุ่มตัวอย่างมา มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ความแปรปรวนของกลุ่มประชากรต้องเท่ากันหรือไม่แตกต่างกัน ข้อมูลที่จะใช้คำนวณสถิติพาราเมตริก อย่างน้อยต้องเป็นข้อมูลอันตรภาค หรืออัตราส่วน

2.2 สถิติอ้างอิงแบบไม่อิงพารามิเตอร์หรือสถิตินอนพาราเมตริก เป็นวิธีการสรุปอ้างอิงค่าสถิติที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ค่าพารามิเตอร์ของประชากร โดยไม่มีการกำหนดลักษณะเฉพาะของค่าพารามิเตอร์และไม่คำนึงถึงลักษณะการแจกแจงของกลุ่มประชากรว่าเป็นแบบใด สถิตินอนพาราเมตริกสามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลนามบัญญัติ หรือข้อมูลเรียงลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจะมีขนาดเล็กหรือจำนวนน้อย ความน่าเชื่อถือน้อยกว่าสถิติพาราเมตริก ถ้าข้อมูลสามารถอ้างอิงแบบพาราเมตริกได้ ผู้วิจัยควรหลีกเลี่ยงการอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ปริญาณพนธ์ในประเด็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งสถิติตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น คือ

1. สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานฐานนิยม ความแปรปรวน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 2. สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน ประกอบด้วย การทดสอบค่า t-test / Z-test การทดสอบค่า F-test การหาค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอย และการทดสอบค่า Chi-square
- นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้กำหนดหัวข้อ “ไม่ใช้สถิติ” สำหรับปริญาณพนธ์ที่ไม่ใช้สถิติในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

แดนตัน (Danton. 1959 : 435-453) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาเอก ที่เรียบเรียงระหว่าง ค.ศ. 1928-1958 ในประเทศสหรัฐอเมริกา รวม 30 ปี เป็นจำนวนทั้งสิ้น 129 เรื่อง พบว่าจำนวนสูงสุด 69 เรื่อง (ร้อยละ 51.0) มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิหลัง เช่น ประวัติห้องสมุด ประวัติหนังสือและการพิมพ์ และชีวประวัติ รองลงมาคือเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ การจัดองค์กรและกระบวนการทางเทคนิค ตามลำดับ

ซิค (Schick. 1962 : 280-291) วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ ระหว่าง ค.ศ. 1958-1961 จำนวนทั้งสิ้น 398 เรื่อง โดยใช้รายชื่อจาก Statistics of Libraries, an Annotated Bibliography และวารสาร LRIP (Library Research in Progress) เล่ม 1-6 ในด้านผู้รับผิดชอบงานวิจัย พบว่า กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบงานวิจัยส่วนใหญ่ ส่วนด้านขอบเขตเนื้อหา พบว่า งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการจัดองค์กรและการบริหาร มีมากเป็นอันดับแรก อันดับต่อมา ได้แก่ กระบวนการทางเทคนิคและเอกสารสนเทศ และอันดับสุดท้ายคือ เรื่องภูมิหลัง

เดนนิสัน (Dennison. 1963 : 93-105) วิเคราะห์โครงการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ที่ปรากฏในวารสาร LRIP ระหว่าง ค.ศ. 1959-1963 จำนวน 398 เรื่อง พบว่า งานวิจัยมีเนื้อหาทางด้านการจัดองค์กรและการบริหาร

มากเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง ได้แก่ งานเทคนิคและเอกสารสนเทศ ส่วนอันดับสามคือ เรื่องภูมิหลัง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

ในปีเดียวกัน วอล์กเกอร์ (Walker. 1963 : 264-279) จำแนกเนื้อหาวิทยานิพนธ์ด้านบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทที่ดำเนินการระหว่าง ค.ศ. 1949-1958 ในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ที่เปิดสอนระดับปริญญาเอกจำนวน 693 เรื่อง พบว่า จำนวนมากที่สุดคือ 429 เรื่อง (ร้อยละ 62.0) มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิหลัง รองลงมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากร และอันดับสุดท้าย ได้แก่ เรื่องบริการและวัสดุสำหรับเด็กและเยาวชน

ฮิวเมสตัน (Humeston. 1973 : 53-64) ศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโทที่เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ในประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่าง ค.ศ. 1970-1971 จำนวน 223 เรื่อง พบว่า เรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดประชาชนมีมากกว่าเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดเฉพาะ หลังจากนั้นในปีต่อมา ฮิวเมสตัน (Humeston. 1974 : 364-373) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทที่ดำเนินการระหว่าง ค.ศ. 1972-1973 ทั้งหมด 109 เรื่อง พบว่า อันดับหนึ่งเป็นเรื่องการพิมพ์และการจัดทำหนังสือซึ่งเริ่มมีเพิ่มมากขึ้นเท่ากับเรื่องห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดโรงเรียน อันดับสองเป็นเรื่องห้องสมุดประชาชน และอันดับสามเป็นเรื่องการจัดหมู่และทำรายการ

ค.ศ. 1976 ไทรออน (Tryon. 1976 : 424-426) ศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโทระหว่าง ค.ศ. 1974-1975 พบว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สะท้อนความสนใจในเรื่องวรรณกรรมเด็กและห้องสมุดโรงเรียนมากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และในปีต่อมา ไทรออน ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ต่อ ในช่วง ค.ศ. 1976-1977 จำนวน 86 เรื่อง แต่ไม่พบว่ามีแนวโน้มในเรื่องใดเป็นพิเศษ สิ่งที่น่าสนใจจากการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์เรื่องเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศมีจำนวนมากขึ้น

นิวเบอร์รี่ (Newberry. 1978 : 203-212) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาเอกที่พิมพ์ระหว่าง ค.ศ. 1930-1975 จำนวน 667 ชื่อเรื่อง เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาที่มีการศึกษากันในแต่ละช่วงปี โดยจำแนกเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่นำมาศึกษาได้ 4 หัวข้อ ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับสถาบันทางวิชาชีพ วิชาชีพบรรณารักษ์ หน้าที่งานสารสนเทศของห้องสมุด และเรื่องที่เกี่ยวข้อ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเรื่องหน้าที่งานสารสนเทศของห้องสมุดมากเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง ได้แก่ เรื่องสถาบันทางวิชาชีพ และอันดับสามคือ เรื่องวิชาชีพบรรณารักษ์ ซึ่งมีการศึกษาน้อยที่สุด

คอค (Koch. 1980 : unpagged) ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของงานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในประเทศเยอรมัน พบว่า งานวิจัยของประเทศเยอรมนีในปัจจุบัน แบ่งย่อยเป็นหัวข้อต่างๆ มากมาย แม้ว่าจะงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์จะเป็นเรื่องใหม่ในประเทศนี้ก็ตาม เนื้อหางานวิจัยดังกล่าวแบ่งได้ 9 หัวข้อ ได้แก่ การวิจัย ห้องสมุดกับสังคม ห้องสมุดและผู้ใช้บริการ สื่อและการจัดหาสื่อ การจัดหมวดหมู่และการใช้ บุคลากรของห้องสมุด การดำเนินงานเทคนิคห้องสมุด หน่วยงานห้องสมุด และการวางแผนงานของห้องสมุด นอกจากนี้ยังพบว่ามีงานวิจัยในเรื่องอื่นๆ อีก เช่น ประวัติของหนังสือและห้องสมุด และเรื่องห้องสมุดอัตโนมัติ

โอลด์ (Auld. 1988 : unpagged) วิเคราะห์เนื้อหาบทนำและบทความทางบรรณารักษศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในวารสาร Library Trends ปีพิมพ์ที่ 1-34 (นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1952 ถึงฤดูร้อน ค.ศ. 1986) จำนวนทั้งสิ้น 1,439 บทความ และบทนำ 141 บท โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจะเฉพาะปีพิมพ์ที่ 1-5 และปีพิมพ์ที่ 30-34 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในช่วงปีพิมพ์ที่ 1-5 ปรากฏเนื้อหา จำนวน 9 หัวข้อ ได้แก่ การเข้าถึงวัสดุ การจัดหาระบบอัตโนมัติและเครื่องจักรกล การวิเคราะห์และทำรายการ หอสมุดแห่งชาติและรัฐบาล สมาคมบรรณารักษ-

ศาสตร์ ห้องสมุดประชาชน หนังสือหายาก และห้องสมุดโรงเรียน ส่วนช่วงปีพิมพ์ที่ 30-34 มีเนื้อหาที่ปรากฏในช่วงนี้จำนวน 9 หัวข้อ ได้แก่ บรรณมิติ งานพัฒนาทรัพยากรและการประเมินค่า ลิขสิทธิ์และสิทธิการยืมของประชาชน การศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สื่อ บุคลากร บริการอ้างอิง วิจัย และมาตรฐาน และพบว่าหัวข้อที่กล่าวมาทั้งหมดมีจำนวนไม่แตกต่างกัน

จารย์เวลลินและแวกคาร์ (Jarvelin and Vakkari. 1990 : 395-492) วิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 833 บทความ ที่ตีพิมพ์ในวารสารหลักทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งจัดพิมพ์ใน ค.ศ. 1985 จำนวน 37 ชื่อเรื่อง ผลจากการศึกษาในด้านประเภทของบทความ พบว่า บทความด้านวิชาการมีมากกว่าบทความวิจัย ส่วนด้านเนื้อหา พบว่า มีเนื้อหาเรื่องงานบริการห้องสมุดและสารสนเทศมากเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง ได้แก่ เรื่องการค้นคืน และอันดับสุดท้ายคือเรื่องการจัดเก็บสารสนเทศ

คางเบิร์ก (Kajberg. 1996 : unpagged) วิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในประเทศเดนมาร์ก ช่วง ค.ศ. 1957-1986 ประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวโน้ม พัฒนาการ ผลกระทบในวิชาชีพบรรณารักษ์ สาขาวิชาย่อยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศเดนมาร์ก รวมถึงการวิเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหาและประเภทของห้องสมุด เฉพาะในส่วนขอบเขตเนื้อหา พบว่า เรื่องเฉพาะท้องถิ่นมีการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือเรื่องทรัพยากร และเรื่องอาคารและอุปกรณ์ตามลำดับ

บาว (Bao. 2000 : 536-544) วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาที่ปรากฏในบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร C&RL (College & Research Libraries) จำนวน 376 บทความ (ร้อยละ 51.1) และวารสาร JAL (Journal of Academic Librarianship) จำนวน 306 บทความ (ร้อยละ 44.9) ระหว่าง ค.ศ. 1990-1999 จำนวนทั้งสิ้น 682 บทความ ผลการวิจัย พบว่า ขอบเขตเนื้อหาเรื่องทรัพยากรและบริการ มีจำนวนสูงสุด 305 บทความ จำแนกเป็นเรื่องทรัพยากรและการจัดหา จำนวน 132 บทความ (ร้อยละ 21.7) และเรื่องบริการ 173 บทความ (ร้อยละ 23.0) รองลงมาคือ เรื่องบุคลากร เป็นจำนวน 112 บทความ (ร้อยละ 16.4) ส่วนเรื่องอินเทอร์เน็ตและห้องสมุดวิชาการเป็นอันดับสุดท้าย มีจำนวน 85 บทความ (ร้อยละ 12.5) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า หัวข้อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เริ่มได้รับความสนใจจากผู้วิจัยตั้งแต่ปี 1994 เป็นต้นมา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาสาขามรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยในต่างประเทศเริ่มจากการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขามรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาเอกและปริญญาโทก่อน ต่อมาจึงเริ่มศึกษางานวิจัย บทความและบทความวิจัย ในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ด้านขอบเขตเนื้อหาในส่วนของวิทยานิพนธ์และงานวิจัยนั้น ระยะแรกคือช่วง ค.ศ. 1959-1963 เรื่องที่มีผู้ศึกษาวิจัยกันมาก ได้แก่ เรื่องภูมิหลัง (ประวัติห้องสมุด ประวัติหนังสือและการพิมพ์ และชีวประวัติ) ทรัพยากรสารสนเทศ การบริหารและงานเทคนิค แม้ในแต่ละช่วงปีจะเกิดการเปลี่ยนแปลงของอันดับหัวข้อเรื่องต่างๆ ไปบ้างก็ตาม แต่นับได้ว่างานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในช่วงนั้น ส่วนใหญ่ยังนิยมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ในระยะที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัย คือช่วง ค.ศ. 1973-1978 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในช่วงนี้จะเริ่มมีการศึกษาหัวข้อเรื่องใหม่ๆ ที่ต่างไปจากหัวข้อในระยะแรก เช่น ศึกษาโดยแยกประเภทของห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดที่ผู้วิจัยนิยมศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ส่วนหัวข้ออื่นๆ ที่เกิดขึ้นในระยะนี้ ได้แก่ เรื่องวรรณกรรมเด็ก และงานสารสนเทศห้องสมุด ที่น่าสนใจคือ เรื่องหนังสือและการพิมพ์ ซึ่งเป็นเรื่องย่อยอยู่ในหัวข้อภูมิหลัง เป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด สำหรับเนื้อหา

วิทยานิพนธ์และงานวิจัยทางด้านสารสนเทศศาสตร์ ปรากฏในงานของคอค (Koch. 1980) คือเรื่องห้องสมุดอัตโนมัติ

การวิเคราะห์เนื้อหาบทความและบทความวิจัย ในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ นั้น หัวข้อทางบรรณารักษศาสตร์ที่มีผู้ศึกษาวิจัยกันมาก ได้แก่ การเข้าถึงวัสดุห้องสมุด การจัดหาทรัพยากร และงานบริการของห้องสมุด ส่วนหัวข้อทางสารสนเทศศาสตร์ที่นิยมศึกษา ได้แก่ เรื่องห้องสมุดอัตโนมัติ การค้นคืน และการจัดเก็บสารสนเทศ และเรื่องเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ซึ่งจากผลการวิจัยของ บาว (Bao. 2000 : 536-544) ชี้ให้เห็นว่าหัวข้อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เริ่มได้รับความสนใจจากผู้วิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์นับตั้งแต่ปี 1994 เป็นต้นมา

งานวิจัยในประเทศ

ภรณ์ ศิริโชติ (2521 : บทคัดย่อ) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508-2519 จำนวน 70 เรื่อง โดยมุ่งศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีวิจัยและระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้ในงานวิจัย ขอบเขตเนื้อหา และประเมินข้อดีและข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงาน ใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจและระเบียบวิธีทางสถิติที่นิยมมากที่สุด คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีขอบเขตเนื้อหาเรื่องภูมิหลัง ได้แก่ ประวัติของหนังสือ ห้องสมุด บรรณารักษ์ นักเขียน และงานประพันธ์ และเรื่องบริการผู้อ่านเป็นจำนวนมากที่สุด การแบ่งขอบเขตเนื้อหาตามประเภทห้องสมุด พบว่า เรื่องที่มีขอบเขตเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับห้องสมุดประเภทใดประเภทหนึ่ง มีจำนวนมากที่สุด สำหรับการประเมินค่าวิทยานิพนธ์ พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี

จารุวรรณ สินธุโสภณ (2524 : 56) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการศึกษาเพิ่มเติมจากการศึกษาของภรณ์ ศิริโชติ จำนวน 42 เรื่อง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 161 เรื่อง พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับบริการมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งทั้งสองสถาบัน อันดับสองและสามของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ ทรัพยากรและการจัดองค์กร ตามลำดับ ส่วนอันดับสองและสามของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือภูมิหลังและทรัพยากร ตามลำดับ

ยุพดี จารุทรัพย์ (2528 : 159-165) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง พ.ศ. 2507-2525 จำนวน 160 เรื่อง และของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 134 เรื่อง พบว่า วิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีเนื้อหาเรื่องบริการการอ่านและทรัพยากร เป็นจำนวนสูงสุดใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ เรื่องการจัดองค์กรและการบริหาร ส่วนปริญญาานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรและบริการการอ่านเป็นจำนวนสูงสุดใกล้เคียงกัน รองลงมาคือ เรื่องบุคลากรและการศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า วิทยานิพนธ์ของทั้งสองสถาบันเป็นเรื่องทั่วไปที่ไม่เกี่ยวกับห้องสมุดประเภทใดประเภทหนึ่งมากที่สุด ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด พบว่าเป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยมากที่สุด

นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ (2529 : 16) ได้วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508-2528 (นับถึงเดือนธันวาคม ปี 2528) จำนวน 243 เรื่อง และอยู่ระหว่างการเรียบเรียงอีก 53 เรื่อง พบว่า วิทยานิพนธ์ที่ดำเนินการแล้วเสร็จมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ

เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องพื้นฐานวิชาชีพ และการบริหาร ตามลำดับ ส่วนหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 58 เรื่อง มีผลการวิจัยสอดคล้องกัน คือเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ การบริหารและพื้นฐานวิชาชีพ เป็น 3 กลุ่มแรกที่นิยมสูงสุดตามลำดับ

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530 : 120-125) ศึกษาสถานะงานวิจัยบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา 2508-2528 ในด้านขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัย ประเภทของห้องสมุดที่ศึกษา วิจัย เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล พบว่า งานวิจัยบรรณารักษศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508-2528 รวม 21 ปี มีวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 255 เรื่อง เฉลี่ยผลงาน 13 เรื่องต่อปี งานวิจัยบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512-2528 รวม 17 ปี มีวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 183 เรื่อง เฉลี่ยผลงาน 11 เรื่องต่อปี ซึ่งผู้วิจัยได้ให้เหตุผลที่ปริมาณงานวิจัยบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เผยแพร่ในจำนวนที่น้อยกว่าเพราะในแต่ละปี สถาบันรับนิสิตเพียงปีละ 20 คน ขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับผู้เรียนปีละ 30 คน ทางด้านขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัย ส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุด การปฏิบัติงานและบรรณารักษ์ การศึกษาผู้ใช้ สารสนเทศและผู้ผลิต ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองสถาบันมีอันดับสอดคล้องกัน แต่ต่างกันตรงปริมาณงานที่ศึกษาในแต่ละขอบเขต คืองานวิจัยบรรณารักษศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นเรื่องห้องสมุด การปฏิบัติงานและบรรณารักษ์ และเรื่องการศึกษาผู้ใช้ ขณะที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เน้นเฉพาะเรื่องห้องสมุด การปฏิบัติงานและบรรณารักษ์เป็นหลัก ผลการวิจัยด้านประเภทของห้องสมุดที่ศึกษา พบว่า มีงานวิจัยที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดประเภทใดประเภทหนึ่งมากที่สุด สำหรับประเภทห้องสมุดที่มีการศึกษามากที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และห้องสมุดโรงเรียน ส่วนวิธีวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือ การวิจัยเชิงสำรวจ โดยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ประชากร/กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวบุคคล ได้แก่ นักเรียน นิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์ ข้าราชการ และประชาชน ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ การหาค่ากลางและค่าการกระจายของข้อมูล มากกว่าใช้สถิติอ้างอิง การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะแรกประเมินผลด้วยมือ จนถึง พ.ศ. 2527 จึงเริ่มนิยมใช้คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

พ.ศ. 2536 ประภาวดี สืบสนธิ์ (2536 : 179-180) ศึกษาเปรียบเทียบวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2508-2528 ที่วิเคราะห์ไว้กับวิทยานิพนธ์ในช่วงปี 2528-2535 โดยวิเคราะห์เนื้อหาใน 3 ประเด็น คือ เรื่องใหม่ ความเปลี่ยนแปลง และจำแนกวิทยานิพนธ์ตามประเภทห้องสมุด ผลการศึกษากล่าวแยกเป็นรายข้อ พบว่า

1. แต่เดิมงานวิจัยนิยมศึกษาในเรื่อง ทรัพยากร การใช้ห้องสมุดและการบริหารงาน เป็น 3 อันดับแรก ต่อมางานวิจัยในช่วงหลังเริ่มนิยมศึกษาเรื่องห้องสมุดและบรรณารักษ์ ทรัพยากร และการใช้ห้องสมุด
2. งานวิจัยในกลุ่มห้องสมุดและบรรณารักษ์ที่ปรากฏเป็นอันดับแรกนั้นมีการศึกษาแยกเป็นเรื่องย่อย ได้แก่ การปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ อาชีพและจรรยาบรรณ ส่วนกลุ่มห้องสมุด ศึกษาเรื่องย่อยได้แก่ กำลังคน ความปลอดภัยในห้องสมุด การนิเทศ การจัดตั้งห้องสมุดอาชีพ ศูนย์วิชาการ รูปแบบ พัฒนาการ และการประเมินห้องสมุด
3. เรื่องที่มีการวิจัยลดลง ได้แก่ การบริหารงาน บริการ การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ และเบ็ดเตล็ด
4. เรื่องที่มีการวิจัยเพิ่มขึ้น ได้แก่ การอ่านและความสนใจในการอ่าน ห้องสมุดและบรรณารักษ์ การศึกษาผู้ใช้และเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. เนื้อหาวิทยานิพนธ์เรื่อง ชีวิตและผลงาน ซึ่งเคยได้รับความนิยมในอดีต ระยะหลังพบว่าไม่มีการศึกษาเรื่องนี้เลย

ชุดิมา สัจจันันท์ (2537 : 122-125) ศึกษาสถานภาพงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย เกี่ยวกับบทบาท ผลกระทบและทิศทางของงานวิจัย ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาเฉพาะงานวิจัยที่ดำเนินการโดยนิสิต นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และผู้ประกอบการวิชาชีพที่ดำเนินการแล้วเสร็จและเผยแพร่ในระหว่าง พ.ศ. 2507-2535 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา โดยสถาบันที่ผลิตวิทยานิพนธ์มากที่สุด คือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนมากเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เขตภูมิศาสตร์ที่ศึกษา ส่วนมากพบว่าศึกษาเฉพาะสถาบันหรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นบรรณารักษ์และนิสิตนักศึกษามากที่สุด งานวิจัยที่ใช้การสุ่มตัวอย่างมีน้อยกว่างานวิจัยที่ไม่ใช้ โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายมากที่สุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ใช้สถิติคำนวณโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไม่ใช้สถิติทดสอบนัยสำคัญ และการนำเสนอผลการวิจัย ใช้ตารางประกอบการบรรยาย งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีจำนวนมากที่สุด โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องผู้ใช้งาน การใช้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดและบริการ ในเรื่องของบทบาท ผลกระทบและทิศทางของงานวิจัย พบว่า งานวิจัยมีบทบาทและผลกระทบต่อวงการวิชาชีพ และสังคมค่อนข้างน้อย ทิศทางของงานวิจัยที่ควรดำเนินการครอบคลุมทุกด้านในวิชาชีพ เน้นเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจสารสนเทศ และการวิจัยเชิงสหวิทยาการ

จรรยาลักษณ์ ทพยโยธา (2538 : 97-99) วิเคราะห์การกระจายเนื้อหาปริญญานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2536 ของมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 371 เรื่อง โดยแบ่งขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ด้าน คือ ด้านบรรณารักษศาสตร์ และด้านสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งขอบเขตแต่ละด้านจะแยกเป็นเนื้อหาหลักและเนื้อหารอง ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างจำนวนปริญญานิพนธ์ทั้ง 2 ด้านมีอัตราส่วนเป็น 3 ต่อ 1 ปริญญานิพนธ์ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ที่มีจำนวนมากที่สุด มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการห้องสมุด มีเนื้อหารองเกี่ยวกับทรัพยากรที่เป็นสิ่งพิมพ์มากที่สุด ส่วนปริญญานิพนธ์ทางด้านสารสนเทศศาสตร์ที่มีจำนวนมากที่สุด มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับความรู้และการสื่อสารความรู้ มีเนื้อหารองเกี่ยวกับความต้องการและการใช้สารสนเทศมากที่สุด

เพ็ญสุภา นาทอง (2543 : บทคัดย่อ) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่างปีพุทธศักราช 2537-2541 ของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในระดับปริญญาโทบัณฑิต จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี รวมทั้งสิ้น 242 เรื่อง พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มากที่สุด โดยเฉพาะในปี 2539 ด้านขอบเขตเนื้อหา พบว่า มีการศึกษาด้านผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ ทรัพยากร และการบริการมากที่สุด ประเภทของห้องสมุดที่ศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด เป็นจำนวน 150 เรื่อง (ร้อยละ 61.98) และศึกษาเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด จำนวน 92 เรื่อง (ร้อยละ 38.02) โดยประเภทห้องสมุดที่ศึกษามากที่สุด คือห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย จำนวน 93 เรื่อง (ร้อยละ 38.43) เขตภูมิศาสตร์ที่ศึกษาส่วนมากเป็นการศึกษาในเขตภาคกลาง ประเภทของการวิจัยที่ศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยประยุกต์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ประโยชน์หรือปฏิบัติเพื่อ

ปรับปรุงหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยตรง ประเภทของการวิจัยจำแนกตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมากเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows

ภรณ์ ศิริโชติ (2544 : บทคัดย่อ) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์และรายงานการศึกษาระดับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2539-2544 ประกอบด้วย วิทยานิพนธ์จำนวน 48 เรื่อง และรายงานการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 11 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 59 เรื่อง ในด้านขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ปีที่จัดพิมพ์ ประเภทของห้องสมุดหรือหน่วยงานที่ศึกษา ประเภทหรือวิธีการวิจัยที่ใช้ ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแนวทางการแบ่งขอบเขตเนื้อหาของเพ็ญสุภา นาทอง มาปรับปรุงให้เป็นหัวข้อที่มีความชัดเจนขึ้น ผลการวิจัยพบว่า พ.ศ. 2543 มีวิทยานิพนธ์และรายงานการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด คือ 17 เล่ม (ร้อยละ 28.82) เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ การใช้ทรัพยากรและบริการ และไม่มีเล่มที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ การพิจารณาเนื้อหาตามประเภทของห้องสมุดที่ศึกษา พบว่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด ประเภทหรือวิธีการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยประยุกต์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด จำนวนร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้สถิติเชิงพรรณนา

จากงานวิจัยในประเทศที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์และรายงานการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยที่เปิดสอนสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาโท และบางส่วนเป็นการวิเคราะห์งานวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สำหรับการวิเคราะห์บทความวิจัยหรือบทความในวารสารสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ยังมีการศึกษากันในปริมาณไม่มากทางด้านขอบเขตเนื้อหาในช่วง พ.ศ. 2521-2529 ที่มีผู้วิจัยศึกษามากที่สุด 3 อันดับแรก คือเรื่องทรัพยากร การใช้ห้องสมุด และการบริหารงาน ต่อมาช่วง พ.ศ. 2530-2536 ความสนใจของผู้วิจัยเริ่มเปลี่ยนจากหัวข้อทั้ง 3 เป็นเรื่องห้องสมุดและบรรณารักษ์ ทรัพยากรและการใช้ห้องสมุด ในปี 2537-2544 มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวิทยานิพนธ์ 3 งาน ได้แก่ งานของชุดิมา สัจจนันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2544) และภรณ์ ศิริโชติ (2544) แสดงผลตรงกันในด้านขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้ศึกษาวิจัยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือเรื่องผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ และการบริการของห้องสมุด สำหรับงานวิจัยของจุญลักษณ์ ทัพโยธา (2538) ที่อยู่ในช่วง พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2544 เช่นเดียวกับงานวิจัย 3 งานข้างต้น มีผลการวิจัยที่แตกต่างไป ซึ่งพบว่า เนื้อหางานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์ที่มีผู้ศึกษาวิจัยมากที่สุด คือเรื่องการบริหารและการจัดการห้องสมุด นอกจากนี้งานวิจัยของจุญลักษณ์ ทัพโยธา ยังมีขอบเขตการวิจัยที่แตกต่างไปจากงานวิจัยทำนองเดียวกัน คือได้แบ่งเนื้อหางานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ออกจากกันอย่างชัดเจน และผลการวิจัยของเนื้อหาด้านสารนิเทศศาสตร์ พบว่า เรื่องความรู้และการสื่อสารความรู้ มีจำนวนมากที่สุด สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาโดยแยกประเภทของห้องสมุด ในช่วงแรกงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดประเภทใดประเภทหนึ่ง ต่อมาจึงเริ่มศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด และห้องสมุดที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่างประเทศ

โดยสรุป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ด้านสิ่งพิมพ์ที่นำมาวิเคราะห์นั้น ในต่างประเทศเริ่มจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกและปริญญาโทก่อน แล้วจึงหันมาศึกษาบทความวิจัยและบทความในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ขณะที่ประเทศไทยยังคงนิยมวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ส่วนการวิเคราะห์บทความในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ยังคงมีจำนวนน้อย ด้านเนื้อหาของงานวิจัยในต่างประเทศเรื่องที่มีผู้วิจัยสนใจศึกษามาโดยตลอดคือเรื่องภูมิหลัง ได้แก่ เรื่องหนังสือและการพิมพ์ ส่วนงานวิจัยด้านบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย นิยมศึกษาเรื่องการใช้ห้องสมุด และการใช้สารสนเทศ สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาโดยแยกประเภทของห้องสมุด ทั้งของไทยและต่างประเทศ มีผลการวิจัยสอดคล้องตรงกัน คือ ส่วนใหญ่ศึกษาเรื่องห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ปริญญาโทหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เล่มแรกในปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 ประกอบด้วยปริญญาโท จำนวนทั้งสิ้น 393 ชื่อเรื่อง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูลปริญญาโท ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจำแนกขอบเขตเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจำแนกขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจำแนกขอบเขตเนื้อหา ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการแบ่งปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เป็นหัวข้อต่าง ๆ มากมาย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ได้ศึกษาดังกล่าวมาปรับให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงของปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ประเด็นใดบ้าง ทั้งนี้สามารถจำแนกเนื้อหาปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เป็นหัวข้อได้ดังนี้

2.1 การบริหารและการจัดการห้องสมุด

2.1.1 การบริหารงานทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาปริญญาโทที่กล่าวถึง การศึกษางานห้องสมุดโดยรวมไม่เจาะจงเฉพาะการบริหารงานด้านใดด้านหนึ่ง และการดำเนินงานห้องสมุด

2.1.2 การบริหารด้านอาคาร สถานที่ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญาโทที่กล่าวถึง การวางแผนออกแบบ การบริหารเนื้อหาภายในห้องสมุด การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด รวมถึงการจัดและบริหารครุภัณฑ์ห้องสมุด

2.1.3 การบริหารงานบุคคล ครอบคลุมเนื้อหาปริญญาโทที่กล่าวถึง ขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน สถานภาพ คุณลักษณะ และการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

2.1.4 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ครอบคลุมเนื้อหาปริญญาโทที่กล่าวถึง การดำเนินงานในระดับนโยบายที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างห้องสมุด เช่น การร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูล บรรณานุกรม เอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีในห้องสมุด การแบ่งงานกันทำระหว่างห้องสมุดสมาชิก การแลกเปลี่ยนบุคลากร

การพัฒนาทรัพยากรร่วมกัน การส่งเสริมและจัดตั้งองค์การความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

2.1.5 มาตรฐานห้องสมุดและการประเมินผล ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึง มาตรฐานของห้องสมุด แบบจำลองการปฏิบัติ รูปแบบความคิดหรือเกณฑ์ที่ใช้วัดหรือประเมิน องค์การหรือสถาบัน ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานห้องสมุด รวมถึงการศึกษาสภาพห้องสมุดโดยใช้มาตรฐานเป็นเกณฑ์

2.1.6 การวิเคราะห์งานห้องสมุด ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการศึกษาเวลาและ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการปฏิบัติงานในแผนงานต่างๆ ของห้องสมุด

2.2 งานเทคนิคห้องสมุด

2.2.1 งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการจัดหา การคัดเลือก การสำรวจทรัพยากรสารสนเทศ การคัดออกและทำลายทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.2 การซ่อมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.3 การวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.4 บัตรรายการและการทำบัตรรายการทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.5 หัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.6 การทำดัชนีและสารสังเขปทรัพยากรสารสนเทศ

2.3 บริการและกิจกรรมของห้องสมุด

2.3.1 บริการยืม-คืน

2.3.2 บริการสารสนเทศ หมายถึง งานของห้องสมุดที่เน้นให้ผู้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และตรงกับความต้องการมากที่สุด เน้นการช่วยเหลือเป็นส่วนบุคคลซึ่งจัดให้แก่ผู้ใช้ตามความต้องการ ลักษณะและขอบเขตการบริการจะแตกต่างกันไปตามประเภทของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหา ปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึง บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการบรรณนิทัศน์ บริการข่าวสารทันสมัย บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ และบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์

2.3.3 บริการสอนการใช้ห้องสมุด ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงบริการสอนการใช้ ห้องสมุดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การปฐมนิเทศและการนำชมห้องสมุด การจัดเป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือกในหลักสูตร การสอนการใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และการจัดทำคู่มือแนะนำห้องสมุด

2.3.4 การบริการด้านการสอน ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการสอนที่ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ร่วมกันเตรียมการสอนและจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะบรรยายให้ ความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะเรียนเป็นแนวทางก่อน แล้วจึงกำหนดให้นักเรียนค้นคว้าและร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ เนื้อหานั้นจากห้องสมุด

2.3.5 บริการยืมระหว่างห้องสมุด

2.3.6 บริการสืบค้น ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ โดยใช้บัตรรายการ และการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์

2.3.7 กิจกรรมของห้องสมุด ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึง งานที่ห้องสมุดจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการอ่าน และจูงใจให้ผู้ใช้เข้ามาใช้บริการของห้องสมุดมากขึ้น เช่น การเล่านิทาน การวิจารณ์หนังสือ การจัดนิทรรศการ การออกร้านหนังสือ การแข่งขันหรือการประกวด

2.4 การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

2.4.1 สภาพการจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ครอบคลุมเนื้อหา ปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการค้าเนินการ ความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์

2.4.2 หลักสูตร/การเรียนการสอนทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

2.4.3 การฝึกงาน

2.4.4 การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับบัณฑิตและมหาบัณฑิต

2.5 ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

2.5.1 การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์และการวิเคราะห์การอ้างอิง

2.5.2 การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการศึกษาผู้ใช้เกี่ยวกับทัศนคติ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการใช้ ความต้องการ การรับและการแสวงหาสารสนเทศ

2.5.3 การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศในด้านต่างๆ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการผลิต การเลือกซื้อ และการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศ

2.6 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

2.6.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการออกแบบ วิเคราะห์ และประเมินผลระบบสารสนเทศ การจัดเก็บ ประมวลผล ค้นคืน การเข้าถึงและการเผยแพร่สารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต

2.6.2 การพัฒนาฐานข้อมูล ครอบคลุมเนื้อหาปริญญานิพนธ์ที่กล่าวถึงการออกแบบ วิเคราะห์ ประเมินผล และจัดการฐานข้อมูล

2.6.3 การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2.6.4 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด รวมทั้งระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

2.7 เบ็ดเตล็ด

เป็นหัวข้อที่กำหนดใช้สำหรับปริญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับทั้ง 6 หัวข้อที่ได้กล่าวมาข้างต้น เช่น การอ่าน การบำบัดด้วยหนังสือ การนิเทศงาน การวัดผลการเรียนการสอน ตำแหน่งงานด้านสารสนเทศ ค่านิยมต่อการประกอบอาชีพ กฎหมาย ประวัติศาสตร์ตำบล/หมู่บ้าน และสำนักพิมพ์

3. สร้างแบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยชื่อปริญญานิพนธ์ ชื่อผู้วิจัย และปีการศึกษาที่จบ ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ประกอบด้วยเนื้อหาของปริญญานิพนธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 7 หัวข้อตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2 และตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ประกอบด้วย ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

4. นำแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์

5. ปรับปรุงและแก้ไขแบบบันทึกข้อมูลให้ถูกต้องเหมาะสมตามความคิดเห็นของประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ โดยแต่ละตอนมีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่เกี่ยวกับปีการศึกษาที่ผู้วิจัยจบการศึกษา ได้เปลี่ยนจากเดิมคือคำว่าปีการศึกษา เป็น ปีการศึกษาที่จบ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจว่าปีการศึกษาที่บันทึกในแบบบันทึกข้อมูลนั้นเป็นปีการศึกษาที่ผู้วิจัยส่งตัวเล่มปริญญานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ และจบการศึกษาในปีนั้น

ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ปรับเปลี่ยนคำที่ใช้แทนขอบเขตเนื้อหาบางคำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น หัวข้อการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ ในข้อย่อยที่ 1 เดิมใช้คำว่า การจัดการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารเทศศาสตร์ เปลี่ยนเป็น สภาพการจัดการศึกษาทาง

บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มเติมข้อย่อย การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศในหัวข้อทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ เพื่อรองรับเนื้อหาปฏิญานพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การเลือกซื้อ และการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ในประเด็นประเภทของการวิจัย ได้เพิ่มการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์อีกประเภทหนึ่ง และในประเด็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แจกแจงแยกย่อยสถิติบรรยายและสถิติอ้างอิงออกเป็นข้อย่อยๆ เพื่อให้เห็นชัดเจนว่าภายใต้สถิติแต่ละชนิด ผู้วิจัยใช้สถิติแบบใด เป็นปริมาณมากน้อยเพียงใด

6. ทดสอบความเที่ยงของแบบบันทึกข้อมูลที่เหมาะสมแล้ว โดยให้ผู้ร่วมประเมิน 5 คน อ่านตัวเล่มจริงของปฏิญานพนธ์ คนละ 5 ชื่อเรื่อง และบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึก โดยผู้ร่วมประเมิน 5 คน ประกอบด้วย

1. นางสาวปภาดา เจียวกิก ตำแหน่งบรรณารักษ์ งานวิเคราะห์สนเทศและจัดทำฐานข้อมูลสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสาวพัชรินทร์ แซ่เจียง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางสาววารี ยอดครุฑ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นางสาวสมฤดี หัตถาพงษ์ ตำแหน่งบรรณารักษ์ ศูนย์บรรณสาร มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตวิทยาาสตร์และเทคโนโลยี
5. นางสาวสุดารัตน์ มุสิกชาติ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในการทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้คัดเลือกปฏิญานพนธ์ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ จำนวน 5 ชื่อเรื่อง และขอความร่วมมือจากผู้ร่วมประเมิน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้วิจัย จำนวน 5 คน จากนั้นอธิบายให้ผู้ร่วมประเมินเข้าใจวิธีการและขั้นตอนการบันทึกข้อมูลในแบบบันทึก แล้วจึงให้ผู้ร่วมประเมินอ่านตัวเล่มจริงของปฏิญานพนธ์ที่ได้คัดเลือกไว้ แล้วบันทึกข้อมูล

ภายหลังจากที่ผู้ร่วมประเมินบันทึกข้อมูลปฏิญานพนธ์ ครบทั้ง 5 ชื่อเรื่องแล้ว ผู้วิจัยจึงรวบรวมแบบบันทึกข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ว่าจำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมินบันทึกลงในแบบบันทึกทั้งหมด ต้องมีความสอดคล้องกับผู้วิจัยได้บันทึกไว้ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบบันทึกข้อมูลปฏิญานพนธ์หรือเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ผลการบันทึกข้อมูลปฏิญานพนธ์ของผู้ร่วมประเมิน 5 คน ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบบันทึกข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์

ส่วนของแบบบันทึก	จำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมินบันทึกลงในแบบบันทึก			
	สอดคล้องกับผู้วิจัย		ไม่สอดคล้องกับผู้วิจัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหา	19	12.67	6	4.00
ตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์				
1. ประเภทของการวิจัย	18	12.00	7	4.67
2. หน่วยวิจัย	23	15.33	2	1.33
3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง	19	12.66	6	4.00
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25	16.67	-	-
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	25	16.67	-	-
รวม	129	86.00	21	14.00

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า การทดสอบแบบบันทึกข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์ทั้งหมด 150 ข้อ มีจำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมิน บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัยจำนวน 129 ข้อ (ร้อยละ 86.00) และจำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมิน บันทึกไม่สอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 21 ข้อ (ร้อยละ 14.00) เมื่อพิจารณาแต่ละตอน ซึ่งมีจำนวน 25 ข้อ พบว่า ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหา มีจำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมินบันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 19 ข้อ (ร้อยละ 12.67) และจำนวนข้อที่บันทึกไม่สอดคล้องกับผู้วิจัย มีจำนวน 6 ข้อ (ร้อยละ 4.00) ตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ มีทั้งหมด 5 ประเด็น ผลปรากฏว่า ประเด็นที่ 1 ประเภทของการวิจัย มีจำนวนข้อที่บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 18 ข้อ (ร้อยละ 12.00) และจำนวนข้อที่บันทึกไม่สอดคล้อง จำนวน 7 ข้อ (ร้อยละ 4.67) ประเด็นที่ 2 หน่วยวิจัย มีจำนวนข้อที่บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 23 ข้อ (ร้อยละ 15.33) และจำนวนที่บันทึกไม่สอดคล้อง มีจำนวน 2 ข้อ (ร้อยละ 1.33) ประเด็นที่ 3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง มีจำนวนข้อที่บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 19 ข้อ (ร้อยละ 12.66) และจำนวนข้อที่บันทึกไม่สอดคล้อง จำนวน 6 ข้อ (ร้อยละ 4.00) ประเด็นที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และประเด็นที่ 5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนข้อที่บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัย จำนวน 25 ข้อ (ร้อยละ 16.67)

เมื่อนำผลการทดสอบแบบบันทึกข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์ครั้งนี้ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ ผู้ร่วมประเมินต้องบันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัยบันทึกไว้ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ขึ้นไปนั้น พบว่า จำนวนข้อที่ผู้ร่วมประเมิน บันทึกสอดคล้องกับผู้วิจัยคิดเป็นร้อยละ 86.00 ถือว่าแบบบันทึกข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

7. นำแบบบันทึกข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์ที่ทดสอบความเที่ยงแล้วไปเก็บข้อมูลปฏิญาณนิพนธ์ทั้งหมด 393 ชื่อเรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อผู้วิจัยและรายชื่อวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตั้งแต่เล่มแรก ในปีการศึกษา 2512 จนถึงเล่มสุดท้ายในปีการศึกษา 2545 จากสำนักหอสมุดกลาง บัณฑิตวิทยาลัย และภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รวบรวมรายชื่อผู้วิจัยและรายชื่อวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เช่น สถานภาพงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย โดย ชุตินา สัจจามันท์ และการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่างปี พุทธศักราช 2537-2541 โดย เพ็ญสุภา นาทอง
3. นำรายชื่อที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของชื่อผู้วิจัยและรายชื่อวิทยานิพนธ์
4. ศึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้จากข้อ 3 ทั้งหมดครั้งละเล่ม แล้วบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ โดยแบบบันทึกข้อมูล 1 ชุด ใช้บันทึกข้อมูลของวิทยานิพนธ์ 1 ชื่อเรื่อง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์มาวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปริญญานิพนธ์ตามปีการศึกษาที่จบ
2. ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์และประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์โดยภาพรวม

2.1 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ได้แก่ การบริหารและการจัดการห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด บริการและกิจกรรมของห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ และหัวข้อเบ็ดเตล็ด

2.2 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3. ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์และประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545

3.1 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ได้แก่ การบริหารและการจัดการห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด บริการและกิจกรรมของห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ และหัวข้อเบ็ดเตล็ด

3.2 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เหตุผลในการเปรียบเทียบปริญญานิพนธ์ระหว่างปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 เนื่องจากในบทที่ 1 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงหลักสูตรของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สองหลักสูตร คือ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เปิดสอนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2510 และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เปิดสอนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 แม้ว่านับตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นมา ภาควิชายังคงเปิดสอนหลักสูตร กศ.ม.ควบคู่ไปกับหลักสูตร ศศ.ม. แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการเปิดสอนหลักสูตร ศศ.ม. ขึ้น งานวิจัยน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ้าง โดยเฉพาะในด้านขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยจึงนำเสนองานวิจัยในช่วงปีที่มีปริญญานิพนธ์หลักสูตร กศ.ม. สาขาบรรณารักษศาสตร์เผยแพร่เป็นครั้งแรก จนถึงช่วงปีที่เริ่มมีการเปิดสอนหลักสูตร ศศ.ม. (ปีการศึกษา 2512-2530) เปรียบเทียบกับงานวิจัยในช่วงปีที่มีปริญญานิพนธ์หลักสูตรศศ.ม. สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เผยแพร่เป็นปีแรก จนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2531-2545) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

เนื่องจากในขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลปริญญานิพนธ์ได้จริง 392 ชื่อเรื่อง จากจำนวนปริญญานิพนธ์ทั้งหมด 393 ชื่อเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้จำนวนปริญญานิพนธ์ 392 ชื่อเรื่อง ในการอธิบายตาราง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลปริญญานิพนธ์ตามปีการศึกษาที่จบ ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม
ปีการศึกษาที่จบ

ปีการศึกษา	หลักสูตร					
	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)		ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2512	2	0.51	--	--	2	0.51
2513	10	2.55	--	--	10	2.55
2514	8	2.04	--	--	8	2.04
2515	8	2.04	--	--	8	2.04
2516	15	3.83	--	--	15	3.83
2517	8	2.04	--	--	8	2.04
2518	13	3.32	--	--	13	3.32
2519	12	3.06	--	--	12	3.06
2520	7	1.78	--	--	7	1.78
2521	8	2.04	--	--	8	2.04
2522	15	3.83	--	--	15	3.83
2523	9	2.30	--	--	9	2.30
2524	11	2.81	--	--	11	2.81
2525	10	2.55	--	--	10	2.55
2526	12	3.06	--	--	12	3.06
2527	20	5.10	--	--	20	5.10
2528	14	3.57	--	--	14	3.57
2529	17	4.34	--	--	17	4.34
2530	14	3.57	--	--	14	3.57

ตาราง 2 (ต่อ)

ปีการศึกษา	หลักสูตร					
	การศึกษามหาบัณฑิต		ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต		รวม	
	(กศ.ม.)		(ศศ.ม.)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2531	13	3.32	3	0.76	16	4.08
2532	14	3.57	3	0.76	17	4.34
2533	16	4.08	10	2.55	26	6.63
2534	14	3.57	4	1.03	18	4.60
2535	14	3.57	7	1.78	21	5.36
2536	6	1.53	9	2.30	15	3.83
2537	6	1.53	9	2.30	15	3.83
2538	2	0.51	5	1.27	7	1.78
2539	--	--	8	2.04	8	2.04
2540	--	--	3	0.76	4	0.76
2541	--	--	5	1.27	5	1.27
2542	--	--	5	1.27	5	1.27
2543	--	--	9	2.30	9	2.30
2544	--	--	3	0.76	3	0.76
2545	--	--	11	2.81	11	2.81
รวมทั้งสิ้น	298	76.02	94	23.98	392	100.00

จากตาราง 2 ปริมาณนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จนถึงปีสุดท้ายที่มีผู้จบการศึกษาในหลักสูตรนี้คือปีการศึกษา 2538 พบว่า มีปริมาณนิพนธ์จำนวนทั้งสิ้น 298 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 76.02) โดยปีที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุดคือ ปี 2527 จำนวน 20 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.10) รองลงมา ได้แก่ ปี 2529 จำนวน 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.34) และ ปี 2533 จำนวน 16 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.08) ตามลำดับ ปริมาณนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2531 จนถึงปีการศึกษา 2545 พบว่า มีปริมาณนิพนธ์จำนวนทั้งสิ้น 94 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.98) โดยปีที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุดคือ ปี 2545 จำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.81) อันดับสอง ได้แก่ ปี 2533 จำนวน 10 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.55) อันดับสาม ได้แก่ ปี 2536 ปี 2537 และปี 2543 จำนวน 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.30) เท่ากัน ในช่วงปีการศึกษา 2531-2538 ซึ่งเป็นช่วงปีที่มีการเปิดการเรียนการสอนทั้ง 2 หลักสูตร พบว่า ปีที่มีปริมาณนิพนธ์มากที่สุดคือปี 2533 จำนวน 26 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.63) รองลงมา ได้แก่ ปี 2535 จำนวน 21 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.36) และปี 2534 จำนวน 18 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.60) ตามลำดับ

2. ปรินิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา และประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์โดยภาพรวม

2.1 ปรินิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา
ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ปรินิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
การบริหารและจัดการห้องสมุด		
การบริหารงานทั่วไป	32	8.16
การบริหารด้านอาคาร สถานที่	--	--
การบริหารงานบุคคล	39	9.95
ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	--	--
มาตรฐานและการประเมินผล	11	2.81
การวิเคราะห์งานห้องสมุด	5	1.28
รวม	87	22.20
งานเทคนิคห้องสมุด		
งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ	12	3.06
การซ่อมและบำรุงรักษา	1	0.26
การวิเคราะห์หมวดหมู่	--	--
บัตรรายการและการทำบัตรรายการ	7	1.78
หัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่อง	6	1.53
การทำดัชนีและสาระสังเขป	--	--
รวม	26	6.63
บริการและกิจกรรมของห้องสมุด		
บริการยืม-คืน	1	0.26
บริการสารสนเทศ	10	2.55
บริการสอนการใช้ห้องสมุด	1	0.26
การบริการด้านการสอน	6	1.53
บริการยืมระหว่างห้องสมุด	1	0.26
บริการสืบค้น	5	1.27
กิจกรรมของห้องสมุด	3	0.76
รวม	27	6.89

ตาราง 3 (ต่อ)

ขอบเขตเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์		
สภาพการจัดการศึกษา	4	1.02
หลักสูตร/การเรียนการสอน	12	3.06
การฝึกงาน	2	0.51
การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับบัณฑิตและ มหาบัณฑิต	2	0.51
รวม	20	5.10
ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ		
การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ	55	14.03
การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ	87	22.20
การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ	5	1.27
รวม	147	37.50
เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้		
การพัฒนาระบบสารสนเทศ	3	0.76
การพัฒนาฐานข้อมูล	4	1.02
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	1	0.26
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด	3	0.76
รวม	11	2.80
เบ็ดเตล็ด		
การอ่าน	49	12.50
การวัดผลการเรียน/การสอน	7	1.78
การบำบัดด้วยหนังสือ	6	1.53
ประวัติชื่อตำบล/หมู่บ้าน	4	1.02
การนิเทศงาน	3	0.76
สำนักพิมพ์	2	0.51
กฎหมาย	1	0.26
ค่านิยมต่อการประกอบอาชีพ	1	0.26
ตำแหน่งงานด้านสารสนเทศ	1	0.26
รวม	74	18.88
รวมทั้งสิ้น	392	100.00

จากตาราง 3 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง มีเนื้อหาเรื่องทรัพยากร
สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศเป็นจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 37.50) โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุด คือ การ
ใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ (ร้อยละ 22.20) รองลงมาคือ การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ
(ร้อยละ 14.03) ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยมากเป็นอันดับสอง ได้แก่ เรื่อง การบริหารและการจัดการห้องสมุด
(ร้อยละ 22.20) โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุด คือ การบริหารงานบุคคล (ร้อยละ 9.95) รองลงมา คือ
การบริหารงานทั่วไป (ร้อยละ 8.16) สำหรับขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยมากเป็นอันดับสาม คือ เบ็ดเตล็ด
(ร้อยละ 18.88) โดยมีเนื้อหาย่อยเรื่องการอ่านเป็นจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 12.50) ส่วนเนื้อหาที่มีการวิจัย
น้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ (ร้อยละ 2.80)

2.2 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเด็นที่ศึกษา
วิเคราะห์ ปรากฏผลดังตาราง 4-8

ตาราง 4 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเภทของการวิจัย

ประเภทของการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	7	1.78
การวิจัยเชิงสำรวจ	280	71.43
การวิจัยเชิงทดลอง	43	10.97
การวิเคราะห์เนื้อหา	51	13.01
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	3	0.77
การพัฒนาระบบสารสนเทศ	8	2.04
รวม	392	100.00

จากตาราง 4 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามประเภทของการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง เป็นการ
วิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 13.01) และการวิจัย
เชิงทดลอง (ร้อยละ 10.97) ตามลำดับ โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.77)

ตาราง 5 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามหน่วยวิจัย

หน่วยวิจัย	จำนวน*	ร้อยละ
ผู้บริหาร		
สถาบันการศึกษา		
โรงเรียน	23	5.87
สถาบันอุดมศึกษา	8	2.04
สถาบันอาชีวศึกษา	1	0.25
ห้องสมุด		
สถาบันการศึกษา	17	4.34
ห้องสมุดประชาชน	3	0.76
ห้องสมุดเฉพาะ	2	0.51
อื่นๆ	4	1.02
รวม	58	14.79
ครู/อาจารย์		
โรงเรียน	24	6.12
สถาบันอุดมศึกษา	41	10.46
สถาบันอาชีวศึกษา	6	1.53
รวม	71	18.11
บรรณารักษ์		
ห้องสมุดสถาบันการศึกษา		
โรงเรียน	31	7.91
สถาบันอุดมศึกษา	44	11.22
สถาบันอาชีวศึกษา	3	0.77
สถาบันการศึกษาอื่นๆ	1	0.25
ห้องสมุดประชาชน	5	1.27
ห้องสมุดเฉพาะ	2	0.51
หอสมุดแห่งชาติ	3	0.77
รวม	89	22.70
ครูบรรณารักษ์	13	3.31
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	10	2.55

ตาราง 5 (ต่อ)

หน่วยวิจัย	จำนวน*	ร้อยละ
ผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ	4	1.02
นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต		
นิสิต/นักศึกษา		
สถาบันอุดมศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	65	16.58
ระดับบัณฑิตศึกษา	16	4.09
สถาบันอาชีวศึกษา	4	1.02
สถาบันการศึกษาอื่นๆ	5	1.27
บัณฑิต	5	1.27
มหาบัณฑิต	2	0.51
รวม	97	24.74
นักเรียน	64	16.33
บุคคลเฉพาะกลุ่ม (พระ คีษานีเทศก์ เกษตรกร		
เด็กพิการ คนตาบอด ข้าราชการ ฯลฯ)	37	9.44
ประชาชน	20	5.10
เอกสาร		
หนังสือ	39	9.95
วารสาร	9	2.30
บทความ	8	2.04
หนังสือพิมพ์	1	0.25
ปฏิญานพนธ์/เอกสารวิจัย	5	1.28
วรรณกรรม/วรรณคดี	6	1.53
เอกสารอื่นๆ (ประกาศรับสมัครงาน ระเบียบ		
บรรณานุกรม หลักสูตร บัตรรายการ		
สารสนเทศทางกฎหมาย ฯลฯ)	11	2.80
รวม	79	20.15

ตาราง 5 (ต่อ)

หน่วยวิจัย	จำนวน*	ร้อยละ
อื่นๆ (ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรฝ่ายข่าว สำนักพิมพ์ ศูนย์สารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญ บริษัทที่ให้บริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ ฯลฯ)	22	5.61

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นหน่วยวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 5 ประโยชน์นิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามหน่วยวิจัย พบว่า จากประโยชน์นิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง หน่วยวิจัยที่มีจำนวนสูงสุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต (ร้อยละ 24.74) โดยเมื่อพิจารณากลุ่มย่อยลงไปพบว่า เป็นนิสิต/นักศึกษา ประโยชน์นิพนธ์มากที่สุด (ร้อยละ 16.58) หน่วยวิจัยที่มีการศึกษามากเป็นอันดับสอง ได้แก่ บรรณารักษ์ (ร้อยละ 22.70) โดยเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 11.22) รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ร้อยละ 7.91) สำหรับหน่วยวิจัยที่มีการศึกษามากเป็นอันดับสาม ได้แก่ เอกสาร (ร้อยละ 20.15) โดยเอกสารที่มีการศึกษามากที่สุด คือ หนังสือ (ร้อยละ 9.95)

ตาราง 6 ประโยชน์นิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สุ่มอย่างง่าย	82	20.92
สุ่มอย่างมีระบบ	3	0.77
สุ่มแบบหลายขั้นตอน	98	25.00
สุ่มแบบแยกกลุ่ม	6	1.53
สุ่มแบบแบ่งชั้น	68	17.34
สุ่มแบบบังเอิญ	8	2.04
สุ่มแบบกำหนดโควตา	14	3.57
สุ่มแบบเจาะจง	74	18.88
สุ่มตามความเหมาะสม	7	1.79
ไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง	32	8.16
รวม	392	100.00

จากตาราง 6 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด (ร้อยละ 25.00) รองลงมา ได้แก่ การสุ่มอย่างง่าย (ร้อยละ 20.92) และการสุ่มแบบเจาะจง (ร้อยละ 18.88) ตามลำดับ

ตาราง 7 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน*	ร้อยละ
แบบสอบถาม	276	70.41
แบบสัมภาษณ์	30	7.65
แบบบันทึก	49	12.50
แบบวิเคราะห์	22	5.61
แบบสังเกต	6	1.53
แบบทดสอบ	57	14.54

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 7 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยมากที่สุด (ร้อยละ 70.41) รองลงมา ได้แก่ แบบทดสอบ (ร้อยละ 14.54) โดยเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้น้อยที่สุดคือ แบบสังเกต (ร้อยละ 1.53)

ตาราง 8 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน*	ร้อยละ
สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา		
ความถี่	32	8.16
ร้อยละ	282	71.94
ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	302	77.04
มัธยฐาน	5	1.28
ฐานนิยม	4	1.02
ความแปรปรวน	19	4.85
ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์	4	1.02
สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน		
การทดสอบค่า t-test/Z-test	186	47.45
การทดสอบค่า F-test	120	30.61
การหาค่าสหสัมพันธ์	20	5.10
การวิเคราะห์การถดถอย	1	0.26
การทดสอบค่า Chi-square	21	5.36
ไม่ใช้ค่าสถิติ	9	2.30

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 8 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ จำแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 392 ชื่อเรื่อง สถิติบรรยายที่มีจำนวน
สูงสุดได้แก่ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ 77.04) รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ (ร้อยละ 71.94)

สถิติอ้างอิงที่มีจำนวนสูงสุด ได้แก่ การทดสอบค่า t-test/Z-test (ร้อยละ 47.45) รองลงมา ได้แก่
การทดสอบค่า F-test (ร้อยละ 30.61)

3. เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จำแนกตามขอบเขตเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์

3.1 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา ปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหา	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การบริหารและจัดการห้องสมุด				
การบริหารงานทั่วไป	15	7.04	17	9.50
การบริหารด้านอาคารสถานที่	--	--	--	--
การบริหารงานบุคคล	18	8.45	21	11.73
ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	--	--	--	--
มาตรฐานและการประเมินผล	7	3.29	4	2.23
การวิเคราะห์งานห้องสมุด	5	2.35	--	--
รวม	45	21.13	42	23.46
งานเทคนิคห้องสมุด				
งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ	8	3.75	4	2.23
การซ่อมและบำรุงรักษา	--	--	1	0.57
การวิเคราะห์หมวดหมู่	--	--	--	--
บัตรรายการและการทำบัตรรายการ	3	1.41	4	2.23
หัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่อง	6	2.82	--	--
การทำดัชนีและสาระสังเขป	--	--	--	--
รวม	17	7.98	9	5.03

ตาราง 9 (ต่อ)

ขอบเขตเนื้อหา	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บริการและกิจกรรมของห้องสมุด				
บริการยืม-คืน	--	--	1	0.56
บริการสารสนเทศ	4	1.88	6	3.35
บริการสอนการใช้ห้องสมุด	1	0.47	--	--
การบริการด้านการสอน	3	1.40	3	1.67
บริการยืมระหว่างห้องสมุด	--	--	1	0.56
บริการสืบค้น	--	--	5	2.80
กิจกรรมของห้องสมุด	2	0.94	1	0.56
รวม	10	4.69	17	9.50
การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์				
สภาพการจัดการศึกษา	2	0.94	2	1.12
หลักสูตร/การเรียนการสอน	5	2.34	7	3.91
การฝึกงาน	2	0.94	--	--
การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งระดับบัณฑิตและมหาบัณฑิต	2	0.94	--	--
รวม	11	5.16	9	5.03
ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ				
การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากร สารสนเทศ	47	22.07	8	4.47
การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ	36	16.90	51	8.49
การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ	2	0.94	3	1.67
รวม	85	39.91	62	34.63

ตาราง 9 (ต่อ)

ขอบเขตเนื้อหา	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้				
การพัฒนาระบบสารสนเทศ	--	--	3	1.67
การพัฒนาฐานข้อมูล	--	--	4	2.23
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	--	--	1	0.57
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด	1	0.47	2	1.12
รวม	1	0.47	10	5.59
เบ็ดเตล็ด				
การอ่าน	28	13.14	21	11.72
การวัดผลการเรียน/การสอน	7	3.29	--	--
การบำบัดด้วยหนังสือ	4	1.88	2	1.12
ประวัติชื่อตำบล/หมู่บ้าน	4	1.88	--	--
การนิเทศงาน	1	0.47	2	1.12
สำนักพิมพ์	--	--	2	1.12
กฎหมาย	--	--	1	0.56
ค่านิยมต่อการประกอบอาชีพ	--	--	1	0.56
ตำแหน่งงานด้านสารสนเทศ	--	--	1	0.56
รวม	44	20.66	30	16.76
รวมทั้งสิ้น	213	100.00	179	100.00

จากตาราง 9 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ (ร้อยละ 39.91) โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุด คือ การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ (ร้อยละ 22.07) รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ (ร้อยละ 16.90) ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงเป็นอันดับสอง ได้แก่ การบริหารและการจัดการห้องสมุด (ร้อยละ 21.13) เนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากในหัวข้อนี้ คือ การบริหารงานบุคคล (ร้อยละ 8.45) รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไป (ร้อยละ 7.04) อันดับสามของขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูง ได้แก่ เบ็ดเตล็ด (ร้อยละ 20.66) โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุดคือ เรื่องการอ่าน (ร้อยละ 13.14)

ส่วนงานวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ซึ่งมีจำนวนปริญญานิพนธ์ทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง พบว่า ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ (ร้อยละ 34.63) โดยเนืหา ย่อยที่มีการวิจัยมากคือ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ (ร้อยละ 8.49) รองลงมาคือ การวิเคราะห์และ ประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ (ร้อยละ 4.47) ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงเป็นอันดับสอง ได้แก่ การบริหาร และการจัดการห้องสมุด (ร้อยละ 23.46) เนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากในหัวข้อนี้คือ การบริหารงานบุคคล (ร้อยละ 11.73) รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไป (ร้อยละ 9.50) ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงเป็นอันดับสาม ได้แก่ เบ็ดเตล็ด (ร้อยละ 16.76) โดยมีการวิจัยเรื่องการอ่านสูงสุดในหัวข้อนี้ (ร้อยละ 11.72)

เมื่อเปรียบเทียบขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปีการศึกษา พบว่า เนื้อหาที่ช่วงปีแรกมี ผู้ศึกษาวิจัยมากกว่าช่วงปีหลัง ได้แก่ เรื่องการบริหารและการจัดการห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และเบ็ดเตล็ด ส่วนเนื้อหาที่ช่วงปีหลังมีผู้ศึกษาวิจัย มากกว่าในช่วงปีแรก ได้แก่ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

3.2 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตาราง 10-14

ตาราง 10 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเภทของการวิจัย

ประเภทของการวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	5	2.35	2	1.12
การวิจัยเชิงสำรวจ	139	65.26	140	78.21
การวิจัยเชิงทดลอง	25	11.74	18	10.05
การวิเคราะห์เนื้อหา	43	20.19	9	5.03
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	1	0.46	2	1.12
การพัฒนาระบบสารสนเทศ	--	--	8	4.47
รวม	213	100.00	179	100.00

จากตาราง 10 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามประเภทของการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด (ร้อยละ 65.26) รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 20.19) โดยในช่วงปีนี้การวิจัยประเภทการพัฒนาระบบสารสนเทศ ยังไม่มีผู้วิจัย

ช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง ประเภทของการวิจัยที่มีผู้ศึกษามากที่สุดคือ การวิจัยเชิงสำรวจ (ร้อยละ 78.21) รองลงมา ได้แก่ การวิจัยเชิงทดลอง (ร้อยละ 10.05) โดยการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีผู้ศึกษาวิจัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.12) เท่ากัน

เมื่อเปรียบเทียบประเภทการวิจัยของปริมาณนิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า การวิจัยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลัง คือ การพัฒนาระบบสารสนเทศ ส่วนการวิจัยที่มีจำนวนลดลง คือ การวิเคราะห์เนื้อหา

ตาราง 11 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามหน่วยวิจัย

หน่วยวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน*	ร้อยละ	จำนวน*	ร้อยละ
ผู้บริหาร				
สถาบันการศึกษา				
โรงเรียน	11	5.16	12	6.70
สถาบันอุดมศึกษา	6	2.82	2	1.12
สถาบันอาชีวศึกษา	--	--	1	0.56
ห้องสมุด				
สถาบันการศึกษา	6	2.82	11	6.14
ห้องสมุดประชาชน	1	0.47	2	1.12
ห้องสมุดเฉพาะ	1	0.47	1	0.56
อื่นๆ (โรงพยาบาล ทัดหนสถาน ศูนย์ข้อมูล ฯลฯ)	--	--	4	2.23
รวม	25	11.74	33	18.43
ครู/อาจารย์				
โรงเรียน	15	7.04	9	5.03
สถาบันอุดมศึกษา	23	10.80	18	10.05
สถาบันอาชีวศึกษา	2	0.94	4	2.23
รวม	40	18.78	31	17.31

ตาราง 11 (ต่อ)

หน่วยวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน*	ร้อยละ	จำนวน*	ร้อยละ
บรรณารักษ์				
ห้องสมุดสถาบันการศึกษา				
โรงเรียน	14	6.57	17	9.50
สถาบันอุดมศึกษา	25	11.74	19	10.61
สถาบันอาชีวศึกษา	2	0.94	1	0.56
สถาบันการศึกษาอื่นๆ	--	--	1	0.56
ห้องสมุดประชาชน	2	0.94	3	1.67
ห้องสมุดเฉพาะ	1	0.47	1	0.56
หอสมุดแห่งชาติ	3	1.41	--	--
รวม	47	22.07	42	23.46
ครูบรรณารักษ์	7	3.28	6	3.35
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	5	2.35	5	2.79
ผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ	1	0.32	3	1.67
นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต				
นิสิต/นักศึกษา				
สถาบันอุดมศึกษา				
ระดับปริญญาตรี	30	14.08	35	19.55
ระดับบัณฑิตศึกษา	5	2.35	11	6.15
สถาบันอาชีวศึกษา	1	0.47	3	1.67
สถาบันการศึกษาอื่นๆ	1	0.47	4	2.23
บัณฑิต	4	1.88	1	0.56
มหาบัณฑิต	2	0.94	--	--
รวม	43	20.19	54	30.16
นักเรียน	39	18.31	25	13.97

ตาราง 11 (ต่อ)

หน่วยวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน*	ร้อยละ	จำนวน*	ร้อยละ
บุคคลเฉพาะกลุ่ม (พระ ศึกษานิเทศก์ เกษตรกร เด็กพิการ คนตาบอด ข้าราชการ ฯลฯ)	17	7.98	20	11.17
ประชาชน	11	5.16	9	5.03
เอกสาร				
หนังสือ	25	11.74	19	10.61
วารสาร	2	0.94	1	0.56
บทความ	--	--	1	0.56
หนังสือพิมพ์	2	0.94	3	1.67
ปฏิญานิพนธ์/เอกสารวิจัย	1	0.47	1	0.56
วรรณกรรม/วรรณคดี	3	1.41	--	--
เอกสารอื่นๆ (ประกาศรับสมัครงาน ระเบียบบรรณานุกรม หลักสูตร บัตรรายการ สารสนเทศทาง กฎหมาย ฯลฯ)	4	1.88	7	3.91
รวม	61	28.64	18	10.06
อื่นๆ (ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรฝ่ายข่าว สำนักพิมพ์ ศูนย์สารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญ บริษัทให้บริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์)	6	2.82	16	8.94

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นหน่วยวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 11 ปฏิญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามหน่วยวิจัย พบว่า จากปฏิญานิพนธ์ทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 หน่วยวิจัยที่มีผู้วิจัยมากที่สุดคือ เอกสาร (ร้อยละ 28.64) โดยกลุ่มย่อยของเอกสารที่ใช้วิจัยสูงสุดคือ หนังสือ (ร้อยละ 11.74) หน่วยวิจัยอันดับสองคือ บรรณารักษ์ (ร้อยละ 22.07) กลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (ร้อยละ 11.74) รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ร้อยละ 6.57) หน่วยวิจัยอันดับสามคือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต (ร้อยละ 20.19) และกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ นิสิต/นักศึกษา ปฏิญานิพนธ์ (ร้อยละ 14.08)

ส่วนปฏิญานิพนธ์ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีจำนวนทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง หน่วยวิจัยที่มีผู้วิจัยมากที่สุดคือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต (ร้อยละ 30.16) โดยกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ นิสิต/นักศึกษา ปฏิญานิพนธ์ (ร้อยละ 19.55) หน่วยวิจัยอันดับสองคือ บรรณารักษ์ (ร้อยละ 23.46) กลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ

บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (ร้อยละ 10.61) รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน (ร้อยละ 9.50) หน่วยวิจัยอันดับสามคือ ผู้บริหาร (ร้อยละ 18.43) และกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน (ร้อยละ 6.70) รองลงมาคือ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันการศึกษา (ร้อยละ 6.14)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณงานทั้งสองช่วงปีการศึกษา พบว่า หน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลัง คือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต ส่วนหน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยลดลงในช่วงปีหลัง ได้แก่ นักเรียน และเอกสาร

ตาราง 12 เปรียบเทียบปริมาณงานพันธสาขามหาวิทยาลัยและสาขานิเทศศาสตร์ จำแนกตามวิธีการ
สุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สุ่มอย่างง่าย	57	26.76	25	13.97
สุ่มอย่างมีระบบ	1	0.47	2	1.12
สุ่มแบบหลายขั้นตอน	35	16.43	63	35.20
สุ่มแบบแยกกลุ่ม	5	2.35	1	0.56
สุ่มแบบแบ่งชั้น	31	14.55	37	20.67
สุ่มแบบบังเอิญ	2	0.94	6	3.35
สุ่มแบบกำหนดโควตา	2	0.94	12	6.70
สุ่มแบบเจาะจง	46	21.60	28	15.64
สุ่มตามความเหมาะสม	6	2.81	1	0.56
ไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง	28	13.15	4	2.23
รวม	213	100.00	179	100.00

จากตาราง 12 ปริมาณงานพันธสาขามหาวิทยาลัยและสาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง พบว่า จากปริมาณงานทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 มีปริมาณงานที่ใช้การสุ่มอย่างง่ายมากที่สุด (ร้อยละ 26.76) รองลงมา ได้แก่ การสุ่มแบบเจาะจง (ร้อยละ 21.60) และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (ร้อยละ 16.43) โดยการใช้การสุ่มอย่างมีระบบน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.47)

ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีปริมาณงานทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด (ร้อยละ 35.20) รองลงมา ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (ร้อยละ 20.67) และการสุ่มแบบเจาะจง (ร้อยละ 15.64) ตามลำดับ โดยการใช้การสุ่มแบบแยกกลุ่มและการสุ่มตามความเหมาะสม มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.56)

เมื่อเปรียบเทียบวิธีการสุ่มตัวอย่างของปริมาณงานทั้งสองช่วงปี พบว่า วิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนลดลง ได้แก่ การสุ่มอย่างง่าย การสุ่มแบบเจาะจง และการไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง

ตาราง 13 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน*	ร้อยละ	จำนวน*	ร้อยละ
แบบสอบถาม	140	65.73	136	75.98
แบบสัมภาษณ์	18	8.45	12	6.70
แบบบันทึก	33	15.49	16	8.94
แบบวิเคราะห์	17	7.98	5	2.79
แบบสังเกต	4	1.88	2	1.12
แบบทดสอบ	27	12.68	30	16.76

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 13 ปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 มีปริมาณนิพนธ์ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยมากที่สุด (ร้อยละ 65.73) รองลงมา ได้แก่ แบบบันทึก (ร้อยละ 15.49) โดยแบบสังเกตน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.88)

ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุดคือแบบสอบถาม (ร้อยละ 75.98) รองลงมา ได้แก่ แบบทดสอบ (ร้อยละ 16.76) โดยแบบสังเกตมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.12)

เมื่อเปรียบเทียบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของปริมาณนิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า ปริมาณนิพนธ์ที่ใช้แบบบันทึกและแบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีจำนวนลดลง

ตาราง 14 เปรียบเทียบปริมาณนิพนธ์สาขาสถิติศาสตร์และสาขาสถิติศาสตร์ จําแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย	ปีการศึกษา 2512-2530		ปีการศึกษา 2531-2545	
	จำนวน*	ร้อยละ	จำนวน*	ร้อยละ
สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา				
ความถี่	28	13.15	4	2.23
ร้อยละ	148	69.48	134	74.86
ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	149	69.95	175	97.76
มัธยฐาน	--	--	5	2.79
ฐานนิยม	3	1.41	1	0.56
ความแปรปรวน	1	0.47	18	10.05
ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์	--	--	4	2.23
สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน				
การทดสอบค่า t-test/Z-test	89	41.78	97	54.19
การทดสอบค่า F-test	43	20.19	77	43.02
การหาค่าสหสัมพันธ์	15	7.04	5	2.79
การวิเคราะห์การถดถอย	--	--	1	0.56
การทดสอบค่า Chi-square	5	2.35	16	8.94
ไม่ใช้สถิติ	8	3.75	1	0.56

* การศึกษาวิเคราะห์ประเด็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย สามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 14 ปริมาณนิพนธ์สาขาสถิติศาสตร์และสาขาสถิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จําแนกตามสถิติที่ใช้ในการวิจัย พบว่า จากปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 213 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้ศึกษาวิจัยใช้มากที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ 69.95) รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ (ร้อยละ 69.48) สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดคือ การทดสอบค่า t-test/Z-test (ร้อยละ 41.78) รองลงมา ได้แก่ การทดสอบค่า F-test (ร้อยละ 20.19) ส่วนปริมาณนิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติ มีจำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 3.75)

ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีปริมาณนิพนธ์ทั้งหมด 179 ชื่อเรื่อง สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้ศึกษาวิจัยใช้มากที่สุด คือ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ 97.76) รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ (ร้อยละ 74.86) ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดคือ การทดสอบค่า t-test/Z-test (ร้อยละ 54.19) รองลงมา ได้แก่ การทดสอบค่า F-test (ร้อยละ 43.02) ส่วนปริมาณนิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติในช่วงปีนี้มีจำนวน 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.56)

เมื่อเปรียบเทียบสถิติที่ใช้ในการวิจัยของปริมาณนิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า สถิติบรรยายหรือสถิติ

พรรณนาที่ผู้วิจัยใช้มากขึ้นในช่วงปีหลัง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ส่วนสัดดีอ้างอิง หรือสถิติอนุมาณที่มีผู้วิจัยใช้มากขึ้นในช่วงปีหลัง ได้แก่ การทดสอบค่า F-test และการทดสอบค่า Chi-square และพบว่าปริญาานิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติมีจำนวนลดลงในช่วงปีหลัง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในขอบข่ายต่อไปนี้ คือ ปีการศึกษาที่จบ ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. เพื่อศึกษาขอบข่ายเนื้อหาของปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามช่วงปีพิมพ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เล่มแรกในปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 ประกอบด้วยปริญญานิพนธ์จำนวน 393 ชื่อเรื่อง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อปริญญานิพนธ์ ชื่อผู้วิจัย และปีการศึกษาที่จบ
ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ประกอบด้วย เนื้อหาของปริญญานิพนธ์ แบ่งเป็น 7 หัวข้อ ได้แก่ การบริหารและจัดการห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด บริการและกิจกรรมของห้องสมุด การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการประยุกต์ใช้ และเบ็ดเตล็ด
ตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ประกอบด้วย ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยรวบรวมรายชื่อผู้วิจัยและรายชื่อปริญญานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตั้งแต่เล่มแรก ในปีการศึกษา 2512 จนถึงเล่มสุดท้ายในปีการศึกษา 2545 จากสำนักหอสมุดกลาง บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นำรายชื่อที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของชื่อผู้วิจัยและรายชื่อปริญญานิพนธ์ ศึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ทั้งหมดทีละเล่ม แล้วบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล โดยแบบบันทึกข้อมูล 1 ชุด ใช้บันทึกข้อมูลของปริญญานิพนธ์ 1 เล่ม
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์มาวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลปฏิญานิพนธ์ตามปีการศึกษาที่จบ

ผลการวิจัยพบว่า ปฏิญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จนถึงปีสุดท้ายที่มีผู้จบการศึกษาในหลักสูตรนี้คือปีการศึกษา 2538 มีปฏิญานิพนธ์ จำนวนทั้งสิ้น 298 เรื่อง (ร้อยละ 76.02) โดยปีที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุดคือ ปี 2527 จำนวน 20 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 5.10)

ปฏิญานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2531 จนถึงปีการศึกษา 2545 มีปฏิญานิพนธ์จำนวนทั้งสิ้น 94 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 23.98) โดยปีที่มีผู้จบการศึกษามากที่สุดคือ ปี 2545 จำนวน 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.81) ในช่วงปีการศึกษา 2531-2538 ซึ่งเป็นช่วงปีที่มีการเปิดการเรียนการสอนทั้ง 2 หลักสูตร พบว่า ปีที่มีปฏิญานิพนธ์มากที่สุดคือปี 2533 จำนวน 26 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.63)

2. ปฏิญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์

2.1 ปฏิญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามขอบเขตเนื้อหาแบ่งตามเนื้อหาย่อยทั้ง 7 หัวข้อ

ผลการวิจัยพบว่า มีเนื้อหาเรื่องทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศเป็นจำนวนสูงสุด โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากคือ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ และการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยมากเป็นอันดับสอง ได้แก่ เรื่องการบริหารและการจัดการห้องสมุด โดยเนื้อหาย่อยที่มีการวิจัยมากคือ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ สำหรับขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยมากเป็นอันดับสาม คือ เบ็ดเตล็ด โดยมีเนื้อหาย่อยเรื่องการอ่านเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนเนื้อหาที่มีการวิจัยน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

2.2 ปฏิญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่

2.2.1 ประเภทของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงทดลอง ตามลำดับ โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการน้อยที่สุด

2.2.2 หน่วยวิจัย ผลการวิจัยพบว่า หน่วยวิจัยที่มีจำนวนสูงสุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต เมื่อพิจารณาคลุ่มย่อยลงไปพบว่า เป็นนิสิต/นักศึกษา ปฏิญานิต์มากที่สุด หน่วยวิจัยที่มีการศึกษามากเป็นอันดับสอง ได้แก่ บรรณารักษ์ โดยเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สำหรับหน่วยวิจัยที่มีการศึกษามากเป็นอันดับสาม ได้แก่ เอกสาร โดยเอกสารที่มีการศึกษามากที่สุด คือ หนังสือ

2.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสุ่มอย่างง่ายและการสุ่มแบบเจาะจง ตามลำดับ

2.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ใช้แบบสอบถามมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แบบทดสอบ โดยเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้น้อยที่สุดคือ แบบสังเกต

2.2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ประเภทสถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา มีการใช้ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด รองลงไปที่ ร้อยละ ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน มีการใช้การทดสอบค่า t-test/Z-test มากที่สุด รองลงมาคือ การทดสอบค่า F-test

3. เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จำแนกตามขอบเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์

3.1 เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จำแนกตามขอบเขตเนื้อหา แบ่งตามเนื้อหาย่อยทั้ง 7 หัวข้อ

ผลการวิจัยพบว่า ช่วงปีการศึกษา 2512-2530 ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ โดยประเด็นย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุด คือ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ และเรื่องการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงเป็นอันดับสอง ได้แก่ การบริหารและการจัดการห้องสมุด ประเด็นย่อยที่มีการวิจัยมากในหัวข้อนี้ คือ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงเป็นอันดับสาม ได้แก่ เบ็ดเตล็ด โดยประเด็นย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุดคือ เรื่องการอ่าน ส่วนงานวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 พบว่า ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ โดยประเด็นย่อยที่มีการวิจัยมากที่สุด คือ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ และเรื่องการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงเป็นอันดับสอง ได้แก่ การบริหารและการจัดการห้องสมุด ประเด็นย่อยที่มีการวิจัยมากในหัวข้อนี้คือ การบริหารงานบุคคล และเรื่องการบริหารงานทั่วไป ขอบเขตเนื้อหาที่มีผู้วิจัยสูงเป็นอันดับสาม ได้แก่ เบ็ดเตล็ด โดยมีการวิจัยเรื่องการอ่านมากที่สุดในหัวข้อนี้ เมื่อเปรียบเทียบขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปีการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่มีผู้ศึกษาวิจัยมากขึ้นในช่วงปีหลัง ได้แก่ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

3.2 เปรียบเทียบปริญญานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่

3.2.1 ประเภทของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา โดยในช่วงปีนี้การวิจัยประเภทการพัฒนาระบบสารสนเทศ ยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัย สำหรับช่วงปีการศึกษา 2531-2545 พบว่า ประเภทของการวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัย มากที่สุดคือการวิจัยเชิงสำรวจ รองลงมา ได้แก่ การวิจัยเชิงทดลอง ในขณะที่การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีผู้ศึกษาวิจัยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบประเภทการวิจัยของปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่าการวิจัยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลัง คือ การพัฒนาระบบสารสนเทศ

3.2.2 หน่วยวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 หน่วยวิจัยที่มีผู้วิจัยมากที่สุดคือ เอกสาร โดยกลุ่มย่อยของเอกสารที่ใช้วิจัยสูงสุดคือ หนังสือ หน่วยวิจัยอันดับสองคือ บรรณารักษ์ กลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน หน่วยวิจัยอันดับสามคือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต และกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ นิสิต/นักศึกษาปริญญาตรี ส่วนปริญญานิพนธ์ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 พบว่า หน่วยวิจัยที่มีผู้วิจัยมากที่สุดคือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต โดยกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ นิสิต/นักศึกษา ปริญญาตรี หน่วยวิจัยอันดับสองคือ บรรณารักษ์ กลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา รองลงมาคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน หน่วยวิจัยอันดับสามคือ ผู้บริหาร และกลุ่มย่อยที่มีการวิจัยสูงสุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปีการศึกษาพบว่า หน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นในช่วงปีหลัง คือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต

3.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 พบว่า ใช้การสุ่มอย่างง่ายมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสุ่มแบบเจาะจง และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตามลำดับ ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มแบบเจาะจง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบวิธีการสุ่มตัวอย่างของปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า วิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนลดลง ได้แก่ การสุ่มอย่างง่าย การสุ่มแบบเจาะจง และการไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองช่วงปีการศึกษาใช้แบบสอบถามมากที่สุดและใช้แบบสังเกตน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า ปริญญานิพนธ์ที่ใช้แบบบันทึกและแบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีจำนวนลดลง

3.2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ช่วงปีการศึกษา 2512-2530 สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้ศึกษาวิจัยใช้มากที่สุดคือ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดคือ การทดสอบค่า t -test/ Z -test รองลงมา ได้แก่ การทดสอบค่า F -test ส่วนปริญญานิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติ มีจำนวน 8 ชื่อเรื่อง ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้ศึกษาวิจัยใช้มากที่สุด คือ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รองลงมา ได้แก่ ร้อยละ ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดคือ การทดสอบค่า t -test/ Z -test ส่วนปริญญานิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติในช่วงปีนี้มีจำนวน 1 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบสถิติที่ใช้ในการวิจัยของปริญญานิพนธ์ทั้งสองช่วงปี พบว่า สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนาที่ผู้วิจัยใช้มากขึ้นในช่วงปีหลัง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ส่วนสถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมานที่มีผู้วิจัยใช้มากขึ้นในช่วงปีหลัง ได้แก่ การทดสอบค่า F -test และการทดสอบค่า Chi-square และพบว่าปริญญานิพนธ์ที่ไม่ใช้ค่าสถิติมีจำนวนลดลงในช่วงปีหลัง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล คือ ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ทั้ง 7 หัวข้อ และประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ประเด็น คือ ประเภทของการวิจัย หน่วยวิจัย วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยที่ได้ในแต่ละประเด็น มาอภิปรายผลเปรียบเทียบระหว่างช่วงปีการศึกษา 2512-2530 กับช่วงปีการศึกษา 2531-2545

1. ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ทั้ง 7 หัวข้อ

1.1 ขอบเขตเนื้อหาพิจารณาโดยรวมทั้ง 7 หัวข้อ จากขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์ ทั้ง 7 หัวข้อ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งช่วงปีการศึกษา 2512-2530 และช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ขอบเขตเนื้อหาที่มีการวิจัยสูงสุด ได้แก่ เรื่องทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ มีถึงร้อยละ 37.50 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลประการแรก คือ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้ครอบคลุมเนื้อหางานวิจัยในขอบเขตที่กว้างด้วยเหตุผลที่ว่าหัวข้อเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่ งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ การศึกษาผู้ใช้เกี่ยวกับทัศนคติ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการใช้ ความต้องการ การรับและการแสวงหาสารสนเทศ การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศในด้านต่างๆ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการผลิต การเลือกซื้อ และการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศ จึงอาจทำให้ผลรวมของงานวิจัยในหัวข้อนี้ มีจำนวนมากที่สุดซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนางลักษณ์ ไม่น่ายักจิก (2529) ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ชูติมา สัจจามันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) และภรณ์ ศิริโชติ (2544) ที่แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ การศึกษาผู้ใช้ มีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่ง และอาจกล่าวได้ว่าเหตุผล

อีกประการหนึ่งที่ทำให้หัวข้อทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศมีผู้วิจัยมากเป็นอันดับหนึ่ง เพราะเรื่องการศึกษาผู้ใช้ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวข้องกับงานบริการ ผู้วิจัยส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนางานบริการของห้องสมุดให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของงานบริการห้องสมุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา วิเคราะห์และประเมินความต้องการของผู้ใช้ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อจะได้จัดหา วิเคราะห์ จัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศได้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้เสมอ โดยเฉพาะในปัจจุบันห้องสมุดได้มีบริการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับสื่อหรือทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องทราบความต้องการ และพฤติกรรมการใช้ เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาปรับปรุงการบริการ (ภรณ์ ศิริโชติ. 2544 : 95) เพราะแม้ว่าห้องสมุดจะลงทุนใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเพียงใด ถ้าไม่มีผู้ใช้ก็ถือว่าไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ ชูติมา สัจจามันท์ (2537 : 135) ยังกล่าวไว้ว่า การที่งานวิจัยมุ่งเน้นขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานบริการเป็นการตอบสนองต่อการดำเนินการกิจหลักของสถาบัน เพราะบริการเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานห้องสมุด และการที่ผู้วิจัยสนใจศึกษางานบริการต่อผู้ใช้นั้นแสดงถึงความเอาใจใส่ ความพยายามที่จะปรับปรุงและพัฒนาบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้และความก้าวหน้าทางวิชาการ เหตุผลประการสุดท้ายที่หัวข้อทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศมีจำนวนมากที่สุด เพราะคำว่าแหล่งสารสนเทศในปัจจุบันมิได้มีความหมายจำกัดเฉพาะห้องสมุดเท่านั้น ยังมีความหมายรวมถึงศูนย์สารสนเทศ บุคคล สื่อมวลชน การประชุมสัมมนา และแหล่งวิทยาการรูปแบบต่างๆ ด้วย ดังนั้นจึงอาจคาดการณ์ได้ว่าการวิจัยในหัวข้อทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศจะยังคงมีผู้ให้ความสนใจศึกษาวิจัยต่อไปอีก

1.2 ขอบเขตเนื้อหาทั้ง 7 หัวข้อ เรียงตามลำดับปริมาณการวิจัย

1.2.1 ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ กลุ่มเนื้อหาเรื่องทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ เป็นหัวข้อที่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วมีผู้นิยมวิจัยมากที่สุด ซึ่งขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มนี้ พบว่าในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เนื้อหาย่อยเรื่องการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนสูงสุด อันดับสองคือเรื่องการใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 เนื้อหาย่อยที่มีจำนวนสูงสุด เป็นเรื่องการใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ รองลงมาคือ เรื่องการวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ แสดงให้เห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับเรื่องของทรัพยากรสารสนเทศในแง่ของการวิเคราะห์และการประเมินค่า รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์และการวิเคราะห์การอ้างถึงมีจำนวนลดลง แต่การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ซึ่งในที่นี้หมายถึงรวมถึงการศึกษาผู้ใช้เกี่ยวกับเจตคติ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการใช้ ความต้องการ การรับและการแสวงหาสารสนเทศมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 1.1 เมื่อดูจากสถิติจะพบว่าจำนวนปริญญานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์และการประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศ มีจำนวนลดลงอย่างมากจากร้อยละ 22.07 ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เหลือเพียงร้อยละ 4.47 ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ในขณะที่จำนวนปริญญานิพนธ์เรื่องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.90 ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เป็นร้อยละ 28.49 ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 จึงอาจเป็นไปได้ว่าในอนาคตอาจมีการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มมากขึ้นอีก

1.2.2 การบริหารและการจัดการห้องสมุด กลุ่มเนื้อหาเรื่องการบริหารและการจัดการห้องสมุด ซึ่งมีผู้นิยมศึกษาวิจัยมากเป็นอันดับสอง ผลการวิจัยพบว่า ทั้งช่วงปีการศึกษา 2512-2530 และช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีการศึกษาเนื้อหาย่อยเรื่องการบริหารงานบุคคลสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาย่อยเรื่องการบริหารงานบุคคลให้ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน สถานภาพ คุณลักษณะและการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานบุคคลในปี 2519 เรื่องการนำระบบการจำแนกตำแหน่ง (PC) มาใช้กับข้าราชการพลเรือนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยแบ่งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยออกเป็นสาม

สาย คือ สายบริการวิชาการ (สาย ก) สายช่วยวิชาการ (สาย ข) และสายธุรการ (สาย ค) ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องโอกาสและความก้าวหน้าของบรรณารักษ์ซึ่งจัดอยู่ในสายช่วยวิชาการ (สุธนา วงศ์ทองสรรค์. 2537 : 102) จึงเห็นได้ว่าปริญญานิพนธ์ที่ศึกษาในเรื่องนี้จะศึกษากับหน่วยวิจัยที่เป็นผู้ปฏิบัติงานทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุด บรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานบุคคลดังกล่าว ว่ามีผลกระทบต่อบรรณารักษ์อย่างไร ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและด้านจิตวิทยา นอกจากนี้ยังพบว่าเรื่องการบริหารด้านอาคารสถานที่ และความร่วมมือระหว่างห้องสมุด ไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเลยตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาควิชาฯ ไม่มีการเปิดสอนวิชาดังกล่าวโดยตรง ทำให้บัณฑิตที่ศึกษาทฤษฎีให้เกิดความรู้มากพอที่จะนำไปพัฒนาเป็นหัวข้อวิจัยได้ อีกทั้งในเรื่องความร่วมมือระหว่างห้องสมุดนั้น ในประเทศไทยมีการปฏิบัติกันอย่างจริงจังเฉพาะในกลุ่มของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเท่านั้น และเริ่มมีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการในปี 2519 เป็นต้นมา จนเมื่อปี 2522 จึงมีการจัดสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งแรก และมีการจัดประชุมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้กระนั้นการดำเนินงานในเรื่องนี้ยังคงประสบปัญหาอยู่มาก เช่น ปัญหาการบริหารของสถาบันสมาชิก ทั้งเรื่องความจำกัดในด้านงบประมาณ บุคลากรขาดความเข้าใจ ความร่วมมือ ความเต็มใจ และการเล็งเห็นประโยชน์ร่วมกัน และมองว่าเป็นการเสียเวลาทำงานประจำหรือเป็นการเพิ่มภาระงาน (ชุตินา สัจจามันท์. 2546 : 59-60) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เนื้อหาเรื่องความร่วมมือระหว่างห้องสมุดไม่มีผู้นำไปพัฒนาเป็นหัวข้อวิจัย

1.2.3 เบ็ดเตล็ด ขอบเขตเนื้อหาในหัวข้อเบ็ดเตล็ดซึ่งมีผู้วิจัยมากเป็นอันดับสามนั้น เป็นหัวข้อที่ถูกกำหนดให้ใช้สำหรับปริญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับหัวข้ออื่นๆ ได้แก่ การบำบัดด้วยหนังสือ การนิเทศงาน การวัดผลการเรียนการสอน ตำแหน่งงานด้านสารสนเทศ กฎหมาย ประวัติเชื้อตำบล/หมู่บ้าน และสำนักพิมพ์ ในหัวข้อนี้จึงจัดได้ว่ามีเนื้อหาย่อยที่มีความหลากหลายอยู่มาก แต่จากผลการวิจัยพบว่า มีเพียงเนื้อหาย่อยเรื่อง การอ่านเท่านั้นที่มีผู้วิจัยในปริมาณที่โดดเด่นแตกต่างจากเนื้อหาย่อยอื่นๆ ในหัวข้อนี้ คือ มีจำนวนถึง 49 เรื่อง (ร้อยละ 12.50) จากจำนวนปริญญานิพนธ์ในหัวข้อเบ็ดเตล็ดทั้งหมด 74 เรื่อง (ร้อยละ 18.88) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทั้งสองช่วงปีการศึกษาก็ยังเห็นได้ว่าเนื้อหาย่อยเรื่องการอ่านเป็นเรื่องที่มีผู้นิยมศึกษาสูงสุดในหัวข้อนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอ่านเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมเด็กให้มินิสัยรักการอ่าน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากครู บรรณารักษ์ และผู้ปกครอง จากการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบว่า การศึกษาเรื่องการอ่านนั้น ส่วนใหญ่จะศึกษากับหน่วยวิจัยที่เป็นนักเรียน ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียน และครูโรงเรียนประถม/มัธยม นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 การวัดผลการเรียน/การสอน มีจำนวนมากอยู่ในอันดับสอง แต่ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ปรากฏว่าหัวข้อนี้กลับไม่มีผู้วิจัย อาจเป็นไปได้ว่าช่วงปีนี้เป็นช่วงปีที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และในขณะที่เดียวกันผู้ศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตก็มีปริมาณลดลง จึงทำให้ปริญญานิพนธ์เรื่องการวัดผลการเรียน/การสอน ซึ่งมีเนื้อหาที่เน้นไปทางวิทยาศาสตร์ มีจำนวนลดลงจนกระทั่งในระยะหลังไม่มีผู้วิจัยในที่สุด

1.2.4 บริการและกิจกรรมของห้องสมุด กลุ่มเนื้อหาเรื่องบริการและกิจกรรมของห้องสมุดซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยมากเป็นอันดับสี่ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองช่วงปีการศึกษามีผู้วิจัยเนื้อหาย่อยเรื่องบริการสารสนเทศเป็นจำนวนสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาย่อยเรื่องนี้ให้ครอบคลุมปริญญานิพนธ์เกี่ยวกับบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการบรรณนิเทศน์ บริการข่าวสารทันสมัย บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ และบริการสารสนเทศเชิงพาณิชย์ ซึ่งสาเหตุที่มีผู้ศึกษาวิจัยเรื่องนี้มากในหัวข้อบริการและกิจกรรมห้องสมุด เพราะบริการสารสนเทศเป็นบริการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศอย่าง

ถูกต้อง สมบูรณ์ สะดวก และรวดเร็วที่สุด สิ่งสำคัญจึงอยู่ที่บรรณารักษ์ผู้ให้บริการที่จะต้องก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ และต้องทราบความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องบริการสารสนเทศเป็นหัวข้อวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาการให้บริการสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญญานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องบริการสืบค้น ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้บัตรรายการและการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 นั้น ยังไม่มีผู้วิจัย แต่ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ปรากฏว่าปัญญานิพนธ์เรื่องบริการสืบค้นมีผู้สนใจศึกษามากเป็นอันดับที่สอง สาเหตุอาจเป็นเพราะว่าตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ระบบการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์เริ่มเข้ามา มีบทบาทในห้องสมุด ทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเรื่องบริการสืบค้น ในแง่ของการศึกษาประสิทธิภาพ ข้อดี ข้อเสีย ของบริการสืบค้น รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ใช้ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการให้บริการสืบค้นของห้องสมุดต่อไป

1.2.5 งานเทคนิคห้องสมุด กลุ่มเนื้อหาเรื่องงานเทคนิคห้องสมุด ซึ่งมีจำนวนผู้วิจัยอยู่ในอันดับห้า ผลการวิจัยพบว่า ช่วงปีการศึกษา 2512-2530 เนื้อหาย่อยเรื่องงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศมีผู้วิจัยสูงสุด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาย่อยเรื่องนี้ให้ครอบคลุมปัญญานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการจัดหา การคัดเลือก การสำรวจ การคัดออกและทำลายทรัพยากรสารสนเทศ ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 เนื้อหาย่อยเรื่องงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ยังคงเป็นเรื่องที่มีผู้ศึกษาวิจัยมากที่สุด แต่ในช่วงปีนี้เนื้อหาย่อยเรื่องบัตรรายการ และการทำบัตรรายการมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอันดับหนึ่งเท่ากัน ในขณะที่เรื่องการวิเคราะห์หมวดหมู่และเรื่องการทำดัชนีและสาระสังเขป ไม่มีผู้วิจัยเลยตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 จนถึงปีการศึกษา 2545 สาเหตุที่เนื้อหาย่อยเรื่องงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศมีผู้นิยมศึกษาวิจัยสูงสุดทั้งสองช่วงปี อาจเป็นเพราะงานพัฒนาสารสนเทศ โดยเฉพาะงานจัดซื้อจัดหามีประเด็นที่ต้องศึกษามาก และจากผลการวิจัยที่พบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 มีผู้วิจัยเรื่องบัตรรายการและการทำบัตรรายการเพิ่มขึ้น จนมีจำนวนเท่ากับเนื้อหาย่อยเรื่องการพัฒนาสารสนเทศ นั้น อาจเนื่องมาจากว่าเรื่องบัตรรายการและการทำบัตรรายการนั้นเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากรวมทั้งในสาขาบรรณารักษศาสตร์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพราะจะส่งผลถึงผลลัพธ์และความถูกต้องของรายการที่จะปรากฏในห้องสมุดต่าง ๆ ในอนาคต โดยเฉพาะการเชื่อมต่อกับออนไลน์กับสหบรรณานุกรม (Union Catalogs) นั้นจำเป็นจะต้องมีรายการที่มีความถูกต้องและมีคุณภาพ และรายการที่ปรากฏในฐานข้อมูลก็คือสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการเรียนการสอนวิชาการลงรายการ นอกจากนี้ บัตรรายการยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เข้าถึงสารสนเทศ ดังนั้น จึงมีผู้ศึกษาวิจัยหันมาสนใจศึกษาเรื่องบัตรรายการและการทำบัตรรายการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่วนสาเหตุที่เนื้อหาย่อยเรื่องการวิเคราะห์หมวดหมู่และเรื่องการทำดัชนีและสาระสังเขปไม่มีผู้วิจัยนั้น อาจเป็นไปได้ว่าเนื้อหาเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ผู้ที่จะวิจัยต้องมีประสบการณ์และความชำนาญมากพอสมควร

1.2.6 การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มนี้มีผู้วิจัยมากเป็นอันดับหก ผลการวิจัยพบว่า เรื่องหลักสูตร/การเรียนการสอนทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มีผู้วิจัยสูงสุดทั้งสองช่วงปีการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าเรื่องหลักสูตรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในยุคที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในงานห้องสมุดซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศโดยตรง สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตให้ทำงานได้ตรงกับความต้องการของตลาดงานและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ในวงกว้าง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งเรื่องหลักสูตรและเรื่องที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด (ชุดิมา สัจจานันท์, 2539 : 108) กอปรกับผลการวิจัยของ อุมาวดี โกลล (2534 : 138-141) ซึ่งพบว่าพัฒนาการและการ

เปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษามรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศศาสตรั้ระดับปริญญาในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ระยะ โดยในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2515-2524) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและผลกระทบ ต่อวิชาชีพ และในระยะที่ 3 (พ.ศ. 2524-2531) กลุ่มผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด มีความกระตือรือร้นที่จะจัด หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของวิชาชีพ ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงอาจทำให้อุ้เนื้อหาย่อ เรื่องหลักสูตรมีผู้สนใจศึกษาวิจัยมากเป็นอันดับแรกในหัวข้องการศึกษามรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศ- ศาสตร์

1.2.7 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ ขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มนี้มีผู้วิจัยน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ช่วงปีการศึกษา 2512-2530 มีผู้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด เพียง 1 ชื่อเรื่อง ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 พบว่า มีจำนวนปริญญาธิพนธ์ทางด้านนี้เพิ่มมากขึ้นอย่าง เห็นได้ชัด คือเพิ่มเป็น 10 ชื่อเรื่อง โดยมีทั้งการศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศ การพัฒนาฐานข้อมูล โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด สาเหตุที่มีผู้สนใจศึกษา เนื้อหาในหัวข้อนี้เพิ่มมากขึ้นในช่วงปีหลัง อาจเป็นเพราะตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมามีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในทุกสาขาวิชา ซึ่งห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ฐานข้อมูลโดยเริ่มต้นจากบริการสืบค้นฐานข้อมูลพาดิษย์ในระบบออนไลน์ ต่อมาจึงพัฒนาเป็นเทคโนโลยีการจัดเก็บสารสนเทศในรูปของซีดีรอม ด้วยความก้าวหน้าของเครือข่ายทำให้ ห้องสมุดสามารถให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลที่อยู่ในซีดีรอมได้ในระบบออนไลน์ ซึ่งในระยะแรกจะสืบค้นได้เฉพาะ รายการทางบรรณานุกรม แต่เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารและการจัดเก็บข้อมูลพัฒนามากขึ้นทำให้ฐานข้อมูล สามารถบรรจุและสืบค้นเนื้อหาฉบับเต็ม (Full Text) ได้ในระบบออนไลน์ จากจุดนี้จึงทำให้เกิดฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมากมาย และยังทำให้รูปแบบของห้องสมุดเปลี่ยนไปจากการดำเนินงานด้วยระบบมือเป็น ห้องสมุดที่ดำเนินงานด้วยคอมพิวเตอร์ มีระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ประมวลผลทุกระบบงานห้องสมุดตั้งแต่ การจัดหา บริการยืม-คืน การควบคุมระบบงานวารสาร การจัดเก็บสารสนเทศที่เปลี่ยนจากการจัดเก็บเฉพาะ รายการบรรณานุกรมเป็นการจัดเก็บเนื้อหาฉบับเต็มในรูปของดิจิทัล ระบบให้บริการเปลี่ยนจากที่ผู้ใช้ต้องไปค้น ที่ห้องสมุด กลายเป็นผู้ใช้สามารถค้นได้จากทุกแห่งที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ในระบบเครือข่าย ระบบการสืบค้น เปลี่ยนจากการค้นด้วยมือ เป็นการค้นจากระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่าง รวดเร็ว ถูกต้อง และได้สารสนเทศครอบคลุมเรื่องที่ต้องการ และเมื่อเทคโนโลยีของเว็บ (Web) ได้รับการพัฒนา ขึ้น ทำให้ห้องสมุดสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลต่างๆ ได้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในห้องสมุด หรือองค์กรสารสนเทศต่างๆ ดังที่กล่าวมาได้ส่งผลกระทบต่อบทบาท ความรู้ ทักษะ และความสามารถของ บุคลากรที่ทำงานในอาชีพสารสนเทศทุกกลุ่ม ทั้งบรรณารักษ นักสารสนเทศ นักจดหมายเหตุ อันมีผลต่อเนื่องกับ การจัดการศึกษาในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศศาสตรั้เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่โรงเรียน บรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศศาสตรั้ได้ปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาและหลักสูตรให้มีเนื้อหาที่มุ่งให้ผู้เรียนมี ความรู้ความสามารถ ใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการสารสนเทศโดยอาศัยหลักการพื้นฐานทางบรรณารักษศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการสารสนเทศ และความรู้ความสามารถทั่วไป ซึ่งได้แก่ การสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากความรู้ ทั้ง 3 ด้านนี้แล้ว ยังได้มีการนำมาบูรณาการไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศศาสตรั้ ในปัจจุบัน ซึ่งการบูรณาการจะมี 3 ลักษณะ คือ 1) สร้างโปรแกรมการศึกษาใหม่ทั้งหมด โดยอาจเปลี่ยนชื่อ หลักสูตรจากบรรณารักษศาสตร์และสาหรณเทศศาสตรั้เป็นชื่ออื่น 2) การปรับปรุงหลักสูตรเดิมโดยเพิ่มรายวิชา ทางด้านเทคโนโลยีเข้าไปในหลักสูตรและขยายขอบเขตของวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กว้างขึ้น 3) สร้าง โปรแกรมใหม่โดยการรวมหลักสูตรเข้ากับหลักสูตรอื่นๆ (ลำปาง แม่นมายุ. 2543 : 3) สำหรับภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการศึกษาและหลักสูตร เช่นเดียวกันกับสถาบันที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งอื่นๆ คือ มีการเปลี่ยนชื่อหลักสูตรจากเดิม คือ บรรณารักษศาสตร์ เป็น บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และเปลี่ยนมาเป็นบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในปัจจุบัน และมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหลักสูตรวิชาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีจำนวนวิชาบังคับและวิชาเลือกที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น เพิ่มรายวิชาการประมวลผลข้อมูลสำหรับบริการสารนิเทศ (บร 561) เป็นวิชาบังคับ ส่วนรายวิชาเลือกที่เพิ่มขึ้นในหลักสูตร ศศ.ม. ได้แก่ โครงสร้างข้อมูลและการจัดระบบแฟ้มข้อมูล (บร 661) ระบบการจัดฐานข้อมูล (บร 662) การพัฒนาคำสั่งงานคอมพิวเตอร์สำหรับงานด้านสารนิเทศ (บร 663) การพัฒนาระบบควบคุมการยืมด้วยคอมพิวเตอร์ (บร 664) การใช้ระบบการจัดฐานข้อมูลสำเร็จรูปในบริการห้องสมุด (บร 665) การพัฒนาระบบวิเคราะห์และทำบัตรรายการด้วยคอมพิวเตอร์ (บร 666) เทคนิคการสืบค้นฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ระบบออนไลน์ (บร 667) การดำเนินงานห้องสมุดด้วยระบบคอมพิวเตอร์แบบบูรณาการ (บร 668) การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในกิจการห้องสมุด (บร 669) และวิชาการเผยแพร่สารนิเทศด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะศึกษาหัวข้องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นในช่วงปีหลัง และอาจคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตจะมีผู้ศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้เพิ่มขึ้น

2. ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์

2.1 ประเภทของการวิจัย ในประเด็นนี้ ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยเชิงสำรวจมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งทั้งสองช่วงปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภรณ์ ศิริโชติ (2521) ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ชุตินา สัจจามันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) และภรณ์ ศิริโชติ (2544) ที่พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับขอบเขตเนื้อหาที่พบว่าเรื่องทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใช้ การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ ซึ่งเป็นการวิจัยกับประชากรจำนวนมาก และโดยลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจที่เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลส่วนใหญ่จากกลุ่มคนส่วนน้อยที่เลือกสรรแล้วว่าสามารถที่จะให้คำตอบ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ได้ ดังนั้นการวิจัยเชิงสำรวจจึงเป็นวิธีการวิจัยที่เหมาะสมกับหัวข้อการวิจัยและประชากรที่ศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปีการศึกษา 2512-2530 ไม่มีงานวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งมีลักษณะการวิจัยที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อให้เกิดสารสนเทศที่สะดวกในการจัดเก็บและใช้งาน แต่ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2531-2545 ปรากฏว่ามีการวิจัยประเภทนี้มากขึ้นถึง 8 เรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหัวข้องานวิจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศมากขึ้น

2.2 หน่วยวิจัย ในประเด็นหน่วยวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีหลัง (ปีการศึกษา 2531-2545) หน่วยวิจัยที่มีผู้ศึกษาวิจัยมากที่สุด คือ นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต และเมื่อพิจารณาแยกย่อยลงไป พบว่าหน่วยวิจัยย่อยสูงสุดที่ใช้คือ นิสิต/นักศึกษา ในระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปในทางเดียวกันกับผลการวิจัยของ ชุตินา สัจจามันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) ภรณ์ ศิริโชติ (2544) ที่พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องใกล้ตัว (ชุตินา สัจจามันท์, 2537 : 133) เพื่อจุดประสงค์ในการนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนางานในหน้าที่ของตน สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นห้องสมุดประเภทที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีประเด็นที่สามารถวิจัยได้อย่างต่อเนื่องด้วย (ภรณ์ ศิริโชติ, 2544 : 96)

2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ประเด็นวิเคราะห์วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีผู้วิจัยใช้มากขึ้นในช่วงปีหลัง (ปีการศึกษา 2531-2545) คือ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ในขณะที่วิธีการสุ่ม

ตัวอย่างที่พบว่าผู้ศึกษาวิจัยใช้น้อยลง คือ การสุ่มอย่างง่ายและการไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงปีหลัง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เปิดสอนการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเน้นความเข้าใจในการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจวิธีการใช้สถิติมากขึ้น และเนื่องจากการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีการกำหนดตัวแปรอิสระที่จะศึกษา มีตั้งแต่ 1-5 ตัวแปร เมื่อกำหนดตัวแปรอิสระหลายตัว การสุ่มตัวอย่างจึงต้องใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละตัวแปรอย่างครบถ้วน (พวา พันธุ์เมฆา. สัมภาษณ์. 2547)

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในประเด็นนี้ ผลการวิจัยพบว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัยที่มีผู้วิจัยใช้มากเป็นอันดับหนึ่งมาโดยตลอด จะสังเกตได้ว่างานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์ที่ผ่านมานิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความคิดเห็น การศึกษาการใช้สารสนเทศ การศึกษาความพึงพอใจ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศ และการศึกษาเจตคติ ซึ่งการวิจัยดังกล่าวตรงกับลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง และใช้ถามความคิดเห็น ความสนใจ ความพึงพอใจ ปัญหา อุปสรรคในการใช้สารสนเทศและใช้วัดเจตคติ ดังนั้น จึงมีผู้นิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์มาโดยตลอด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ชุตินา ลัจจกันนท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) และภรณ์ ศิริโชติ (2544)

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประเด็นวิเคราะห์สถิติ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองช่วงปีการศึกษา สถิติบรรยายที่มีผู้วิจัยใช้สูงสุดคือ ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในขณะที่สถิติอ้างอิงที่ผู้วิจัยใช้สูงสุด คือ การทดสอบค่า t-test/Z-test สำหรับผลการวิจัยที่มีความเปลี่ยนแปลงในประเด็นสถิตินี้ พบว่า ในช่วงปีหลัง (ปีการศึกษา 2531-2545) ผู้วิจัยใช้สถิติที่มีความซับซ้อนมากขึ้นทั้งสถิติบรรยาย/สถิติพรรณนา และสถิติอ้างอิง/สถิติอนุมาน จะเห็นได้ว่าในส่วนของสถิติบรรยาย/สถิติพรรณนา ซึ่งได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และฐานนิยม มีจำนวนผู้ใช้ลดลง ในขณะที่ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ มีจำนวนผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับสถิติอ้างอิง/สถิติอนุมาน ที่มีจำนวนผู้ใช้มากขึ้น โดยเฉพาะการทดสอบค่า F-test และการทดสอบค่า Chi-square ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าปริญญานิพนธ์ที่ไม่ใช้สถิติในการวิจัยมีจำนวนลดลงอย่างมาก ด้วยเหตุผลเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 2.3 คือ ผู้วิจัยมีความเข้าใจวิธีการใช้สถิติมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรรวบรวมรายชื่อและบทคัดย่อของปริญญานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่ฉบับแรกที่มีการเผยแพร่จนถึงฉบับปัจจุบันไว้ในเว็บไซต์ของภาควิชา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยรุ่นต่อไป รวมทั้งผู้วิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์ของสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในการตรวจสอบความซ้ำซ้อน และเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกศึกษาหัวข้อวิจัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด เนื่องมาจากผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์กับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุดให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและความต้องการของผู้ใช้ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 ควรมีการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ โดยศึกษาความต้องการกำลังคนของหน่วยงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ในด้านคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลารุ่งอุทัย. (2530). *การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน*. กรุงเทพฯ : สำนักบรรณสารการพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กมลารุ่งอุทัย และคณะ. (2533). *การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน : พร้อมแบบฝึกหัดและเฉลย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลธิดา ท้วมสุข. (2533). *การวิเคราะห์เลขหมู่หนังสือ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุง. ขอนแก่น : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์สารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชแสง พุ่มชูชีน. (2544). *การวิเคราะห์เนื้อหาวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยาลักษณ์ ทพยโยธา. (2538). *การวิเคราะห์การกระจายของเนื้อหาปริญาณิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยซึ่งจัดพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 ถึงปี พ.ศ.2536*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ สินธุโสภณ. (2524). "หัวข้อการวิจัยในวิชาบรรณารักษศาสตร์," *วิทยบริการ*. 3(1-2) : 41-66.
- เจลิยา พันธุ์สีดา. (2529, เมษายน). "แนะนำให้อ่านจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร," *บรรณศาสตร์*. 9(2) : 59-65.
- ชลธิชา สุทธิรัตนกุล. (2521). *การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- (2545). "หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์เนื้อหาทางสารสนเทศศาสตร์," ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 13702 การวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1-7*. บรรณาธิการโดย ทศนา หาญพล. หน้า 341. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชุตินา สัจจามันท์. (2535). *สาระสังเขปงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : แผนกวิจัยและพัฒนา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- (2537). *สถานภาพงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- (2539). *พัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- (2546, กรกฎาคม-ธันวาคม). "ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด," *สารสนเทศ*. 4(2) : 59-60.
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. (2529). "งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ของนิสิตบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," *บรรณารักษศาสตร์*. 6(1) : 1-6.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2545). "หน่วยที่ 8 การวิจัยเชิงปฏิบัติการทางสารสนเทศศาสตร์," ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 13702 การวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 8-15*. บรรณาธิการโดย ทศนา หาญพล. หน้า 9. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. (2530). *สถานงานวิจัยบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประภาวดี สิบสนธิ์. (2533). *การวิจัยบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2536). *สารสังเขปและบทวิเคราะห์วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวัติภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2546) แผ่นพับ. กรุงเทพฯ : ภาควิชา.
- ปราณี เชียงทอง. (2523). *การจัดหมู่และทำบัตรรายการเบื้องต้น*. ชลบุรี : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- พวา พันธุ์เมฆา. (2544). *ดัชนี 21: การแบ่งหมู่หนังสือและแผนภูมิการแบ่งหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้จากต้นฉบับพิมพ์ครั้งที่ 21*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พวา พันธุ์เมฆา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อัจฉรา ด้านพิทักษ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เมื่อ 21 สิงหาคม 2546.
- เพ็ญสุภา นาทอง. (2543). *การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่างปีพุทธศักราช 2537-2541*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ ศิริโชติ. (2521). *การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508-2519*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- (2544, พฤษภาคม-สิงหาคม). "การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2539-2544," *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.* 19(2) : 86-97.
- ยุพดี จารุทรัพย์. (2528). *การใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เรวดี เรืองประพันธ์. (2529). *การวิเคราะห์เนื้อหาบทความในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของไทย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เรืองศรี จุลละจินดา. (2524). *การวิเคราะห์เนื้อหาทางงานเขียนภาษาอังกฤษด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ลำปาง แม่นมัตย์. (2543, กันยายน-ธันวาคม). "สภาพปัจจุบันของการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย," *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.* 18(3) : 1-24.
- วรรณา ไตพิบูลย์พงศ์ และ ยุพิน คล้ายมนต์. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารและจดหมายข่าวที่จัดทำโดยสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สิริพันธุ์ เดชพลกรัง และรินศิริ ทองคำ. (2537). "บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตร์การวิจัย ทับเที่ยง," ใน *บนถนนสายวิชาชีพ: ที่ระลึกในโอกาสเกษียณอายุราชการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทับเที่ยงและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญสม ก้านสรวง. บรรณาธิการโดย สุปัทม์ ส่องแสงจันทร์และพวา พันธุ์เมฆา.* หน้า 14-26. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. (2518). "การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์," ใน *บรรณารักษ์ 09*. หน้า 138-176. กรุงเทพฯ : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธนา วงศ์ทองสรรค์. (2537, มกราคม-ธันวาคม). "พัฒนาการความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย," *ช.บ.อ.สาร.* 14(1-3) : 102.
- สุพรรณี วราทร. (2545). "หน่วยที่ 4 การวิจัยเชิงประวัติทางสารสนเทศศาสตร์," ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 13702 การวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1-7. บรรณาธิการโดย ทศนา หาญพล.* หน้า 211. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุมาวดี โกศล. (2534). *ศักยภาพในการขยายการศึกษาด้านสารนิเทศของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปริญญาโท กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Auld, Lawrence W.S. (1988, October). "Library Trends Past and Present : A Descriptive Study," *Library Trends.* 36(4) : 853-868.
- Bao, Xue-Ming. (2000, November). "An Analysis of the Research Areas of the Articles Published in C&RL and JAL between 1990 and 1999," *College & Research Libraries.* 61(6) : 536-544.
- Berelson, Bernard. (1971). *Content Analysis in Communication Research.* New York : Hafner.
- Danton, J. Perium. (1959, November). "Doctoral Study in Librarianship in the United States," *College and Research Libraries.* 20(6) : 435-458.
- Dennison, Barbara. (1962, April). "One Magic Word : Research," *Journal of Education of Librarianship.* 3(2) : 93-105.
- Dewey, Melvil. (1996). *Dewey Decimal Classification and Relative Index.* Edited by John S. Mitchell and other. 21th ed. Albany, New York : Forest Press.
- Gates, Jean Key. (1976) *Introduction to Librarianship.* 2nd ed. New York : McGraw-Hill.
- Humeston, E. J. (1973, January). "Theses and Dissertations Accepted by Graduate Library Schools : 1970 through December 1971," *Library Quarterly.* 43(1) : 53-64.
- Jarvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti. (1990, October-December). "Content Analysis of Research Articles in Library and Information Science," *Library and Information Science Research.* 12(3) : 395-421.
- Kajberg, Leif. (1996, Winter). "A Content Analysis of Library and Information Science Serial Literature Published in Denmark, 1957-1986," *Library and Information Science Research.* 18(1) : 25-52.
- Koch, Hans-Albrecht. (1980, August). "Library Research in the Federal Republic of Germany," in *Paper Presented at the Annual Meeting of the International Federation of Library Associations.* p. 16-23. Manila : Library Associations.

- Newberry, William P. (1978, Winter). "Subject Perspective of Library Science Dissertations," *Journal of Education of Librarianship*. 18(3) : 203-212.
- Schick, Frank L. (1963, Spring). "Library Science Research," *Journal of Education of Librarianship*. 3(2) : 83-91.
- Subramanyam, K. (1986). "Information Technology and Library Education," in *Encyclopedia of Library And Information Science Volume 41*. p. 161-181. New York : Marcel Dekker.
- Tryon, Jonathan S. (1976, October). "Theses and Dissertations Accepted by Graduate Library Schools : 1974 Throgh December 1975," *Library Quaterly*. 46(4) : 424-436.
- Walker, Richard D. (1963, Spring). "The Quantity and Content of Master's Thesis Accepted at Library Schools Offering the Doctor's Degree, 1949-1958," *Journal of Education of Librarianship*. 3(4) : 264-279.
- Weber, Robert Philip. (1985). *Basic Content Analysis*. Beverly Hills, California : SAGE publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์

แบบบันทึกข้อมูลปริญญานิพนธ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อปริญญานิพนธ์.....

ชื่อผู้วิจัย

ปีการศึกษาที่จบ

ตอนที่ 2 ขอบเขตเนื้อหาปริญญานิพนธ์

1. การบริหารและการจัดการห้องสมุด
 - 1) การบริหารงานทั่วไป
 - 2) การบริหารด้านอาคาร สถานที่
 - 3) การบริหารงานบุคคล
 - 4) ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด
 - 5) มาตรฐานห้องสมุดและการประเมินผล
 - 6) การวิเคราะห์งาน
2. งานเทคนิคห้องสมุด
 - 1) งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
 - 2) การซ่อมและบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ
 - 3) การวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ
 - 4) บัตรรายการและการทำบัตรรายการ
 - 5) หัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ
 - 6) การทำดัชนีและสารสังเขปทรัพยากรสารสนเทศ
3. บริการและกิจกรรมของห้องสมุด
 - 1) บริการยืม-คืน
 - 2) บริการสารสนเทศ
 - 3) บริการสอนการใช้ห้องสมุด
 - 4) การบริการด้านการสอน
 - 5) บริการยืมระหว่างห้องสมุด
 - 6) บริการสืบค้น
 - 7) กิจกรรมของห้องสมุด
4. การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
 - 1) สภาพการจัดการศึกษา
 - 2) หลักสูตร / การเรียนการสอน
 - 3) การฝึกงาน
 - 4) การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับบัณฑิตและมหาบัณฑิต
5. ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ
 - 1) การวิเคราะห์และประเมินค่าทรัพยากรฯ
 - 2) การใช้ทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ
 - 3) การดำเนินงานทรัพยากรสารสนเทศ
6. เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้
 - 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศ
 - 2) การพัฒนาฐานข้อมูล
 - 3) การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
 - 4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับงานห้องสมุด
- 7) เบ็ดเตล็ด

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ศึกษาวิเคราะห์

1. ประเภทของการวิจัย
 - 1) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
 - 2) การวิจัยเชิงสำรวจ
 - 3) การวิจัยเชิงทดลอง
 - 4) การวิเคราะห์เนื้อหา
 - 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
 - 6) การพัฒนาระบบสารสนเทศ
2. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1) ผู้บริหาร
 - 2) ครู /อาจารย์
 - 3) บรรณารักษ์/ครูบรรณารักษ์
 - 4) เจ้าหน้าที่ห้องสมุด
 - 5) ผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ
 - 6) นิสิต/นักศึกษา/บัณฑิต/มหาบัณฑิต
 - 7) นักเรียน
 - 8) บุคคลเฉพาะกลุ่ม
 - 9) ประชาชนทั่วไป
 - 10) เอกสาร
 - 11) อื่นๆ
3. วิธีการสุ่มตัวอย่าง
 - 1) สุ่มอย่างง่าย
 - 2) สุ่มอย่างมีระบบ
 - 3) สุ่มแบบแบ่งชั้น
 - 4) สุ่มแบบแยกกลุ่ม
 - 5) สุ่มแบบหลายขั้นตอน
 - 6) สุ่มแบบบังเอิญ
 - 7) สุ่มแบบกำหนดโควตา
 - 8) สุ่มแบบเจาะจง
 - 9) สุ่มตามความเหมาะสม
 - 10) ไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1) แบบสอบถาม
 - 2) แบบสัมภาษณ์
 - 3) แบบบันทึก
 - 4) แบบวิเคราะห์
 - 5) แบบสังเกต
 - 6) แบบทดสอบ
 - 7) อื่นๆ
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
 - 1) สถิติบรรยายหรือสถิติพรรณนา
 - 1.1) ความถี่
 - 1.2) ร้อยละ
 - 1.3) ค่าเฉลี่ย/ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 1.4) มัธยฐาน
 - 1.5)ฐานนิยม
 - 1.6) ความแปรปรวน
 - 1.7) ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์
 - 2) สถิติอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน
 - 2.1) การทดสอบค่า t-test / Z-test
 - 2.2) การทดสอบค่า F-test
 - 2.3) การหาค่าสหสัมพันธ์
 - 2.4) การวิเคราะห์การถดถอย
 - 2.5) การทดสอบค่า Chi-square
 - 3) ไม่ใช้สถิติ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้วิจัยตามปีการศึกษา

รายชื่อผู้วิจัยตามปีการศึกษา

ปีการศึกษา 2512

- สุนทร แก้วลาย. (2512). การส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งอาจารย์และบรรณารักษ์จัดให้แก่นักศึกษาในวิทยาลัยครู.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. (2512). การศึกษาประเภทของหนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพที่ตัดลอกเรื่องจากต้นฉบับของหอสมุดแห่งชาติ และเรื่องที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2501-2510.

ปีการศึกษา 2513

- กุหลาบ ปันลายนาค. (2514). การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนชั้น ม.ศ. 5 ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ปีการศึกษา 2513.
- พัว พันธุ์เมฆา. (2513). ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2512.
- พัชรา สุทธิสำแดง. (2514). การศึกษาเปรียบเทียบสภาพห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครและธนบุรี กับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานห้องสมุดของกระทรวงศึกษาธิการ.
- พัลลภ สรรพกิจ. (2514). ทศนคติของนิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2512 ที่มีต่อห้องสมุดของวิทยาลัย.
- รัถพร ชังธาดา. (2513). การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512.
- ลัดดา เหมทานนท์. (2514). การศึกษาข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของการจัดตั้งห้องสมุดศูนย์กลางของวิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- สมชัย ยุติธรรม. (2514). การสำรวจห้องสมุด ศึกษาปัญหา ความต้องการและทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาวิสามัญ จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2513.
- สมบุญร ศิงฆมานันท์. (2514). การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในส่วนกลางที่อยู่ในเครือคริสตศาสนา ปีการศึกษา 2513.
- สวรรค์ แก้วเหล็ก. (2513). ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของบรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์ในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2512.
- อรุณรัตน์ บุญปัทมภ์. (2514). คุณค่าของนวนิยายที่มีต่อการศึกษานักเรียนระดับ ป.กศ.

ปีการศึกษา 2514

- จรินทร์ สกฤตถาวร. (2515). การสำรวจหนังสืออ้างอิงและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิงในการทำปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- ทวีบูรณ์ แสงแก้ว. (2514). การสำรวจบทความทางการศึกษาในวารสารไทยระหว่างปี พ.ศ. 2503-2512.
- ธาดาคักดิ์ วีรปริชาพงษ์. (2514). การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่ของรูปแบบและวิธีการเสนอเนื้อหา.
- นางนวล ลำข้า. (2514). การจัดซื้อหนังสือและการใช้หนังสือของห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2510-2512).

- ประทีป จักรวงษ์วิวรร. (2514). การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแง่ของรูปแบบและวิธีการเสนอเนื้อหา.
- เพ็ญจันทร์ ศิริชุมแสง. (2515). การสำรวจหนังสืออ้างอิงในห้องสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2513.
- วณิฐา ปวงศ์ศานติ. (2515). การสำรวจหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนคร.
- สุรารัตน์ คุนหมุกต์. (2514). สภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษา ในจังหวัดภาคใต้ ปีการศึกษา 2513.

ปีการศึกษา 2515

- ชมภู โชติจิระยะ. (2515). การใช้บัตรรายการของนิสิต นักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- นันทา วิฑูฒิตักต์. (2516). การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ประจักษ์ เต็ดแก้ว. (2515). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2514.
- วิชัย รักกุศล. (2515). การศึกษาความสนใจในการใช้ห้องสมุดและความสนใจในการเลือกอ่านของนักเรียนโรงเรียนยานนาวาเวศวิทยาคม จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา 2514.
- สมจิต พรหมเทพ. (2515). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิด และความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนประทุมคงคา นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี ซึ่งอยู่ในโครงการส่งเสริมการอ่านและสอนการใช้ห้องสมุด.
- สุขุม นิลเชษฐ์. (2516). ขวัญของบรรณารักษ์ในสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา.
- สุชาติ อามฤตขจร. (2516). การศึกษาเปรียบเทียบสภาพห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสมกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.
- เอกรินทร์ สุนทรพงศ์. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ.

ปีการศึกษา 2516

- จวงจันทร์ พาละหาญ. (2516). ศึกษารูปแบบและเนื้อเรื่องของวารสารภาษาไทยสำหรับเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตส่วนกลาง
- ทองประดับ ลิ้มตระกูล. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก นครสวรรค์ สระบุรี อ่างทอง.
- นวลจันทร์ รัตนกร. (2517). โวหารรักจากวรรณคดีไทยประเภทร้อยกรองสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.
- บุญศรี ไพรัตน์. (2516). การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L.Sc.101) ในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- ประไพศรี วิสัยจร. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดลพบุรี อยุธยา สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี.
- ปัญญา สุขแสน. (2516). การศึกษาการจัดตั้งศูนย์จัดหาวัสดุห้องสมุดของห้องสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ.

- พิชัย เทพนิมิตร. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านของนักเรียนระดับอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียน
รัฐบาลในกรุงเทพมหานคร.
- ไพฑูรย์ ลิ้ไพบูลย์. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ในโรงเรียน
รัฐบาลจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น สกลนคร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์.
- ไพเราะ คุณารักษ์. (2517). โวหารรักจากวรรณคดีไทยประเภทร้อยกรอง สมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์.
- มนู นิยมพิบูลย์. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ในโรงเรียน
รัฐบาลจังหวัดกำแพงเพชร ตาก ลำปาง เชียงใหม่.
- มารศรี ตริตยาธ. (2516).). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ใน
โรงเรียนรัฐบาลจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง และตรัง.
- สมพร สวายนแก้ว. (2516). กิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียนสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดี
ไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
- สุนัช ศรีสง่า. (2516). การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียน อายุ 8 ปี 9 ปี และ 10 ปี
ในปีการศึกษา 2515.
- อรุณศรี กำลัง. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียน
รัฐบาล จังหวัดกระบี่ นราธิวาส ภูเก็ต ยะลา และสงขลา.
- เอื้อมพร ชัยพิพัฒน์. (2516). การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาล
จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และน่าน.

ปีการศึกษา 2517

- จิรี เปลี่ยนสมัย. (2518). นวนิยายที่เหมาะสมในการใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบระดับมัธยมศึกษาในทัศนะของ
ครูภาษาไทย.
- บุญเรือน จันทศรีคำ. (2518). การศึกษาปัญหา ความคิดเห็น และความต้องการของครูและนักเรียนที่มีต่อ
ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม.
- มาลินี ประเสริฐวงศ์. (2518). การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ของคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบูรณ์ พิบูลย์ผล. (2518). บทบาทของห้องสมุดในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีต่อการปฏิบัติราชการ.
- สมาน พลวิจิต. (2518). การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชสีมา
วิทยาลัยในการส่งเสริมการอ่าน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน

ปีการศึกษา 2517.

- สาวิกา กาญจนะ. (2518). การบำบัดด้วยหนังสือ-การศึกษาเด็กเป็นรายกรณีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7.
- สุรางค์ กุณวงศ์. (2517). การประเมินผลการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร.
- อรุณ สุภัทราวกุล. (2518). การศึกษาประเภทของหนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพที่คัดลอกเรื่องจากต้นฉบับ
ของหอสมุดแห่งชาติ และเรื่องที่ได้จากแหล่งอื่นๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2511-2515.

ปีการศึกษา 2518

- จินดา จำเริญ. (2519). การศึกษาข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของระบบการยืมหนังสือในห้องสมุดบางแห่ง
ในกรุงเทพมหานคร.
- เฉลิม โกวิทพัฒนา. (2519). การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือวิทยาศาสตร์ที่อาจใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบในระดับ
มัธยมศึกษา ซึ่งตีพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2505-2516.
- ณรงค์ ป้อมบุปผา. (2518). การศึกษาเพื่อติดตามผลการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์สำหรับบรรณารักษ์
ห้องสมุดโรงเรียนซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ระหว่างปีการอบรม 2513-2517.
- ทองสุข มีต้องปัน. (2519). การจัดบริการและการใช้วิทยานิพนธ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.
- นฤมล บุญยพัชรินทร์. (2518). การศึกษาห้องสมุดวิทยาลัยครูโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุด
วิทยาลัยครู.
- นิรมล ห้วยเจริญ. (2519). หัวเรื่องของหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในส่วนกลาง
และหอสมุดแห่งชาติ.
- พวงผกา วงศ์นุรักษ์. (2519). การใช้ห้องสมุดและความสนใจในการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยกรุงเทพ
ปีการศึกษา 2517 : การศึกษาเฉพาะราย.
- ไพพรรณ ไพบูลย์ศรีนครา. (2518). การศึกษาหัวเรื่องหมวดวิชาการศึกษาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในกรุงเทพมหานคร.
- ลลิตา กิตติประสาร. (2518). การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตวิชา
บรรณารักษศาสตร์และผู้สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ จากวิทยาลัย
วิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2508-2516.
- สมาน ลอยฟ้า. (2519). การศึกษาการจัดหาวัสดุห้องสมุดของโรงเรียนมัธยมแบบประสม.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2519). การคาดคะเนความต้องการครุภัณฑ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย
และมัธยมศึกษาับความสามารถในการผลิตครุภัณฑ์ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ.
2519-2524.
- สุรพล ฤกษ์สำเร็จ. (2518). สภาพการอ่านของชาวบ้านใหม่ ตำบลไผ่ทองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี.
- อารีย์ รังสิโยภาส. (2518). การศึกษาเกี่ยวกับการใช้วารสารประกอบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน : การศึกษาเฉพาะราย.

ปีการศึกษา 2519

- จรัส นวลนิม. (2519). การสำรวจบทความทางการศึกษาในวารสารภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2513-2517.
- จินตนา ยอดยิ่ง. (2519). ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.
- จิรายุ ดาศรี. (2519). ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่รัฐบาลผู้เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านและผล
ที่ประชาชนในจังหวัดลำปางได้รับจากที่อ่านหนังสือพิมพ์.
- ชานาญ อิมสอาด. (2519). ชีวิตและผลงานด้านวรรณกรรมของพุทธทาสภิกขุ.
- นาริรัตน์ อยู่กิตติชัย. (2520). การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมวดสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย.
- บุญเกื้อ หลงสวาสดี. (2519). สภาพและเกณฑ์ปกติของห้องสมุดประชาชนจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งเขตการศึกษา.
- ประจักษ์ กือเจริญ. (2520). การคาดคะเนความต้องการบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
ระหว่างปีการศึกษา 2520-2524.

- ปราณี ดึงนาพัน. (2520). การศึกษาความสนใจและความต้องการของบรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาที่มีต่อคอลัมน์แนะนำและวิจารณ์หนังสือในวารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์.
- พูนศรี คัมภีรปรกรณ์. (2520). ประวัติของซื้อตำบลดและหมู่บ้านในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2519). ภาพพจน์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยครูในทัศนะของบุคลากรและนักศึกษาในวิทยาลัยครู.
- ลอง ใจชื่น. (2520). การศึกษาการจัดตั้งศูนย์บริการทางเทคนิคของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม.
- สันติ ทองประเสริฐ. (2519). วิวัฒนาการของเนื้อหานวนิยายไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2517.

ปีการศึกษา 2520

- จินตนา เวปุลละ. (2521). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย.
- พูลจิตร บิดร. (2521). การศึกษาประวัติซื้อตำบลดและหมู่บ้านในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร.
- มูจลินท์ สิงห์รักษ์. (2520). ประเมินผลที่ได้จากการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- วีระ สุภากิจ. (2520). ศึกษาสภาพและความสนใจการอ่านของกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ.
- สุนีย์ ดาราศิลป์. (2521). การจำแนกผลงานจากชีวประวัติที่ปรากฏในหนังสืออนุสรณ์งานศพ ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2520.
- สุเพ็ญ พิพิชกุล. (2521). การประเมินค่าหนังสือท่องเที่ยวของไทย.
- อัมมร ชูระเจน. (2521). ประวัติของซื้อตำบลดและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ปีการศึกษา 2521

- ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. (2522). การศึกษาประเภทของเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2511-2520.
- ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. (2522). ความต้องการเสนอแนะทางการศึกษาของผู้บริหารและอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ในวิทยาลัยครู.
- บุญถิ่น คิดไร่. (2521). การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดโดยใช้บทเรียนโปรแกรมกับการสอนตามปกติ.
- ประพินพร เลิศธีระวิวัฒน์. (2522). ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดของนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.สูง ในวิทยาลัยครู.
- มณีรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ. (2521). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้บทเรียนโปรแกรมการคุ้นกับการสอนตามปกติ.
- สุรศักดิ์ สังฆมานนท์. (2522). การศึกษาขั้นตอนการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.
- อัญชลี สุดธรรม. (2522). การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการคัดหนังสือออกสำหรับหมวดวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์.
- อุทิน รวยอารี. (2522). การศึกษาความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.

ปีการศึกษา 2522

กรรณิการ์ นาคอยู่. (2523). การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520-2522.

กุลวนิดา ดุงคะเสรี. (2523). การใช้การบำบัดด้วยหนังสือกับเด็กพิการทางร่างกายและสุขภาพ.

เฉลิมศักดิ์ ชูปวา. (2522). การศึกษาสภาพการดำเนินงานวัสดุไม่ตีพิมพ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย.

ชาญกิจ ชอบทำกิจ. (2522). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นและปัญหาของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง.

นิรมล คุณาพงศ์ศิริ. (2523). การวิเคราะห์หนังสือและบทความประกอบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

บุญสิริ สุวรรณเพชร. (2523). การศึกษาเปรียบเทียบแผนการจัดหาวัสดุห้องสมุดของบรรณารักษ์กับความต้องการใช้วัสดุห้องสมุดของนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยเอกชน.

ประทุม กาญจนาคาร. (2523). การเปรียบเทียบรูปแบบของหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาอังกฤษ 3 ลักษณะ.

ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์. (2522). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.

ประเสริฐ มาสุปรีดี. (2522). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนด้วยหนังสือการตูนกับการสอนตามปกติ.

รัชณี แพรนิมิตร. (2523). การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2522.

วิจิตรา สุภากร. (2523). วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2520-พ.ศ. 2522.

สุกัญญา ตันติภักยาภรณ์. (2523). ความต้องการบริการและกิจกรรมจากห้องสมุดประชาชนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต.

สุกัญญา สติยศ. (2523). การวิเคราะห์หนังสือและบทความประกอบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.

สุกานดา ดีโพธิ์กลาง. (2523). การวิเคราะห์หนังสือและบทความประกอบการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.

สุพร พิริยะไพโรจน์. (2523). การศึกษาสภาพการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการขโมยหนังสือในห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.

ปีการศึกษา 2523

ดวงใจ อมิตรพ่าย. (2524). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเรื่องการใช้หนังสืออ้างอิง.

นงลักษณ์ ชัยหาด. (2524). การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมและส่งเสริมการอ่านหมวดภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.

ประทุม พลเมืองดี. (2523). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความพึงพอใจการเรียนวิชาห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้าในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง โดยใช้บทเรียนโปรแกรมและการสอนตามปกติ.

พรรณงาม แยมบุญเรือง. (2524). การจำแนกประเภทผลงานวรรณกรรมของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล.

- รณพ ประวิติงาม. (2524). การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมและส่งเสริมการอ่านหมวดสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.
- วิภา ดำรงโมคกุล. (2524). การศึกษาเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมของการลงรายการผู้แต่งที่เป็นนิติบุคคล
ในการทำบัตรรายการภาษาไทย.
- ศรีสมร คุณากรบดินทร์. (2524). เปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพบรรณารักษ์ของนักศึกษาวิชาเอก
บรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทกับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู.
- สมชาย อังศุภานนท์. (2524). การประเมินคุณค่าของหมวดหนังสือทางพลศึกษาและกีฬาในหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรทอง ศรีสะอาด. (2523). การเปรียบเทียบบุคลิกภาพของนิสิตและนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์กับ
บรรณารักษ์ที่ประสบความสำเร็จ.

ปีการศึกษา 2524

- กรรณิกา ศรีเจริญ. (2525). วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนเล่มละบาท.
- เฉลิมศรี เจริญการ. (2525). การใช้ประโยชน์ห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา โครงการทดลองหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.
- เบญจา บุญยสนธิกุล. (2525). วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนที่ได้เค้าโครงจากต่างประเทศ ราคาเล่มละ
3-10 บาท.
- ประหยัด บุญสุข. (2525). การศึกษาการกระจายและการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตร
ในหมู่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี.
- ยุพดี ต่อบุญย์สุขชัย. (2525). เสนอแนวกำหนดหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย หมวดวิชาชีพในห้องสมุด
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.
- เยาวลักษณ์ สุขทรัพย์. (2525). การศึกษาเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรมครูบรรณารักษ์
ในโครงการห้องสมุดโรงเรียนมาตรฐานของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ
2522-2523.
- วนิดา ศิริ. (2525). การใช้ห้องสมุดเพื่อการวิจัยของข้าราชการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพจน์ แก้วชุกุล. (2524). การศึกษาสภาพห้องสมุดเรือนจำ ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและ
มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับห้องสมุดเรือนจำ.
- สุรางค์ รุ่งเรือง. (2525). วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทย เล่มละ 3-10 บาท.
- สุวิมล พรหมประกาย. (2525). การศึกษาเนื้อหาวารสารภาษาไทยในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตการศึกษา 9.
- อุมาพร กุหลาบ. (2525). วิเคราะห์วารสารภาษาไทยที่ดีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2522.

ปีการศึกษา 2525

- ชไมพร เจริญสิน. (2525). การบำบัดด้วยหนังสือกับเยาวชนที่มีประวัติเสพยาเสพติดให้โทษในสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กกลาง.
- ทัศนิกา ศรีโปฏก. (2525). การวิเคราะห์งานเทคนิค สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ประชิด ทองรัตน์. (2525). ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) โดยการใช้ห้องสมุดในการสอนกับการสอนตามปกติ.
- พรพรณี หมิทอง. (2526). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนและความพึงพอใจในการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้ห้องสมุดในการสอนกับการสอนตามปกติ.
- มนัญญ์ วิทยไพศาล. (2526). ความต้องการและความคาดหวังของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อห้องสมุดวัดในกรุงเทพมหานคร.
- มุกดา ชื้อมาก. (2526). การวิเคราะห์การอ้างอิงในเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วรารุณ ผลานันต์. (2525). ความสามารถของนิสิตในการหาหนังสือ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรียรัตน์ วัฒนา. (2525). การใช้ผลการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์.
- สังศรี ดีศรีแก้ว. (2525). การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสวี ทองพันธ์. (2526). บทบาทที่ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูบรรณารักษ์ ครู และผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3.

ปีการศึกษา 2526

- दनันท์ สุภักทรานนท์. (2527). การวิเคราะห์ความต้องการของคนตาบอดที่มีต่อบริการของห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย.
- ดวงพร กระแสร์เสียง. (2527). การศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร.
- ทรงศรี อินทร์รักษ์. (2527). เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมห้องสมุดกับการสอนปกติ.
- นิธินา สังคะ. (2527). การศึกษาการใช้ห้องสมุดและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.
- ประพิมพ์พร สติวัฒนานนท์. (2527). การศึกษาการอ้างอิงและปัญหาการใช้สิ่งพิมพ์รัฐบาลในการทำปฏิญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงเพชร พงติกุล. (2527). การกำหนดหัวข้อเรื่องย่อยที่ใช้ตามหลังหัวข้อใหญ่ "ภาษาไทย".
- เพ็ญประภา ไวยาคม. (2526). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนเรื่อง "การเขียนรายงาน" โดยใช้ชุดการสอนและวิธีการสอนตามปกติ.
- ยุพา แสงทอง. (2527). การศึกษาการเปรียบเทียบเจตคติต่อการอ่านและพฤติกรรมการอ่านของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยการให้และไม่ให้การแนะแนวการอ่าน.
- รัตนาพร สงวนประสาทพร. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิธีการใช้ห้องสมุดจากการสอนโดยการเล่านิทานและไม่เล่านิทาน.
- ศรีเรือน โกศลวัฒน์. (2527). ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร.

- ศรีสุตา บุญชัย. (2527). การใช้บัตรรายการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุประภา ศรีทอง. (2527). การวิเคราะห์ความสอดคล้องทางด้านเนื้อหาระหว่างหนังสือภาพและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.

ปีการศึกษา 2527

- กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ. (2528). การศึกษาการดำเนินงานของร้านจำหน่ายหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดหาของห้องสมุด.
- กาญจนา สุนทรมณี. (2528). ชนิดและจำนวนของรายการในบัตรรายการซึ่งมีผลต่อการค้นหาหนังสือ.
- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2528). ศึกษาการจัดหาและการใช้หนังสือ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จกมลณี ปลื้มสำราญ. (2528). การศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในห้องสมุดของครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6.
- จินตนา เกษรบัวขาว. (2528). การวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือสำหรับวัยรุ่น.
- เชาวลิต คงแก้ว. (2528). อุปสรรคและปัจจัยการจัดห้องสมุดประจำวิชา.
- นัยนา บัวทอง. (2528). การประเมินคุณค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี.
- บุญสม อาสกรวิริยะ. (2528). การศึกษาความต้องการของครูบรรณารักษ์และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับศูนย์บริการงานเทคนิคห้องสมุด.
- ประภาพรณ วงศ์รัตนาวิน. (2528). การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาหนังสือเสริมประสบการณ์กับจุดประสงค์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6.
- ปิติโชค หมั่นสุข. (2528). บทบาทด้านบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนของหัวหน้าสถานศึกษาในทัศนะของบรรณารักษ์ หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12.
- ปิยะนุช สุจิต. (2528). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกองหอสมุดแห่งชาติ.
- ปิยา ช่อผล. (2527). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดงบประมาณห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา.
- พิมล เมฆสวัสดิ์. (2528). การเปรียบเทียบรูปแบบบริการเลือกเผยแพร่สารนิเทศสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรณข สุนทรวินิต. (2528). การวิเคราะห์การอ้างอิงในเอกสารการสอนชุดวิชาแบบบูรณาการของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริพรรณ ดันติวัชรประกาย. (2527). การประเมินผลการคัดเลือกวารสารทางวิชาการของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภมาศ ณ ถลาง. (2528). ความต้องการรับการนิเทศของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3.
- สมบุญรณ์ ลิ้มเจริญชาติ. (2528). การศึกษาแนวโน้มของบทความในวารสาร "วิทยาศาสตร์" ของสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สุนทรี บุญญะปัญญา. (2528). การศึกษาการใช้วารสารสาขาการศึกษาในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินท์ หิรัญ. (2528). ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ออาชีพบรรณารักษ์.

อัญชลี ภูมิดิษฐ์. (2528). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและบรรณารักษ์ที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานห้องสมุด.

ปีการศึกษา 2528

- กรองจิตต์ พรหมรักษ์. (2529). แรงจูงใจในการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลและไม่ได้รับรางวัล.
- นิยม เขยกิจวงศ์. (2529). การศึกษาประโยชน์ของห้องสมุดชุมชนต่อการพัฒนาชุมชน.
- เบญจวรรณ สารเกษตริน. (2528). การศึกษาสภาพการอ่านและความสนใจในการอ่านของประชาชนในเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร.
- พูนสิน หัสดี. (2529). การใช้บริการห้องสมุดวิชาการของข้าราชการกรุงเทพมหานคร.
- ฟองจันทร์ เพชรมาก. (2529). การวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารในปริทัศน์นพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- มณีรัตน์ เกิดแสงขึ้น. (2529). ประสิทธิภาพการเป็นผู้นำของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย.
- มาลี น้อยไร่ภูมิ. (2529). การศึกษาอัตราการเพิ่มของรายการวารสารภาษาไทยในช่วงปี พ.ศ. 2523-2528.
- รัตนา ชันเจริญ. (2528). การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาหนังสือภาพกับแผนการสอน ลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย แขนงจริยศึกษา.
- เรวดี เรืองประพันธ์. (2528). การวิเคราะห์เนื้อหาบทความในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของไทย.
- ศิริภรณ์ วิธินันทกิจดี. (2528). การกำหนดหัวข้อเรื่องภาษาไทยในสาขาพลศึกษา.
- สมสนิท สกลธนะ. (2528). ความสนใจในการอ่านนิตยสารภาษาไทยของนิสิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมใจ พุทธเบญจพจน์. (2528). การศึกษาผลของการส่งเสริมการอ่านที่มีต่อความสนใจในการอ่านและการเข้าใช้ห้องสมุดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
- เสน่ห์ เข้มหนู. (2528). ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อบทบาทของห้องสมุดและบทบาทของตนเองในการเลือกหนังสือสำหรับสำนักหอสมุดกลาง.
- อุไรวรรณ โกมลวิภาต. (2529). การศึกษาติดตามผลการฝึกอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนที่ได้รับ การอบรมจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปีการศึกษา 2529

- กรรณิการ์ จันทน์นวล. (2529). การใช้คอมพิวเตอร์ของห้องสมุดในประเทศไทย.
- จตุพร ขวัญเมือง. (2530). การศึกษาการยืมหนังสือและนอกวิชาเอกของนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินตนา ท่าสระ. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับหนังสือหมุนเวียน.
- บุญทิวา สุขสงเคราะห์. (2530). ศึกษาการใช้หนังสือหนังสืออ้างอิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเรือน แสงทอง. (2529). การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบของการบริการข่าวสาร ข้อมูลของห้องสมุดประชาชนอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง.

- เบญจรัตน์ พุกเจริญ. (2530). การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2517-2526.
- เปรมวดี สาริวงษ์. (2529). การวิเคราะห์เปรียบเทียบสังคหวัตถุ 4 ในวรรณกรรมไทยและวรรณกรรมแปล สำหรับเยาวชน.
- ภิกขุญเณ เจนเจริญวงศ์. (2530). การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ.
- ราตรี รัตนพัลลภ. (2530). การเปรียบเทียบผลของการบำบัดด้วยหนังสือแบบกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี.
- เรณู กาญจนะโกคิน. (2529). การศึกษาพฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมหนังสือออกนอกห้องสมุดในเวลาเปิดทำการ ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ละออง แก้วเกาะจาก. (2530). แหล่งสารนิเทศเพื่อการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย.
- วิทยา วิมลถนอม. (2530). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล.
- วิรติ นิธิกุล. (2530). การศึกษาสภาพการอ่านและเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านระหว่างเด็กผู้หญิงกับเด็กปกติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3.
- สมจิตร เจลิมสุวิวัฒนาการ. (2530). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับและไม่ได้รับบริการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด.
- สมพร พุ่มตาล. (2529). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
- อาภากร สุวรรณธรรม. (2530). การศึกษาความสอดคล้องของเนื้อหาในสิ่งพิมพ์สาขาพืชสวนที่มีอยู่ในสำนักหอสมุดกับรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพืชสวน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย วรรณกุล. (2529). ความต้องการสารนิเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดแพร่.

ปีการศึกษา 2530

- กาหลง บุตรไสว. (2530). การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชา ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.
- ชูจิต ไชยชนะ. (2531). การสร้างหัวเรื่องภาษาไทยสำหรับห้องสมุดระดับมัธยมศึกษา.
- นฤมล วรรณกุล. (2531). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหนังสืออ้างอิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับสไลด์เทป.
- ปราณี สารมาศ. (2530). การศึกษาการใช้แหล่งสารนิเทศของครูในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 3.
- พรทิพย์ สุวันทรัตน์. (2530). การศึกษาการใช้แหล่งสารนิเทศในการศึกษาค้นคว้าของบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- พรพิมล แสนแสนห์. (2530). การศึกษาลักษณะหนังสือที่สำรวจไม่พบในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พรสุข พงศ์วุฒิศักดิ์. (2531). ผลกระทบจากระบบการดำเนินงานสิ่งพิมพ์รัฐบาลตามแบบของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์. (2531). การศึกษาสาเหตุในการอ่านของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร.
- วันทนา พานูทัต. (2531). ศึกษาการใช้ ความต้องการ เจตคติและปัญหาการใช้สารนิเทศของอาจารย์ วิทยาลัยเทคนิค ภาควิชาวันออกเฉียงเหนือ.
- วิไล ประกิจ. (2531). การศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมสร้างเสริมการอ่านสำหรับ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา.
- สนธยา ไกรลาสสุวรรณ. (2531). การศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์และผู้บริหารที่มีต่อรูปแบบ การพัฒนาบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ วิรุฬห์สิงห์. (2531). ความพึงพอใจของอาจารย์และนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อทรัพยากร ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา.
- สุวรรณ อินทร์รักษา. (2531). ศึกษาความสอดคล้องของวารสารวิทยาศาสตร์ภาษาต่างประเทศของ สำนักหอสมุดกลางกับความต้องการของอาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิญชวลิต พุทธมาตย์. (2531). การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านและการยืมหนังสือของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน.

ปีการศึกษา 2531

- กรกนก นันทพันธ์. (2531). การศึกษาความคาดหวังของอาจารย์ที่มีต่อบทบาทของห้องสมุดด้านการเรียน การสอนในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.
- คณินิจ อ่อนกุล. (2531). แนวทางในการนิเทศงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5.
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2531). พัฒนาการการดำเนินงานห้องสมุดในประเทศไทยจากผลการวิจัย.
- ดวงกมล อุ่นจิตติ. (2532). การประเมินตนเองด้านสมรรถภาพทางการบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย ของบรรณารักษ์ซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็นผู้บริหาร.
- ดาร์ต มุกดาอุดม. (2531). พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่าย ในสำนักหอสมุด สถาบันอุดมศึกษา.
- นรินทร์ กุลทานันท์. (2532). การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ บัณฑิต และนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครู.
- ประคอง บุญทน. (2531). ลักษณะการอ่านและความสนใจในการอ่านของพระภิกษุสามเณรในโรงเรียน พระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) และแผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.
- ปรียา คุณารักษ์. (2531). การดำเนินงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานระดับจังหวัด ของกรมอาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ฟ้าหม่น โพธิบุตร. (2531). การศึกษาการอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.
- ภักวดี สงเคราะห์. (2531). แบบจำลองประมาณการจำนวนหนังสือชั้นต่ำที่จัดหาเพิ่มขึ้นแต่ละปี สำหรับห้องสมุดวิทยาศาสตร์.
- มุกิดา ไตรลิขิต. (2532). ลักษณะตำแหน่งงานด้านการจัดการสารนิเทศตามความต้องการของ สถาบันธุรกิจเอกชน.
- เยาวลักษณ์ คงพล. (2531). การรับข่าวสารเกี่ยวกับตำแหน่งงานว่างของแรงงานโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในกรุงเทพมหานคร.

สารภี ภูมิประเทศ. (2531). บทบาทที่ปฏิบัติจริงของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจังหวัดตามทัศนะ
ของบรรณารักษ์และหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมปฏิบัติการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.
สุกัญญา มุกฏอรุณดี. (2531). การใช้ระบบจัดฐานข้อมูลในการผลิตสรรณีสารนิเทศทางกฎหมาย.
สุขุม พรหมเมืองคุก. (2531). บทบาทที่เป็นจริงในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน บรรณารักษ์ และกำนัน.
อังคณา กล่อมฤทธิ์. (2532). ความอยากรู้อยากเห็น นิสัยรักการอ่าน และคุณสมบัติส่วนตัวบางประการ
ของนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดมากและนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดน้อย.

ปีการศึกษา 2532

ญาณิ ภูหะรัตน์. (2532). สภาพการได้รับหนังสือของหอสมุดแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484.
เทพิน จิรคุณเดชะ. (2532). การใช้แหล่งสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.
บุญถิ่น ลำสัน. (2533). ความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังการร่วมกิจกรรม
ส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด.
ประไพ พักตรเกษม. (2532). การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
มัลลิกา นาถเสวี. (2532). ความคิดเห็นของนักเรียน บรรณารักษ์ และครูภาษาไทยที่มีต่อหนังสือภาพประเภท
สารคดีสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล.
มาลี กาบมาลา. (2532). การใช้หนังสือบำบัดความวิตกกังวลของเด็กป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลเด็ก.
รัตนา บำรุงญาติ. (2532). ผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้
หุ่นมือ การเล่นเกมและการใช้แถบเสียงนิทาน.
ลำยอง บัวเพชร. (2533). สิ่งพิมพ์ภาษาไทยด้านศิลปะที่ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนตามทัศนะของ
คณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ.
วรนุช อุษณกร. (2533). ลักษณะบางประการของหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ในหอสมุดจอห์น เอฟ.เคนเนดี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
วิภาวี ประพุดติธรรม. (2532). เจตคติต่อห้องสมุดและปริมาณการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา และอาจารย์ใน
วิทยาลัย สังกัดกรมอาชีวศึกษา.
ศักดิ์ชัย สุภาคง. (2533). การใช้แหล่งสารนิเทศในการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สนิท แคร่กระโทก. (2533). การประเมินคุณค่าหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นสำหรับวัยรุ่นที่แปลเป็นภาษาไทย.
สิทธิชัย ลำธารทรัพย์. (2532). ความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา.
สุนีย์ ชูเลิศยะวงศ์. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การของห้องสมุดมหาวิทยาลัยกับโอกาส
ในการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับการทำงานตามความรู้สึกรู้สึกของบรรณารักษ์.
สุปิยา จันอาจ. (2532). การใช้วารสารทางการเกษตรของอาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและนักศึกษา
ปริญญาตรี คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อรนุช เพียรช่าง. (2533). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสุขภาพจิตของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร.
เอื้อมพร หลอดแก้วทองแดง. (2532). ความต้องการสารนิเทศเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ปีการศึกษา 2533

- ชูศรี วัจนวัตร. (2533). การพัฒนาระบบงานเทคนิคห้องสมุดแบบบูรณาการโดยใช้ชุดคำสั่งสำเร็จรูปเชิงพาณิชย์สำหรับไมโครคอมพิวเตอร์.
- ทิตาการ ศิริพันธุ์เมือง. (2534). ความสามารถของประชาชนในการรับรู้สารนิเทศที่เผยแพร่ทางหอกระจายข่าวสารโดยใช้รูปแบบบทละคร และรูปแบบบทความสลับเพลง.
- เทียมจันทร์ ตีลปาจารย์. (2534). การใช้สารนิเทศในการศึกษาค้นคว้าของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธิดาพร นามสุข. (2534). ความรู้ในการใช้และในการเข้าถึงสารนิเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บัญญัติ จันทรดา. (2533). ผลการรับสารนิเทศเพื่อสร้างเสริมความสนใจในการประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์.
- บุญชัย เกรียงบุรณนันท. (2534). ภูมิหลังด้านครอบครัวเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในและนอกเขตเทศบาล.
- ประทุมพร แสงกล้า เอสดิงส์. (2534). การรับสารนิเทศเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ.
- พรศรี สุขสวัสดิ์. (2533). เหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาลัยครู.
- พิกุล วงศ์ก้อม. (2534). กลวิธีการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 9.
- พิทยา กาบมาลา. (2533). การรับสารนิเทศด้านสาธารณสุขมูลฐานของประชาชนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.
- มณฑนา คงเปี่ยม. (2534). สหสัมพันธ์ของวิธีการจัดอันดับวารสารจิตวิทยา.
- รัตนกร สายแก้ว. (2534). ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด.
- ราहुณ วรสิทธิ์. (2534). สถานภาพและแนวโน้มของบริการสารนิเทศเชิงพาณิชย์ในประเทศไทย.
- วิฑูรย์ รongศรีแย้ม. (2534). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
- วิภา อานก่าบัง. (2534). ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล.
- สมหมาย อ่องซุ่ม. (2534). ความสนใจในการอ่านและวิจารณ์งานในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน.
- สายสุณี ฤทธิรงค์. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับคุณสมบัติส่วนตัวและมโนทัศน์ต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.
- สุชาดา โชคเหมาะ. (2534). กลวิธีศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุเพ็ญ ทาเกิด. (2534). สุขปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังจากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ.
- สุภา เอมหยวก. (2534). การใช้เวลาในการทำงานกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.
- สมาลี สำเภาเงิน. (2534). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้อ่านหนังสือสารคดีและหนังสือบันเทิงคดี.

- สุวรรณ อภัยวงศ์. (2534). การใช้กลยุทธ์การตลาดในงานบริการสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
 อัจฉริยา เฉลิมเต็ม. (2534). ความสามารถในการให้บริการสารสนเทศด้านการบริหารของห้องสมุดตามความ
 คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา.
 อัญชลี ชลิดาพงศ์. (2534). การใช้สารสนเทศของนักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่.
 อุบลศรี สัตยาภรณ์. (2534). ลักษณะการใช้สารสนเทศทางศิลปะและทัศนคติต่อรูปแบบการเผยแพร่สารสนเทศ
 ทางศิลปะของนักศึกษาศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 อุมาวดี โกศล. (2534). ศักยภาพในการขยายการศึกษาด้านสารสนเทศของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปีการศึกษา 2534

- เฉลิมฤทธิ์ เขมชัย. (2535). พัฒนาการของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2459-2532.
 นงนาฏ ตันติเสวี. (2535). การกำหนดคุณลักษณะของห้องสมุดเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประเมินห้องสมุดวิทยาลัย
 อาชีวศึกษา.
 ประภา โกศลนิรติวงษ์. (2534). ความสนใจต่อการประกอบอาชีพรับราชการ ภายหลังจากอ่านชุดสารสนเทศ
 สำเร็จรูปเกี่ยวกับอาชีพรับราชการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
 พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ. (2535). ความเกี่ยวเนื่องต่อสังคมไทยของห้องสมุดสถาบันสอนภาษา เอ.ยู.เอ. และ
 ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล.
 พรเทพ ปัญจรัตน์. (2535). ระดับการรู้สารสนเทศพลศึกษาเพื่อการออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัด
 ลำปาง.
 พิศเพลิน มณีวรรณ. (2534). ความต้องการเพิ่มพูนความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ระดับอำเภอและตำบล.
 ภัทราธร ทัพบำรุง. (2534). การใช้สารสนเทศของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะกรรมการสามัญ
 สภาผู้แทนราษฎร.
 รัชนิพร ศรีรักษา. (2535). คุณลักษณะของผู้อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลและไม่ได้รับรางวัล
 ในจังหวัดชัยภูมิ.
 รับขวัญ สีตะธนี. (2535). บรรณารักษ์จัดหมวดหมู่และทำรายการห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยในทศวรรษหน้า.
 รุ่งนภา เขียวสุตร. (2535). การใช้บริการแฟ้มสนเทศของนักศึกษาในหอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัย
 รุกกิบัตินิตย.
 รุจิรัตน์ อภัยโรจน์. (2534). สภาพห้องสมุดและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 กรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2534.
 ละมัย กาญจนะประโชติ. (2534). การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
 6 โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน.
 สมพิศ บุญเรือง. (2535). การพัฒนาระบบบริการข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์สำหรับชุมชนมหาวิทยาลัย.
 สุนีย์ ทองศิริประภา. (2535). การเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาล ซึ่งได้รับ
 ประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านต่างกัน
 อมรรัตน์ ถาวรารักษ์. (2534). การใช้สารสนเทศเพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียนที่จบชั้นมัธยม-
 ศึกษาปีที่ 6.

- อรุณ ยันต์ทอง. (2535). การประเมินทรัพยากรห้องสมุดสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในห้องสมุดวิทยาลัยครู โดยวิธีการอ้างอิง.
- อัมพา สุวรรณศรี. (2535). สภาพการณ์เกี่ยวกับหนังสือภาษาไทย สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์.
- อารีรัตน์ วิชาช่าง. (2535). ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยของนักประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากการบริการสารนิเทศ.

ปีการศึกษา 2535

- กนิษฐา นาคหัตถ์. (2536). การเปรียบเทียบสภาพความเป็นจริงของห้องสมุดวิทยาลัยเกษตรกรรมกับ มาตรฐานห้องสมุดสถานศึกษาเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี พ.ศ. 2535 เชิงปริมาณ.
- ช่อทิพย์ มงคลมัลย์. (2536). การประยุกต์กลยุทธ์การตลาดสำหรับห้องสมุดเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี.
- ชูลี จิยะพันธ์. (2536). การศึกษาบริการสารนิเทศและฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย.
- ชูลีลักษณ์ พงษาปาน. (2536). การอ่านสิ่งพิมพ์และการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดเพื่อเสริมสร้างความสนใจ ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
- ทรรศนีย์ เอี่ยมสอาด. (2536). การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์.
- นันทนา เรียนดี. (2535). การวิเคราะห์และจัดประเภทของเนื้อหาด้านการปลูกฝังค่านิยมในนิตยสาร ภาษาไทยที่เยาวชนชอบอ่าน.
- นันทพร ศุภโสภณ. (2536). ความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีต่อการเรียนรู้ เกี่ยวกับทักษะการใช้ห้องสมุด.
- นิตยา สุขศิริสันต์. (2535). การสอนโดยใช้ห้องสมุดของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล.
- นิธวี สุทธิสว่าง. (2536). การสร้างแบบจำลองการจัดองค์การระบบสารนิเทศของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้วิธีการเชิงระบบ.
- พรทิพย์ ทศรัฐ. (2536). คุณลักษณะ บทบาท และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของครูช่วยงานห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษา.
- รจนา ประสานพานิช. (2536). การสร้างแบบจำลองเชิงความคิดในการตัดสินใจเพื่อจัดหาระบบห้องสมุด อัตโนมัติแบบเบ็ดเสร็จ สำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย.
- รพาทิมพ์ เมฆศรีอรุณ. (2536). สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ.
- ลัดดา แพรภักดิ์พิศุทธิ์. (2535). ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
- วนิดา ชาดิกจอนันต์. (2536). การสอนโดยการใช้ห้องสมุดของครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ที่ห้องสมุด ได้รับรางวัลดีเด่น.
- วีรวรรณ มีสรรพวงศ์. (2536). การเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็กของผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษา ในเขต เทศบาลเมือง เขตการศึกษา 12.
- ศิริธร แสงสกุลโรจน์. (2535). การสร้างชุดการสอนการใช้ห้องสมุดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
- สมฤทัย แสงสุริยศิลป์. (2536). การประเมินประสบการณ์การใช้และการยอมรับเทคโนโลยีสารนิเทศของบุคลากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุนทร โง้วนะวัฒน์. (2536). ขวัญในการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร.
- สุรัชณี เปี่ยมญาติ. (2536). การใช้หนังสือบำบัดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน วัดประธาระปือธรรม สังกัดกรุงเทพมหานคร.
- สุวิทย์ วงษ์บุญมาก. (2536). ผลการอ่านสารนิเทศวิชาชีบบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารนิเทศศาสตร์ ต่อการเสริมสร้างความสนใจในการประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารนิเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.

ปีการศึกษา 2536

- กิงแก้ว นามโสภณ. (2537). ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาต่อปัญหา ในการดำเนินงานห้องสมุด.
- ชุตินา น่วมจิตร. (2537). การสร้างแบบจำลองเกณฑ์ประเมินห้องสมุดโรงพยาบาล สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- บุญยรัตน์ ขาญโหละ. (2537). การรับรู้สารนิเทศเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่บริเวณมาบตาพุดและความตระหนัก เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นของผู้นำ.
- เบญจางค์ ดิสสระ. (2536). การเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็กของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
- มนัส หลีสกุล. (2537). ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์และงานห้องสมุดของบรรณารักษ์ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.
- รวม พุ่มแพ่ง. (2537). การศึกษาเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารนิเทศด้านการเกษตรของเกษตรกรดีเด่น ระดับจังหวัดและเกษตรกรทั่วไป เขตภาคเหนือ.
- รัชณี พลายวิเคราะห์. (2536). การศึกษาสภาพที่เอื้อต่อการจัดบริการสารนิเทศ ในอำเภออุตุจิบ จังหวัด อุตรธานี.
- ฤทธิ์ชัย เดชะมัทธนันท์. (2537). ปัญหาการใช้คู่มือการทำปริญญานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร.
- ศรีเพ็ญ มะโน. (2536). การสร้างแบบจำลองหลักสูตรวิชาการรู้สารนิเทศสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยใช่วิธีการเชิงระบบ.
- สิริพันธ์ เดชพลกรัง. (2537). ขวัญของข้าราชการห้องสมุดในมหาวิทยาลัยของรัฐและความสัมพันธ์กับลักษณะ ผู้นำและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารห้องสมุด.
- สุพัทธา แอบเนียม. (2537). การศึกษาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่าง กรมอาชีวศึกษา.
- สุภาพ กลิ่นเรือง. (2537). ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุดของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ นันททาวงศ์. (2537). สาเหตุของปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนจังหวัด ตามทัศนะของ บรรณารักษ์ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญด้านห้องสมุดประชาชน.
- สมน ถนอมเกียรติ. (2536). อำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์หัวหน้าส่วนงานห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ.
- อังศนา คุณลักษณะธำรง. (2536). การใช้ห้องสมุดวิทัศน์ของอาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา.

ปีการศึกษา 2537

- เกษร กิจจาภินันท์. (2537). การศึกษาสถานภาพ บทบาท และมโนทัศน์ต่องานห้องสมุดของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.
- จรัสศรี มาลัยลอย. (2537). การศึกษาความสนใจในการประกอบอาชีพ ภายหลังการได้รับสารนิเทศอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก.
- ัชมน วันแ่ม. (2537). ลักษณะการยอมรับการเก็บค่าบริการจากผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร.
- ธิราภรณ์ มณีย้อย. (2538). สภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดของนิสิตมหาวิทยาลัยของรัฐ.
- นันทนาพร วงศ์ยศ. (2538). การใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเพื่อประกอบการเรียนการสอนของครูอาจารย์ที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.
- ปัญญา วัฒนประดิษฐ์. (2538). การประเมินระดับความรู้ในการดำเนินงานห้องสมุดและความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ.
- พรทิพย์ รัตกลีกร. (2538). สภาพการนิเทศงานห้องสมุดของศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- พนารมย์ เกียรติลีลานันท์. (2538). การศึกษาการใช้หลักเกณฑ์ AACR2 (แก้ไขปรับปรุงปี 1988) เพื่อการลงรายการหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
- มยุรี อยู่สำราญ. (2538). แบบจำลองห้องสมุดศิลปะสาขาทัศนศิลป์สำหรับประเทศไทย.
- รินศิริ ทองคำ. (2538). การรับสารนิเทศจากสื่อต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ของบุคคลในชุมชนแออัดคลองเตย.
- วรรณรัตน์ บรรจงเขียน. (2537). การศึกษาลักษณะบางประการของหนังสือภาษาไทยที่มีปริมาณการยืมมากและปริมาณการยืมน้อยของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรณะ อารีสินพิทักษ์. (2538). วิเคราะห์เนื้อหาารายวิชาสารนิเทศศาสตร์ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- วัชรพร แดงทน. (2538). การสร้างแบบจำลองนโยบายห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา.
- สุนี สัมมา. (2537). มโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษ์ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.
- อินทรา ชุกกุล. (2538). สภาพการป้องกันและสงวนรักษาเอกสารสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.

ปีการศึกษา 2538

- กัลยา ชิดชอบ. (2539). ความต้องการสารนิเทศ การใช้แหล่งสารนิเทศ และความต้องการบริการจากห้องสมุดโรงเรียนของครูผู้สอนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 6.
- ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์. (2538). การใช้แหล่งสารนิเทศ ปัญหาการใช้แหล่งสารนิเทศและความสามารถในการค้นหาสารนิเทศของนักศึกษาแพทย์หลักสูตรแบบดั้งเดิมและหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- น้อย ดันขันธ์ทอง. (2538). ความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร.

- ภัทรินทร์ วิศิษฎ์ศักดิ์. (2539). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หน่วยงานพิเศษ สำนักการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
- รัชนิยา ศรีศักดิ์. (2538). การรับสารนิเทศจากสื่อประเภทต่างๆ เพื่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา.
- วรัจฉรา บุญยพันธ์. (2539). การดำเนินงานของสำนักพิมพ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484.
- สุนทรีย์ เชี่ยววงศ์. (2539). ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ต่อการเปิดสอนรายวิชางานห้องสมุด.

ปีการศึกษา 2539

- จิราภรณ์ กรอบกระจก. (2540). สภาพการให้บริการและเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ฝ่ายบริการตอบคำถามในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.
- ธิดารัตน์ ปิ่นแก้ว. (2540). การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
- นุชศรา กลัดเนียม. (2540). การสืบค้นรายการบรรณานุกรมจากระบบ OPAC ของผู้ใช้ในสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- บุญยีน จันทร์สว่าง. (2540). ลักษณะของคำที่ใช้และปัญหาในการค้นบัตรหัวเรื่องภาษาไทยของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปฐมภรณ์ วงศ์ชนะภัย. (2540). การใช้แหล่งสารนิเทศของครู-อาจารย์สายวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา.
- ไพจิตร เกิดอยู่. (2540). เหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.
- สมชาย วรรณฐานไกร. (2539). การพัฒนาโปรแกรม dBASE III PLUS เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทางบรรณานุกรมในห้องสมุดโรงเรียน.
- สวินยา นุ่นพันธ์. (2540). การใช้และปัญหาการใช้สารนิเทศของบุคลากรฝ่ายข่าวหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ.

ปีการศึกษา 2540

- กนกอร ศักดาเดช. (2541). สภาพการให้บริการห้องสมุดของผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ.
- ดวงพร พวงเพ็ชร. (2541). การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.
- สายัน จันทรา. (2541). สาเหตุของความล้มเหลวในการค้นหาหนังสือของผู้ใช้ในสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปีการศึกษา 2541

- ดวงพร พงศ์พานิชย์. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของผู้สอนและบรรณารักษ์ ต่อเนื้อหาวิชาการวิเคราะห์เลขหมู่และทำรายการ.
- ปราณี รัตนัง. (2541). ตัวแปรคัตสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย.

- ภัทรพร เดชะคุปต์. (2542). การใช้สารสนเทศและปัญหาการใช้แหล่งสารสนเทศของนักวิชาการป่าไม้.
- วันทณีย์ ณ พัทลุง. (2542). แหล่งสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้า ความต้องการการบริการและปัญหา อุปสรรคในการใช้บริการสารสนเทศจากห้องสมุดศูนย์วิทยพัฒนามบริการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุขพิกุล พิสิฐภรณ์. (2541). ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในการสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุด.

ปีการศึกษา 2542

- รุ่งนภา ตริเสนห์จิต. (2542). การพัฒนาโปรแกรมการจัดการฐานข้อมูล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทางด้านโบราณวัตถุสถานของไทย.
- สุวรรณา บรรณจิตร. (2543). การเปรียบเทียบผลสำเร็จในการสืบค้นรายการบรรณานุกรมจากระบบโอแพก (OPAC) ของนักศึกษาที่ได้ศึกษาจากคู่มือการสืบค้นที่จัดทำขึ้น กับนักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมการสืบค้นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ในศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- วนิดา จิตประไพ. (2543). การศึกษาความคิดเห็นของมารดาต่อสารสนเทศเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก.
- สุกัญญา แป้นสุขเย็น. (2543). พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนิสิตปริญญาตรี คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรวิฑู โคว์คชาภรณ์. (2543). การประเมินคุณภาพบริการสารสนเทศ : ความแตกต่างระหว่างความคาดหวัง กับความเป็นจริงของการได้รับบริการสารสนเทศ.

ปีการศึกษา 2543

- กิตติพร เพชรพราว. (2543). คุณลักษณะและทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์สำหรับบรรณารักษ์ในอนาคต.
- ธมลวรรณ เกียรติก้องศิริ. (2544). การใช้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.
- นิรมล ชุ่ม. (2544). ความเครียดจากการใช้บริการในสำนักหอสมุดกลางของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญรุ่ง แบ่งใส. (2544). การสืบค้นรายการบรรณานุกรมจากโอแพก (OPAC) ในสำนักหอสมุดกลางของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ แก้วเขียว. (2544). การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี".
- วาสนา นพคุณ. (2544). การใช้แหล่งสารสนเทศและความต้องการสารสนเทศทางธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร.
- สุภาณี ตั้งคำ. (2544). การศึกษาการดำเนินงานซีดีรอมในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภาสินี วิเชียร. (2544). ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุบลรัตน์ ยี่รงค์. (2544). ความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อค่าบริการการยืมระหว่างห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล.

ปีการศึกษา 2544

- จิตชิน จิตติสุขพงษ์. (2545). การสร้างฐานข้อมูลปริญาานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต.
- ราพีง กลิ่นชั้น. (2545). การใช้แหล่งสารสนเทศและความต้องการสารสนเทศของคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี.
- สุภี รอดพลอย. (2545). การสร้างแบบจำลองประเมินคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ปีการศึกษา 2545

- กิตติยา ขุมทอง. (2546). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดลัด กลิ่งเลิศ. (2546). การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการใช้ห้องสมุด สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ.
- ทิพย์วัลย์ อ่อนใจงาม. (2546). การใช้สารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยนันท์ วงศ์คำ. (2546). การใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรในชุมชนที่มีการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชนท้องถิ่นบุรีรัมย์.
- เปรมฤดี ปธานราชภูรี. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมต่อการประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร.
- เปรมฤดี ชาญปราบ. (2546). การศึกษาความถูกต้องของการลงรายการหนังสือภาษาไทยตามรูปแบบมาร์ก.
- รินฤดี ไชยวิชิตกุล. (2546). ความสามารถในการกำหนดคำค้นเพื่อการค้นหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วาทีณี เขมมาโรทัย. (2546). การใช้บริการหอสมุดกองทัพอากาศของนายทหารนักเรียนและนายทหารนักศึกษา สถาบันต่างๆ ของกองทัพอากาศ.
- สนทยา สาลี. (2546). การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏที่มีต่อสภาพการจัด การเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการสืบค้นสารนิเทศ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป.
- สุชาวดี ผลผล. (2546). การพัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบสื่อประสม เรื่องการสืบค้นข้อมูล จากเว็บเพจของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัศนีย์ ณ น่าน. (2546). การศึกษาเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดทำรายการ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว อัจฉรา ด้านพิทักษ์
วันเดือนปีเกิด	12 ตุลาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	67/3 หมู่ 1 ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 56130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพะเยาพิทยาคม
พ.ศ. 2540	ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2547	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ